

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

**Σχολή οικονομικών, επιχειρηματικών και διεθνών σπουδών πανεπιστήμιο
Πειραιά**

Τμήμα διεθνών και ευρωπαϊκών σπουδών

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Στις Διεθνείς και Ευρωπαϊκές Σπουδές

«Νότιο Σουδάν, Προκλήσεις και Προοπτικές σε ένα Εύθραυστο Κράτος»

MEPTZANH ΧΡΙΣΤΙΝΑ

A.M. MΘ23025

Επιβλέπουσα καθηγήτριά: κα Ειρήνη Χειλά

Το έργο που εκπονήθηκε και παρουσιάζεται στην υποβαλλόμενη διπλωματική εργασία είναι αποκλειστικά ατομικό δικό μου. Όποιες πληροφορίες και υλικό που περιέχονται έχουν αντληθεί από άλλες πηγές, έχουν καταλλήλως αναφερθεί στην παρούσα διπλωματική εργασία. Επιπλέον τελώ εν γνώσει ότι σε περίπτωση διαπίστωσης ότι δεν συντρέχουν όσα βεβαιώνονται από μέρους μου, μου αφαιρείται ανά πάσα στιγμή αμέσως ο τίτλος.

The intellectual work fulfilled and submitted based on the delivered master thesis is exclusive property of mine personally. Appropriate credit has been given in this diploma thesis regarding any information and material included in it that have been derived from other sources. I am also fully aware that any misrepresentation in connection with this declaration may at any time result in immediate revocation of the degree title.

ΜΕΡΤΖΑΝΗ ΧΡΙΣΤΙΝΑ

Περίληψη

Το Νότιο Σουδάν, το νεότερο κράτος στον κόσμο μετά την ανεξαρτησία του το 2011, αποτελεί ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα εύθραυστου κράτους, με σύνθετες πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις. Η εργασία αναλύει τις ρίζες της κρίσης, εστιάζοντας στη μετααποικιακή κληρονομιά, τις εθνοτικές συγκρούσεις και τη διαρθρωτική αδυναμία των κρατικών θεσμών. Η ιστορική διαδρομή του Νοτίου Σουδάν, από την αποικιοκρατία έως την ανεξαρτησία, εξετάζεται σε συνδυασμό με τη θεωρία των αποτυχημένων κρατών και των συγκρούσεων. Η μελέτη διερευνά τη σημασία της γεωπολιτικής θέσης της χώρας, τη στρατηγική της σχέση με το Σουδάν, καθώς και την επίδραση των φυσικών πόρων, ιδιαίτερα του πετρελαίου, στην οικονομική της εξάρτηση και στις εξωτερικές της σχέσεις. Παράλληλα, αναλύεται η διαχείριση της γης ως παράγοντας πολιτικής και κοινωνικής αντιπαράθεσης, καθώς και οι επιπτώσεις της αστικοποίησης στην πρωτεύουσα Τζούμπα. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις διεθνείς παρεμβάσεις και στον ρόλο οργανισμών όπως ο ΟΗΕ, η Αφρικανική Ένωση και οι μεγάλες δυνάμεις. Η σταθεροποίηση του Νοτίου Σουδάν απαιτεί τη θεσμική ενδυνάμωση, την άμβλυνση των εθνοτικών αντιπαραθέσεων και τη διασφάλιση ισορροπημένων διεθνών συνεργασιών. Παρά τις προκλήσεις, η χώρα διαθέτει προοπτικές ανάπτυξης, εφόσον καταφέρει να μεταρρυθμίσει τη διακυβέρνησή της και να αξιοποιήσει τους φυσικούς της πόρους προς όφελος του πληθυσμού.

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη	3
Πίνακας Περιεχομένων	4
Πίνακας Διαγραμμάτων / Χαρτών / Πινάκων	6
1. Εισαγωγή	7
1.1 Σκοπός και Ερευνητικά Ερωτήματα της εργασίας	9
1.2 Μεθοδολογία	10
2. Ιστορικό και Γεωπολιτικό Πλαίσιο	12
2.1 Η ιστορία του Νοτίου Σουδάν από την οθωμανική και βρετανική κυριαρχία έως τον εμφύλιο πόλεμο	12
2.2 Ο ρόλος της θρησκείας, της εθνικότητας και των πολιτισμικών διαφορών στη διαμάχη Βορρά-Νότου	16
2.3 Η διαδικασία ανεξαρτητοποίησης και οι διεθνείς παρεμβάσεις, ΟΗΕ, ΗΠΑ, Αφρικανική Ένωση	18
2.4 Η σημασία της γεωπολιτικής θέσης του Νοτίου Σουδάν	19
3. Θεωρητικό Πλαίσιο	25
3.1 Θεωρίες Συγκρούσεων και Κρατικής Αποτυχίας	25
3.2 Η Θεωρία του Κονστрукτιβισμού	28
3.3 Ρεαλισμός και Διεθνείς Σχέσεις	30
3.4 Φιλελευθερισμός και Διεθνείς Οργανισμοί	33
3.5 Ο Ρόλος των Φυσικών Πόρων στις Συγκρούσεις (Resource Curse Theory)	35
3.6 Σύνδεση των θεωριών με το υπό εξέταση θέμα	36
4. Οι Αιτίες του χαρακτηρισμού του Νότιου Σουδάν ως Αποτυχημένου του Κράτους	38
4.1 Η Προβληματική των Αποτυχημένων Κρατών και το Διεθνές Ενδιαφέρον μετά την 11η Σεπτεμβρίου	38
4.2 Διαφθορά, Συγκρούσεις και Ανθρωπιστική Κρίση	40
4.3 Η διαχείριση της γης στο Νότιο Σουδάν	48
5. Εξωτερικές Προκλήσεις	56
5.1 Οι Σχέσεις με το Σουδάν	56
5.2 Ο ρόλος των γειτονικών χωρών (π.χ. Ουγκάντα, Κένυα, Αιθιοπία)	57
5.3 Ο Ρόλος του ΟΗΕ, της Αφρικανικής Ένωσης, των Διεθνών Οργανισμών και των ΜΚΟ	62

5.3.1 Η Συμβολή του ΟΗΕ στη Σταθερότητα και Διακυβέρνηση.....	63
5.3.2 Ο Ρόλος της Αφρικανικής Ένωσης και της IGAD	65
5.3.3 Ο Ρόλος του ΔΝΤ της Παγκόσμιας Τράπεζας και των ΜΚΟ	67
5.4 Η συμβολή των Εξωτερικών Δρώντων στην Συντήρηση της Αστάθειας	70
6. Προοπτικές του Νοτίου Σουδάν	72
7. Συμπεράσματα	74
Βιβλιογραφία	79
Ελληνόγλωσση.....	79
Ξενόγλωσση.....	79
Books and Book Chapters.....	79
Journal Articles	80
Reports and Policy Papers	81
Theses and Dissertations.....	82
Online Sources	82

Πίνακας Διαγραμμάτων / Χαρτών / Πινάκων

Χάρτης 1: Τα σύνορα του Νοτίου Σουδάν	20
Χάρτης 2: Τα πετρελαϊκά κοιτάσματα, οι περιοχές διύλισης και οι αγωγοί που διέρχονται από το έδαφος του Νότιου Σουδάν	21
Πίνακας 1: Παραγωγή και Εξαγωγές Πετρελαίου (2014 - 2023)	22
Διάγραμμα 1: Η παραγωγή πετρελαίου στο Νότιο Σουδάν (2014-2023).....	22
Διάγραμμα 2: Ποσοστό πρόσβασης του πληθυσμού του Νότιου Σουδάν σε ηλεκτρική ενέργεια (2021)	23
Χάρτης 3: Οι εθνοτικές διαιρέσεις του Νότιου Σουδάν	42
Διάγραμμα 3: Τα έσοδα από το πετρέλαιο ως ποσοστό των συνολικών κρατικών εσόδων	44
Διάγραμμα 4: Συνολική αναπτυξιακή βοήθεια ανά τομέα (εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ, 2011–2014)	45
Διάγραμμα 5: Οι Πρόσφυγες του Νοτίου Σουδάν σε Αριθμούς	47
Πίνακας 2: Κατάσταση της ανθρωπιστικής κρίσης του Νότιου Σουδάν.....	48
Διάγραμμα 6: Συγκριτικό διάγραμμα των ανθρωπιστικών δεικτών σε σχέση με τον παγκόσμιο μέσο όρο και τον μέσο όρο των αναπτυσσόμενων και των ανεπτυγμένων χωρών.....	48
Χάρτης 4: Χάρτης των νέων διοικητικών ορίων του Νοτίου Σουδάν – 28 πολιτείες .	53
Χάρτης 5: Η θέση της νέας Πρωτεύουσας	54
Διάγραμμα 7: Ηλικιακή κατανομή του Πληθυσμού.....	73

1. Εισαγωγή

Το Νότιο Σουδάν, το νεότερο κράτος στον κόσμο μετά την ανεξαρτησία του το 2011, αποτελεί ένα από τα πιο εύθραυστα και πολυσύνθετα κράτη της Αφρικής. Η ευθραυστότητα του εκδηλώνεται μέσα από μια σειρά διασταυρούμενων προκλήσεων: πολιτικές συγκρούσεις, οικονομική εξάρτηση, κοινωνικές διαιρέσεις και αδυναμία θεσμών να εξασφαλίσουν βασικές υπηρεσίες και ασφάλεια στους πολίτες (World Bank, 2021, σελ. 23-25). Η μελέτη του Νοτίου Σουδάν δεν είναι μόνο μια ανάλυση των προβλημάτων ενός συγκεκριμένου κράτους, αλλά και μια ευκαιρία να κατανοήσουμε τις δυναμικές των εύθραυστων κρατών γενικότερα, καθώς και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν στη διαδικασία της κρατικής οικοδόμησης και σταθεροποίησης (Rotberg, 2004, σελ. 85-97). Η σημασία του Νοτίου Σουδάν δεν περιορίζεται στα εσωτερικά του ζητήματα. Βρίσκεται στο επίκεντρο της γεωπολιτικής ανταγωνιστικότητας στην περιοχή της Λεκάνης του Νείλου, με πλούσιους φυσικούς πόρους, όπως το πετρέλαιο, που το καθιστούν στόχο διεθνών και περιφερειακών συμφερόντων. Παράλληλα, η ευθραυστότητα του κράτους επηρεάζει ολόκληρη την περιοχή, καθώς η έλλειψη σταθερότητας οδηγεί σε ροές προσφύγων, διασυνοριακές συγκρούσεις και απειλές για την ανθρώπινη ασφάλεια (UNHCR, 2023).

Η ιστορία του Νοτίου Σουδάν είναι συνυφασμένη με την αποικιακή κληρονομιά, τις εθνοτικές διαιρέσεις και τις μακροχρόνιες συγκρούσεις. Κατά την περίοδο της αποικιοκρατίας, η περιοχή του Νοτίου Σουδάν υπήρξε μέρος του Αγγλο-Αιγυπτιακού Σουδάν, όπου οι Βρετανοί εφάρμοσαν πολιτική διαχωρισμού μεταξύ του Βορρά, που ήταν κυρίως αραβικός και μουσουλμανικός, και του Νότου, όπου κυριαρχούσαν οι αφρικανικές θρησκείες και ο χριστιανισμός (Rolandsen, 2015, σελ. 57-62). Αυτή η πολιτική ενίσχυσε τις ταυτοτικές και πολιτισμικές διαφορές, δημιουργώντας τις βάσεις για τις μελλοντικές συγκρούσεις. Ο Βορράς διοικείτο μέσω έμμεσης διακυβέρνησης, αναγνωρίζοντας τις αραβικές και ισλαμικές παραδόσεις. Οι τοπικοί ηγέτες και οι θρησκευτικοί θεσμοί ενισχύθηκαν για να εξασφαλίσουν την πίστη στο αποικιακό καθεστώς. Από την άλλη, απαγορεύτηκε η πρόσβαση βορίων εμπορών και ιεραποστόλων στο Νότιο Σουδάν. Οι Βρετανοί ενθάρρυναν χριστιανικές ιεραποστολές και προώθησαν την αγγλική γλώσσα, δημιουργώντας μια ταυτότητα βασισμένη στην αντικειμενική διαφορά από τον Βορρά. Αυτός ο τεχνητός διαχωρισμός είχε ως στόχο να αποτρέψει την ενοποίηση των Σουδανών εναντίον της

αποικιοκρατίας και να εξασφαλίσει τον έλεγχο των φυσικών πόρων του Νότου (ελεφαντόδοντο, καουτσούκ). Η πολιτική αυτή μετέτρεψε τις πολιτισμικές διαφορές σε πολιτικοποιημένες αντιθέσεις, θέτοντας τις βάσεις για τον μετέπειτα εμφύλιο πόλεμο (Johnson, 2011, σελ. 65-70).

Μετά την ανεξαρτησία του Σουδάν το 1956, οι εντάσεις μεταξύ Βορρά και Νότου εξελίχθηκαν σε δύο μακροχρόνιους εμφύλιους πολέμους (1955-1972 και 1983-2005). Οι συγκρούσεις αυτές χαρακτηρίζονταν από εθνοτικές, θρησκευτικές και οικονομικές αντιθέσεις, καθώς και από την επιθυμία του Νότου για αυτοδιάθεση. Οι αιτίες της σύρραξης του πρώτου εμφυλίου, περιλάμβαναν την προσπάθεια του Χαρτούμ να επιβάλει το Ισλάμ και την αραβική γλώσσα στον Νότο και την οικονομική παράλυση του καθώς στερείτο υποδομών και επενδύσεων, παρά τον πλούτο σε φυσικούς πόρους. Επιπλέον, οι Νότιοι αποκλείστηκαν από τις θέσεις εξουσίας στην κεντρική κυβέρνηση. Η σύγκρουση τερματίστηκε με τη Συμφωνία της Αντίς Αμπέμπα (1972), η οποία παραχώρησε αυτονομία στον Νότο. Ωστόσο, η συμφωνία αγνόησε βασικά ζητήματα όπως η οικονομική δικαιοσύνη και η εθνοτική συμφιλίωση, προετοιμάζοντας το έδαφος για νέα έκρηξη (Lesch, 1998, σελ. 87-92).

Το 1983, η κυβέρνηση του Τζαφάρ Νιμεϊρί ακύρωσε την αυτονομία του Νότου και εφάρμοσε τη Σαρία σε εθνικό επίπεδο, προκαλώντας την ένοπλη αντίδραση του SPLA (Λαϊκή Απελευθερωτική Δύναμη του Σουδάν) υπό τον Τζον Γκαράνγκ. Ο πόλεμος αυτός, γνωστός ως ο μακρύτερος και πιο αιματηρός στην Αφρική, χαρακτηρίστηκε από σφαγές αμάχων (π.χ. Μπορ, 1987), εθνοτικές εκκαθαρίσεις και χρήση της λιμοκτονίας ως πολεμικού εργαλείου. Η ανακάλυψη κοιτασμάτων πετρελαίου στον Νότο το 1990 μετατράπηκε σε κύριο αντικείμενο διεκδίκησης. Το Σουδάν υποστηρίχθηκε από χώρες όπως η Κίνα και το Ιράν, ενώ ο Νότος από τις ΗΠΑ και το Ισραήλ. Η σύγκρουση τερματίστηκε με τη Συμφωνία Ειρήνης του Ναϊβάσα (Comprehensive Peace Agreement - CPA, 2005), που προέβλεπε δημοψήφισμα αυτοδιάθεσης για τον Νότο. Το 2011, το 98,83% των ψηφοφόρων τάχθηκαν υπέρ της ανεξαρτησίας, δημιουργώντας το νεότερο κράτος του κόσμου (Young, 2012, σελ. 144-148).

Ωστόσο, η ανεξαρτησία δεν έφερε την πολυπόθητη ειρήνη και σταθερότητα. Το νέο κράτος αντιμετώπισε άμεσα εσωτερικές συγκρούσεις, κυρίως μεταξύ των διαφορετικών εθνοτικών ομάδων, καθώς και την ανικανότητα των θεσμών να ανταποκριθούν στις ανάγκες του πληθυσμού. Το Νότιο Σουδάν γρήγορα βυθίστηκε σε νέο εμφύλιο πόλεμο (2013-2018). Οι λόγοι της νέας βίας περιλάμβαναν εθνοτικές

αντιθέσεις, διαφθορά με δισεκατομμύρια δολάρια από το πετρέλαιο να συρρέουν σε διεφθαρμένες ελίτ, αντί να χρηματοδοτήσουν την ανάπτυξη και εύθραυστο κρατικό μηχανισμό καθώς στρατός, αστυνομία και δικαστικό σύστημα λειτουργούσαν με βάση τη φυλετική πίστη και όχι τον νόμο. Η Συμφωνία Ειρήνης του 2018 απέτυχε να σταματήσει τη βία και παρέμεινε ένα "κενό εξουσίας", όπου οι τοπικοί ηγέτες ελέγχαν περιοχές μέσω όπλων. Η ευθραυστότητα του Νοτίου Σουδάν παραμένει μια πραγματικότητα, η οποία απαιτεί προσεκτική ανάλυση και κατανόηση (International Crisis Group, 2020, σελ. 38-41).

1.1 Σκοπός και Ερευνητικά Ερωτήματα της εργασίας

Η εργασία αποσκοπεί να προσφέρει μια ολιστική και κριτική ανάλυση της ευθραυστότητας του Νοτίου Σουδάν. Το Νότιο Σουδάν αποτελεί ένα κατεξοχήν παράδειγμα εύθραυστου κράτους στον 21ο αιώνα, με επιπτώσεις που εκτείνονται πέρα από τα εθνικά του σύνορα, επηρεάζοντας την ανθρωπιστική και γεωπολιτική σταθερότητα της Αφρικανικής Λεκάνης του Νείλου. Η ανάγκη να κατανοηθούν οι βαθιές ρίζες της κρίσης στο κράτος αυτό, οι οποίες δεν έχουν ακόμη διερευνηθεί συστηματικά στο πλαίσιο της ελληνικής ακαδημαϊκής έρευνας οδήγησε την δημιουργία της μελέτης. Η μελέτη εξετάζει τη συμβολή της αποικιακής κληρονομιάς στη διαμόρφωση σύγχρονων εθνοτικών και πολιτικών ρηγμάτων, ανιχνεύει τη διασύνδεση εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων, όπως η διαφθορά των ελίτ, η οικονομική εξάρτηση από το πετρέλαιο και ο διεθνής γεωπολιτικός ανταγωνισμός, και αξιολογεί κριτικά τον ρόλο της διεθνούς κοινότητας, αναδεικνύοντας τις αντιφάσεις των ανθρωπιστικών παρεμβάσεων. Παράλληλα, η εργασία επιδιώκει να διερευνήσει τις δυνατότητες για σταθεροποίηση και ανάπτυξη. Αυτή η ενιαία προσέγγιση, προσφέρει νέες προοπτικές για την κατανόηση της δυναμικής των εύθραυστων κρατών.

Η μελέτη αναδεικνύει ότι η ευθραυστότητα του Νοτίου Σουδάν δεν είναι ένα "αφρικανικό πρόβλημα", αλλά σύμπτωμα παγκόσμιων δομικών ανισοτήτων, εστιάζει στην αλληλεπίδραση ιστορικών, πολιτικών και οικονομικών παραγόντων και προσφέρει ένα πρότυπο ανάλυσης που μπορεί να εφαρμοστεί και σε άλλα πλαίσια, ενισχύοντας τη συλλογική κατανόηση των προκλήσεων του 21ου αιώνα. Ο κύριος σκοπός της εργασίας είναι να αναλύσει τις προκλήσεις και τις προοπτικές του Νοτίου

Σουδάν ως εύθραυστου κράτους, με έμφαση στις πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές και ασφαλιστικές διαστάσεις του ζητήματος. Τα κύρια ερευνητικά ερωτήματα που καθοδηγούν την εργασία είναι τα εξής:

- 1. Ποιες είναι οι κύριες πηγές αναταραχών στο Νότιο Σουδάν και πώς αυτές διαμορφώθηκαν ιστορικά;**
- 2. Πώς οι εσωτερικές και εξωτερικές προκλήσεις επηρεάζουν την ικανότητα του κράτους να λειτουργεί και να εξασφαλίζει την ευημερία των πολιτών του;**
- 3. Ποιες είναι οι προοπτικές για σταθεροποίηση και ανάπτυξη στο Νότιο Σουδάν, και ποιος είναι ο ρόλος της διεθνούς κοινότητας σε αυτή τη διαδικασία;**

1.2 Μεθοδολογία

Η εργασία βασίζεται στη βιβλιογραφική έρευνα, η οποία περιλαμβάνει τη συλλογή, ανάλυση και σύνθεση υπαρχόντων δεδομένων από ακαδημαϊκές μελέτες, εκθέσεις διεθνών οργανισμών και στατιστικές αναλύσεις. Η μεθοδολογική προσέγγιση συνδυάζει ποιοτική και ποσοτική ανάλυση, επιτρέποντας τη συνολική κατανόηση της ευθραυστότητας του Νοτίου Σουδάν. Η βιβλιογραφική προσέγγιση επιλέχθηκε λόγω της φύσης του θέματος, το οποίο απαιτεί τη διερεύνηση διαχρονικών και πολυπαραγοντικών ζητημάτων, όπως η κρατική αποτυχία, οι συγκρούσεις και οι διεθνείς παρεμβάσεις.

Οι κύριες κατηγορίες πηγών που χρησιμοποιήθηκαν είναι ακαδημαϊκές μελέτες και επιστημονικά άρθρα με δημοσιεύσεις από έγκυρα επιστημονικά περιοδικά, όπως το Journal of Peace Research, το African Affairs και το International Studies Quarterly. Αυτές οι μελέτες προσφέρουν θεωρητικά και εμπειρικά πλαίσια για την κατανόηση των εθνοτικών συγκρούσεων και της αποτυχημένης διακυβέρνησης στο Νότιο Σουδάν (Collier & Hoeffler, 2004, σελ. 563-578). Σημαντικά στοιχεία προέρχονται από διεθνείς οργανισμούς, όπως ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (UNDP, 2022), η Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank, 2021) και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (IMF, 2021). Αυτές οι εκθέσεις παρέχουν ποσοτικά δεδομένα σχετικά με την οικονομική κατάσταση, την ανθρωπιστική κρίση και τη θεσμική αποτυχία του Νοτίου Σουδάν. Για

παράδειγμα, η Έκθεση Ανθρωπιστικής Ανάπτυξης του ΟΗΕ (2022) κατατάσσει το Νότιο Σουδάν μεταξύ των κρατών με τον υψηλότερο δείκτη φτώχειας και χαμηλή κρατική ικανότητα (UNDP, 2022, σελ. 32-37). Παράλληλα, η Παγκόσμια Τράπεζα υπογραμμίζει πως η εξάρτηση από το πετρέλαιο και η πολιτική αστάθεια έχουν οδηγήσει σε οικονομική ύφεση (World Bank, 2021, σελ. 14-16).

Για τη μέτρηση της κρατικής ευθραυστότητας, χρησιμοποιούνται δείκτες από το Fragile States Index (FSI) του Fund for Peace, που κατατάσσει το Νότιο Σουδάν σταθερά μεταξύ των πιο αποτυχημένων κρατών (Fund for Peace, 2023). Επιπλέον, τα δεδομένα του Stockholm International Peace Research Institute (SIPRI) αξιοποιούνται για την ανάλυση των στρατιωτικών δαπανών και της εξωτερικής βοήθειας. Αξιοπιστες δημοσιογραφικές πηγές, όπως οι The Guardian, BBC και Al Jazeera, καθώς και αναφορές από Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (Human Rights Watch, Amnesty International), συμπληρώνουν την ανάλυση. Αυτές οι πηγές παρέχουν στοιχεία για τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τις εθνικές συγκρούσεις και την επίδραση της διεθνούς κοινότητας (HRW, 2023, σελ. 10-12).

Η ανάλυση των δεδομένων βασίζεται σε συνδυασμό ποιοτικών και ποσοτικών μεθόδων, ώστε να επιτευχθεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση του θέματος. Η ποιοτική ανάλυση επικεντρώνεται στη θεματική ανάλυση των ακαδημαϊκών μελετών, εντοπίζοντας επαναλαμβανόμενα μοτίβα στις αιτίες και τις συνέπειες της πολιτικής κρίσης στο Νότιο Σουδάν. Για παράδειγμα, η έννοια της αποτυχημένης πολιτείας εξετάζεται με βάση θεωρητικά πλαίσια (Rotberg, 2004, σελ. 85-97), ενώ οι διεθνείς παρεμβάσεις αναλύονται μέσω της ρεαλιστικής και φιλελεύθερης σχολής σκέψης στις διεθνείς σχέσεις (Mearsheimer, 2019, σελ. 121-134). Η ποσοτική ανάλυση περιλαμβάνει τη χρήση στατιστικών δεδομένων για τη σύγκριση δεικτών, όπως ο δείκτης ανθρωπιστικής ανάπτυξης (Human Development Index - HDI), το ΑΕΠ και η εξάρτηση από το πετρέλαιο (World Bank, 2021) και ο αριθμός προσφύγων και εσωτερικά εκτοπισμένων (UNHCR, 2023). Οι ποσοτικοί δείκτες συγκρίνονται με αντίστοιχα δεδομένα από άλλες αποτυχημένες πολιτείες, όπως η Σομαλία και η Κεντροαφρικανική Δημοκρατία. Αυτή η πολυδιάστατη προσέγγιση επιτρέπει τη διερεύνηση της πολυπλοκότητας της κρίσης στο Νότιο Σουδάν και συμβάλλει στην κατανόηση των αιτιών, των συνεπειών και των πιθανών λύσεων.

2. Ιστορικό και Γεωπολιτικό Πλαίσιο

2.1 Η ιστορία του Νοτίου Σουδάν από την οθωμανική και βρετανική κυριαρχία έως τον εμφύλιο πόλεμο

Το Νότιο Σουδάν, διαθέτει μια σύνθετη και ταραχώδη ιστορία που διαμορφώθηκε από την αποικιοκρατία, τις γεωπολιτικές συγκρούσεις και τις εσωτερικές εντάσεις. Η περιοχή βίωσε διαφορετικές μορφές κυριαρχίας, ξεκινώντας από την οθωμανική και αιγυπτιακή επιρροή, την περίοδο της αγγλοαιγυπτιακής διοίκησης και την ένταξή της στο Σουδάν κατά την αποχώρηση των Βρετανών. Η ιστορία της χαρακτηρίζεται από μακροχρόνιους εμφυλίους πολέμους και αγώνες ανεξαρτησίας, που κορυφώθηκαν με την απόσχισή της από το Σουδάν. Η περιοχή του Νοτίου Σουδάν παρέμενε σχετικά απομονωμένη και οργανωμένη σε αυτόχθονες κοινότητες και βασιλεία μέχρι τις αρχές του 19ου αιώνα. Το 1820, ο Μοχάμεντ Αλί, ο διοικητής της Οθωμανικής Αιγύπτου, ξεκίνησε εκστρατεία στο Σουδάν με στόχο τον έλεγχο της περιοχής και την εκμετάλλευση των φυσικών της πόρων. Η επιρροή της Αιγύπτου εξαπλώθηκε και στον Νότο, αν και η πυκνή βλάστηση και η γεωγραφική απομόνωση δυσχέραιναν την άμεση διακυβέρνηση. Ένα από τα σημαντικότερα γεγονότα αυτής της περιόδου ήταν η εντατικοποίηση του δουλεμπορίου, καθώς ομάδες εμπόρων και στρατιωτικών από το Βορρά λεηλατούσαν τα νότια χωριά, συλλαμβάνοντας ανθρώπους για να πουληθούν ως σκλάβοι στη Μέση Ανατολή και στη Βόρεια Αφρική. Αυτό δημιούργησε βαθιά εχθρότητα μεταξύ των λαών του Νότου και των Αράβων του Βορρά, ένα χάσμα που παρέμεινε αισθητό και στις μεταγενέστερες συγκρούσεις. Η περίοδος αυτή σηματοδεύτηκε επίσης από την ανάπτυξη αποικιακών διοικητικών δομών και στρατιωτικών σταθμών, όπως το Γκόντοκρο (μετέπειτα πρωτεύουσα του Νοτίου Σουδάν). Η κυριαρχία της Αιγύπτου τερματίστηκε το 1885 με την άνοδο του Μαχντιστικού Κινήματος, το οποίο εναντιώθηκε στην ξένη παρουσία και επέβαλε ένα θεοκρατικό καθεστώς σε ολόκληρο το Σουδάν (Johnson, 2011, σελ. 21-25).

Μετά την ήττα των Μαχντιστών το 1898 από τις βρετανικές και αιγυπτιακές δυνάμεις, το Σουδάν τέθηκε υπό αγγλοαιγυπτιακή διοίκηση (1899). Οι Βρετανοί επέβαλαν ένα σύστημα «έμμεσης διακυβέρνησης», διοικώντας μέσω τοπικών φυλάρχων. Στον Νότο, οι Βρετανοί εφάρμοσαν μια πολιτική διαχωρισμού («Southern

Policy»), προσπαθώντας να απομονώσουν την περιοχή από τη βόρεια αραβική και μουσουλμανική επιρροή. Ενθάρρυναν την εκπαίδευση στη γλώσσα των τοπικών φυλών, προώθησαν τον χριστιανισμό μέσω ιεραποστολών και απέκλεισαν τους βόρειους Σουδανούς από τη διοίκηση της περιοχής. Αυτό δημιούργησε δύο διακριτούς κόσμους μέσα στο ίδιο αποικιακό κράτος, ένα αραβομουσουλμανικό Βορρά και έναν χριστιανικό Νότο.

Στα μέσα του 20ού αιώνα, η αποαποικιοποίηση άρχισε να γίνεται πραγματικότητα, αλλά οι Βρετανοί αποφάσισαν να ενοποιήσουν το Βόρειο και το Νότιο Σουδάν. Οι νότιοι Σουδανοί ανέμεναν ισότιμη συμμετοχή στην κρατική διοίκηση μετά την αποχώρηση των Βρετανών, αλλά απογοητεύθηκαν από τον αποκλεισμό τους (Rolandsen, 2015, σελ. 109). Ο σουδανικός στρατός αντικατέστησε τους Βρετανούς αξιωματικούς με βόρειους διοικητές, γεγονός που προκάλεσε δυσαρέσκεια στους νότιους στρατιώτες. Οι ανησυχίες των ηγετών του Βορρά για πιθανή ανατροπή οδήγησαν στην απόπειρα μετακίνησης των νότιων στρατιωτών προς τον Βορρά χωρίς όπλα (Ruay, 1994, σελ. 81-83). Οι Νότιοι ένιωσαν προδομένοι, καθώς είχαν εκπαιδευτεί να λειτουργούν ως ξεχωριστή οντότητα, εξεγέρθηκαν το 1955, σκότωσαν πολλούς αξιωματικούς του Βορρά και απέκτησαν τον έλεγχο περιοχών στο Νότο. Η ανταρσία καταπνίγηκε με τη βοήθεια των Βρετανών, αλλά 150 αντάρτες κατέφυγαν στην Ουγκάντα (Rolandsen, 2015, σελ. 110-111).

Το Σουδάν ανακηρύχθηκε ανεξάρτητο στις 1 Ιανουαρίου 1956, υπό την ηγεσία ενός καθεστώτος που ελεγχόταν από το μουσουλμανικό Βορρά. Οι ηγέτες του Νότου ζητούσαν είτε ομοσπονδία είτε αυτονομία, αλλά η νέα κυβέρνηση του Σουδάν απέρριψε την πρόταση για ομοσπονδιακή διακυβέρνηση και ακολούθησε πολιτική αραβοποίησης και ισλαμοποίησης του Νότου. Η κυβέρνηση έκλεισε εκκλησίες και απέλασε ιεραποστόλους (Poggo, 2008, σελ. 94-95; Malwal, 2014, σελ. 34). Ο πρώτος εμφύλιος πόλεμος (1955–1972) ξέσπασε μεταξύ των νότιων ανταρτών (Anyanya) και της κεντρικής κυβέρνησης. Από το 1956 έως το 1962 σημειώθηκαν σποραδικές συγκρούσεις, ενώ πολλοί Νότιοι πολιτικοί αυτοεξορίστηκαν στην Ουγκάντα. Το 1963 ιδρύθηκε το Sudan African National Union (SANU), το οποίο ζητούσε αυτοδιάθεση μέσω διπλωματικών μέσων. Ορισμένοι Νότιοι υποστήριζαν τη στρατιωτική λύση και ίδρυσαν το αντάρτικο κίνημα Anya-Nya. Το κίνημα δεν είχε κεντρική ηγεσία και οργανώθηκε σε διάφορες ανεξάρτητες ομάδες (Johnson, 2016, σελ. 56). Οι αντάρτες έλαβαν στρατιωτική υποστήριξη από το Ισραήλ και προμηθεύτηκαν όπλα από την αποτυχημένη εξέγερση στο Κονγκό (Poggo, 2008, σελ. 152-153, 158). Οι συγκρούσεις

γενικεύτηκαν και το 1964 αντάρτες επιχείρησαν να καταλάβουν μία από τις πρωτεύουσες των νότιων επαρχιών (Ruay, 1994, σελ. 106). Η σουδανική κυβέρνηση απάντησε με στρατιωτική καταστολή, μεταφέροντας τον μεγαλύτερο μέρος του στρατού στο Νότο, ενώ στο Βορρά την ασφάλεια ανέλαβε η αστυνομία.

Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1960, η σύγκρουση μεταξύ του Anya-Nya και του σουδανικού στρατού βρισκόταν σε στρατιωτικό αδιέξοδο. Οι αντάρτες κατείχαν μεγάλες περιοχές στην ύπαιθρο του Νότου, καθιστώντας την κυβερνητική διοίκηση αναποτελεσματική. Το 1965, ο πρωθυπουργός του Σουδάν παραδέχτηκε την αδυναμία της κυβέρνησης να διαχειριστεί το χάος στο Νότο και προσπάθησε να κάνει μια ειρηνευτική διάσκεψη, αλλά το Anya-Nya αρνήθηκε να συμμετάσχει και η διάσκεψη απέτυχε να βρει λύση. Οι συγκρούσεις μεταξύ του στρατού και του Anya-Nya εντάθηκαν μεταξύ 1965-1969 (Johnson, 2011, σελ. 34). Το Anya-Nya υποστηρίχθηκε από Ισραήλ, Αιθιοπία και Ουγκάντα, αλλά έχασε μέρος της βοήθειας μετά το 1972. Το 1969, η Σοβιετική Ένωση παρείχε στρατιωτική βοήθεια στο καθεστώς του Σουδάν. Το 1971, δημιουργήθηκε το Southern Sudan Liberation Movement (SSLM), που ενοποίησε την ηγεσία του Anya-Nya. Οι διαπραγματεύσεις μεταξύ Σουδάν και SSLM κατέληξαν σε συμφωνία το 1972 παρέχοντας περιφερειακή αυτονομία για το Νότο, με αρμοδιότητες σε εκπαίδευση, υγεία, φυσικούς πόρους, ο στρατός θα αποτελούνταν ισότιμα από Βόρειους και Νότιους στρατιώτες, αλλά η αυτοδιάθεση και η ομοσπονδιοποίηση δεν έγιναν δεκτές, απογοητεύοντας πολλούς αντάρτες (Johnson, 2011, σελ. 102-105).

Το 1979, ανακαλύφθηκαν πετρελαϊκά κοιτάσματα, και ο πρόεδρος του Σουδάν κατάργησε την αυτονομία του Νότου, διαιρώντας την περιοχή σε μικρότερες διοικητικές μονάδες. Οι πρώην αντάρτες του Anya-Nya δημιούργησαν το Anya-Nya II τη δεκαετία του 1980 και συνεργάστηκαν με την Αιθιοπία εναντίον του Σουδάν. Το 1983, το Σουδάν επέβαλε Ισλαμικό Δίκαιο (Σαρία) σε όλη τη χώρα (Johnson, 2011, σελ. 212-213). Αυτό οδήγησε στην αναζωπύρωση του εμφυλίου πολέμου, με το Λαϊκό Απελευθερωτικό Στρατό του Σουδάν (SPLA), το οποίο αποτελούνταν από Νοτιοσουδανούς στρατιώτες που στασίασαν και κατέφυγαν στην Αιθιοπία, να ηγείται της αντίστασης. Η σύγκρουση, που διήρκεσε 22 χρόνια, είχε καταστροφικές συνέπειες, 2 εκατομμύρια νεκροί, εκατομμύρια εκτοπισμένοι και εκτεταμένες καταστροφές (Young, 2012, σελ. 147-151). Το SPLA υποστηρίχθηκε από την Αιθιοπία, που φοβόταν τις αυτονομιστικές τάσεις στο δικό της έδαφος. Οι επιθέσεις του SPLA επικεντρώθηκαν στα σύνορα Σουδάν-Αιθιοπίας, σε στρατιωτικές φάλαγγες και

αναπτυξιακά έργα του Σουδάν. Το 1985, το SPLA κατέλαβε εδάφη και απέκτησε αρχηγείο κοντά στα σύνορα με την Αιθιοπία (Johnson, 2011, σελ. 70).

Το 1987, οι συγκρούσεις επεκτάθηκαν στον Βορρά, με το SPLA να καταλαμβάνει περισσότερα εδάφη. Το 1989, το SPLA είχε υπό τον έλεγχό του τα σύνορα Σουδάν-Κένυας και το μεγαλύτερο μέρος της υπαίθρου στο Νότιο Σουδάν. Η κυβέρνηση του Σουδάν χρησιμοποίησε φυλετικές πολιτοφυλακές για να πολεμήσει το SPLA (Beshir, 1975, σελ. 108). Το 1991, η κυβέρνηση της Αιθιοπίας κατέρρευσε, προκαλώντας κρίση για το αντάρτικο κίνημα (Mampilly, 2011, σελ. 140). Το SPLA διασπάστηκε σε δύο αντίπαλες ομάδες την SPLA-Mainstream με στόχο την μεταρρύθμιση όλου του Σουδάν και την SPLA-Nasir με στόχο την πλήρη ανεξαρτησία του Νότου. Το SPLA-Nasir συνεργάστηκε με την κυβέρνηση του Σουδάν το 1992 (O'Ballance, 2000, σελ. 172). Η σουδανική κυβέρνηση χρησιμοποίησε τη διάσπαση για να ανακτήσει χαμένα εδάφη το 1992-1994. Το 1994, το SPLA-Mainstream ανέκτησε χαμένα εδάφη και σταθεροποίησε τις δυνάμεις του. Το 1995, κατέγραψε στρατιωτικές νίκες, ανατρέποντας την προηγούμενη κατάσταση (Johnson, 2011, σελ. 65).

Ο πόλεμος στο Σουδάν είχε καταστροφικές συνέπειες στον πληθυσμό. Οι περισσότεροι θάνατοι προήλθαν από τον άμαχο πληθυσμό, όχι από τους μαχητές (Alier, 1990, σελ. 82). Οι απώλειες του αντάρτικου κινήματος Anya-Nya ανήλθαν σε 2.000 νεκρούς, ενώ οι απώλειες του σουδανικού στρατού έφτασαν τους 600 στρατιώτες. Πολλοί θάνατοι προήλθαν από μάχες, πείνα και επιδημίες. Οι στρατιωτικές συγκρούσεις είχαν επίσης, καταστροφικές συνέπειες στις υποδομές και στις κοινότητες. Χωριά καταστράφηκαν λόγω των μαχών, πληθυσμός εκτοπίστηκε, ενώ η διάλυση των ιατρικών υποδομών οδήγησε στην εξάπλωση ασθενειών και λιμό (O'Ballance, 2000, σελ. 20).

Οι ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις οδήγησαν στη Συμφωνία Ειρήνης του 2005, η οποία αναγνώρισε το δικαίωμα του Νοτίου Σουδάν να διεξαγάγει δημοψήφισμα ανεξαρτησίας (Andrews & Obi, 2024, σελ.5). Το 2011, οι Νότιοι ψήφισαν συντριπτικά υπέρ της απόσχισης, ιδρύοντας το Νότιο Σουδάν ως ανεξάρτητο κράτος στις 9 Ιουλίου 2011. Ωστόσο, το νεοσύστατο κράτος παρέμεινε ασταθές, με εσωτερικές συγκρούσεις και προβλήματα διακυβέρνησης, γεγονός που οδήγησε σε νέο εμφύλιο πόλεμο το 2013. Η ιστορία του Νοτίου Σουδάν αντικατοπτρίζει τις βαθιές διαιρέσεις που δημιουργήθηκαν από την αποικιοκρατία και τις πολιτικές διακρίσεων. Αν και η ανεξαρτησία αποτέλεσε μια ιστορική νίκη, οι προκλήσεις του νέου κράτους

συνεχίζονται, με εσωτερικές διαμάχες και περιφερειακές συγκρούσεις να καθορίζουν τη μελλοντική του πορεία.

2.2 Ο ρόλος της θρησκείας, της εθνικότητας και των πολιτισμικών διαφορών στη διαμάχη Βορρά-Νότου.

Τρεις βασικοί πολιτισμικοί παράγοντες—η θρησκεία, η εθνικότητα και οι πολιτισμικές διαφορές—διαμόρφωσαν σε μεγάλο βαθμό τη σύγκρουση, καθιστώντας την βαθιά ριζωμένη στη κοινωνία του Σουδάν. Ο Βορράς και ο Νότος διαφέρουν ριζικά στη θρησκευτική, εθνοτική και πολιτισμική τους σύνθεση, με τις διαφορές αυτές να έχουν οξυνθεί από την αποικιοκρατία και τις πολιτικές των μετααποικιακών κυβερνήσεων. Η θρησκευτική διαφορά μεταξύ του μουσουλμανικού Βορρά και του χριστιανικού και ανιμιστικού Νότου αποτέλεσε έναν από τους βασικούς πυλώνες της διαμάχης. Η εξάπλωση του Ισλάμ στο Σουδάν ξεκίνησε από τον 7ο αιώνα μέσω των εμπορικών δρόμων και της αραβικής διείσδυσης. Αντίθετα, ο Νότος παρέμεινε απομονωμένος από τις ισλαμικές επιρροές έως την αποικιοκρατική περίοδο, διατηρώντας τις παραδοσιακές αφρικανικές θρησκείες του και αργότερα υιοθετώντας τον χριστιανισμό μέσω των ευρωπαϊκών ιεραποστολών (Johnson, 2018, σελ. 45-50).

Κατά την αγγλοαιγυπτιακή διοίκηση (1899-1956), οι Βρετανοί εφάρμοσαν πολιτική θρησκευτικού διαχωρισμού, που οδήγησε σε δύο διακριτούς θρησκευτικούς κόσμους μέσα στο ίδιο κράτος. Μετά την ανεξαρτησία του Σουδάν, οι μουσουλμανικές κυβερνήσεις του Χαρτούμ προσπάθησαν να επιβάλουν το Ισλάμ και τη Σαρία (ισλαμικό νόμο) σε όλη τη χώρα, προκαλώντας έντονες αντιδράσεις στον Νότο, όπου οι πληθυσμοί ένιωσαν ότι απειλείται η θρησκευτική τους ταυτότητα. Η επιβολή της Σαρίας το 1983 από τον πρόεδρο Τζαφάρ Νιμείρι αποτέλεσε μια από τις βασικές αιτίες του δεύτερου εμφυλίου πολέμου (1983-2005). Ο Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός του Σουδάν (SPLA), που ηγούνταν του αντάρτικου αγώνα, χαρακτήρισε την ισλαμοποίηση ως μορφή πολιτισμικής και θρησκευτικής καταπίεσης. Η αντιπαράθεση μεταξύ μουσουλμάνων και χριστιανών/ανιμιστών δεν ήταν μόνο θεολογική, αλλά και πολιτική, καθώς χρησιμοποιήθηκε για να δικαιολογήσει τον αποκλεισμό των Νοτίων από την εξουσία και τον έλεγχο των φυσικών πόρων (Sharkey, 2003, σελ. 112).

Η εθνοτική σύνθεση του Σουδάν ήταν επίσης καθοριστική για τη σύγκρουση. Ο Βορράς κυριαρχούταν από αραβοποιημένους Σουδανούς, που θεωρούσαν τους

εαυτούς τους απόγονους των Αράβων εμπόρων και πολεμιστών που εγκαταστάθηκαν στην περιοχή κατά τους προηγούμενους αιώνες. Ο Νότος, αντίθετα, αποτελούταν από ένα μωσαϊκό αφρικανικών εθνοτικών ομάδων, όπως οι Ντίνκα, Νουέρ, Σιλούκ, Αζάντε και άλλες. Η εθνοτική πόλωση επιδεινώθηκε από την ιστορική σχέση μεταξύ του Βορρά και του Νότου. Για αιώνες, οι λαοί του Βορρά συμμετείχαν στο δουλεμπόριο, λεηλατώντας τις κοινότητες του Νότου για να εξασφαλίσουν σκλάβους που θα πωλούνταν στη Μέση Ανατολή και στη Βόρεια Αφρική. Αυτή η ιστορική μνήμη ενίσχυσε τις εχθρότητες, με τους Νοτίους να θεωρούν το Βορρά ως καταπιεστή και εκμεταλλευτή. Κατά τη διάρκεια της μεταποικιοκρατικής περιόδου, οι κυβερνήσεις του Χαρτούμ ενίσχυσαν την αραβοποίηση, περιθωριοποιώντας τις αφρικανικές γλώσσες και επιβάλλοντας την αραβική ως κύρια γλώσσα εκπαίδευσης και διοίκησης. Αυτό δημιούργησε ακόμα μεγαλύτερη αντίσταση στον Νότο, όπου οι διάφορες εθνοτικές ομάδες είχαν ήδη ιστορικές διαφορές μεταξύ τους, αλλά ενώθηκαν απέναντι στον κοινό εχθρό. Ο εθνοτικός διαχωρισμός συνεχίστηκε και μετά την ανεξαρτησία του Νοτίου Σουδάν το 2011. Οι δύο μεγαλύτερες εθνοτικές ομάδες του Νότου, οι Ντίνκα και οι Νουέρ, συγκρούστηκαν μεταξύ τους για την εξουσία, οδηγώντας σε εμφύλιο πόλεμο το 2013. Αυτό δείχνει ότι, αν και η σύγκρουση με το Βορρά έλαβε τέλος, οι εθνοτικές διαφορές παραμένουν πηγή αστάθειας (De Waal, 2015, σελ. 155).

Πέρα όμως, από τη θρησκεία και την εθνότητα, οι πολιτισμικές διαφορές μεταξύ Βορρά και Νότου διαμόρφωσαν επίσης, μια διαιρεμένη ταυτότητα. Ο Βορράς έχει υιοθετήσει έναν περισσότερο αραβοϊσλαμικό τρόπο ζωής, με έντονη επιρροή από τη Μέση Ανατολή και τη Βόρεια Αφρική. Η οικονομία του βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στο εμπόριο, την αγροτική παραγωγή και τους πετρελαϊκούς πόρους, ενώ η πολιτική του κουλτούρα χαρακτηρίζεται από την αυταρχική διακυβέρνηση. Αντίθετα, ο Νότος έχει μια πιο αφρικανική πολιτισμική ταυτότητα, με έμφαση στις φυλετικές δομές, τις τοπικές κοινωνίες και την κτηνοτροφία. Οι κοινωνίες του Νοτίου Σουδάν είναι παραδοσιακά οργανωμένες γύρω από φυλές και τοπικούς αρχηγούς, κάτι που συχνά καθιστούσε δύσκολη τη δημιουργία ενιαίου κράτους ή εθνικής ταυτότητας. Οι πολιτισμικές διαφορές έγιναν ιδιαίτερα εμφανείς κατά τη διάρκεια των εμφυλίων πολέμων, όταν η κυβέρνηση του Χαρτούμ προσπαθούσε να προωθήσει έναν ενιαίο αραβικό-ισλαμικό πολιτισμό, ενώ οι Νότιοι αγωνίζονταν να διατηρήσουν τις δικές τους παραδόσεις. Ο αγώνας αυτός δεν ήταν μόνο στρατιωτικός αλλά και συμβολικός, με τη διατήρηση της γλώσσας, των θρησκευτικών πρακτικών και των πολιτισμικών εθίμων να θεωρείται μορφή αντίστασης (LeRiche & Arnold, 2012, σελ. 89).

2.3 Η διαδικασία ανεξαρτητοποίησης και οι διεθνείς παρεμβάσεις, ΟΗΕ, ΗΠΑ, Αφρικανική Ένωση

Η ανεξαρτητοποίηση του Νοτίου Σουδάν στις 9 Ιουλίου 2011 αποτέλεσε μια ιστορική στιγμή για την Αφρική και τον κόσμο, σηματοδοτώντας τη δημιουργία του νεότερου κράτους του πλανήτη. Η διαδικασία ανεξαρτητοποίησης δεν ήταν απλή ούτε ειρηνική, καθώς προηγήθηκαν δεκαετίες εμφυλίων πολέμων, διαπραγματεύσεων και διεθνούς διαμεσολάβησης. Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ), οι Ηνωμένες Πολιτείες (ΗΠΑ), η Αφρικανική Ένωση (ΑΕ) και άλλοι διεθνείς φορείς έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην υποστήριξη της ειρηνευτικής διαδικασίας και στη μετάβαση προς την ανεξαρτησία. Ο δεύτερος εμφύλιος πόλεμος (1983-2005) μεταξύ του Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού του Σουδάν (SPLA) και της κυβέρνησης του Χαρτούμ είχε ως αιτία την προσπάθεια του βορειοσουδανικού καθεστώτος να επιβάλει τον ισλαμικό νόμο (σαρία) σε ολόκληρη τη χώρα, καθώς και τη συνεχιζόμενη περιθωριοποίηση των λαών του Νότου. Το 2005, ύστερα από διεθνείς πιέσεις και διαμεσολαβήσεις, υπεγράφη η Συνολική Συμφωνία Ειρήνης (CPA - Comprehensive Peace Agreement) μεταξύ της κυβέρνησης του Σουδάν και του SPLA. Η συμφωνία αυτή προέβλεπε την κατάπαυση του πυρός μεταξύ των δύο πλευρών, μια εξαετή μεταβατική περίοδο (2005-2011), κατά την οποία ο Νότος θα απολάμβανε αυτονομία και θα συμμετείχε στην κεντρική κυβέρνηση και ένα δημοψήφισμα ανεξαρτησίας, που θα επέτρεπε στους Νοτίους να αποφασίσουν αν επιθυμούν να παραμείνουν μέρος του Σουδάν ή να αποσχιστούν. Το δημοψήφισμα διεξήχθη τον Ιανουάριο του 2011 υπό τη διεθνή επίβλεψη του ΟΗΕ και άλλων οργανισμών. Το αποτέλεσμα ήταν συντριπτικό με 98,83% των Νοτίων να ψηφίζουν υπέρ της ανεξαρτησίας. Η ειρηνική αποδοχή του αποτελέσματος από το Χαρτούμ αποτέλεσε ένα σημαντικό επίτευγμα της διπλωματίας και των διεθνών πιέσεων. Έτσι, στις 9 Ιουλίου 2011, το Νότιο Σουδάν ανακηρύχθηκε ανεξάρτητο κράτος και έγινε το 193ο μέλος του ΟΗΕ (Blanchard, 2014).

Ο ΟΗΕ έπαιξε κρίσιμο ρόλο τόσο στη διαδικασία ειρήνευσης όσο και στη μετάβαση προς την ανεξαρτησία του Νοτίου Σουδάν. Η παρουσία του ήταν εμφανής μέσα από διάφορες αποστολές και παρεμβάσεις. Η αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στο Σουδάν (UNMIS, 2005-2011) εγκαταστάθηκε για να επιβλέπει την εφαρμογή της

Συμφωνίας Ειρήνης του 2005. Παρείχε τεχνική βοήθεια, κατέγραφε παραβιάσεις της εκεχειρίας και προστάτευε τους πολίτες στις ζώνες σύγκρουσης. Μετά την ανεξαρτησία, ο ΟΗΕ αντικατέστησε την UNMIS με την Αποστολή των Ηνωμένων Εθνών στο Νότιο Σουδάν (UNMISS), που στόχευε στην προστασία των αμάχων από την πολιτική και εθνοτική βία, στην υποστήριξη της οικοδόμησης του κράτους, βοηθώντας στη δημιουργία θεσμών διακυβέρνησης, στην παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας και την προστασία των προσφύγων. Ωστόσο, η UNMISS αντιμετώπισε μεγάλες προκλήσεις, ιδιαίτερα μετά το ξέσπασμα του εμφυλίου πολέμου το 2013 μεταξύ των Ντίνκα και των Νουέρ (Hunt, κ.α., 2019).

Οι Ηνωμένες Πολιτείες ήταν από τους ισχυρότερους υποστηρικτές της ανεξαρτησίας του Νοτίου Σουδάν. Από τη δεκαετία του 1990, η αμερικανική κυβέρνηση πίεζε για τον τερματισμό της σύγκρουσης, βλέποντας το καθεστώς του Χαρτούμ ως καταπατητή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι ΗΠΑ για τον λόγο αυτό υποστήριξαν στρατιωτικά και διπλωματικά το SPLA, ενώ πρωτοστάτησαν στις διαπραγματεύσεις που οδήγησαν στη Συμφωνία του 2005 και παράλληλα παρείχαν σημαντική ανθρωπιστική βοήθεια στο Νότιο Σουδάν πριν και μετά την ανεξαρτησία. Μετά την ανεξαρτησία, οι ΗΠΑ προσπάθησαν να στηρίξουν το νέο κράτος, αλλά η εθνοτική βία και η πολιτική αστάθεια περιόρισαν την αποτελεσματικότητα αυτής της βοήθειας (Chol, 2015).

Η Αφρικανική Ένωση (ΑΕ) από την άλλη, ακολούθησε πιο ουδέτερη στάση, καθώς ανησυχούσε ότι η ανεξαρτησία του Νοτίου Σουδάν θα δημιουργούσε προηγούμενο για άλλες αποσχιστικές κινήσεις στην ήπειρο. Παρ' όλα αυτά διαμεσολάβησε στη Συμφωνία του 2005, συντόνισε τις συνομιλίες μεταξύ Χαρτούμ και Τζούμπα για ζητήματα πετρελαίου, συνόρων και πολιτών και υποστήριξε τις ειρηνευτικές διαδικασίες μετά το 2011. Η Διακυβερνητική Αρχή για την Ανάπτυξη (IGAD), περιφερειακή οργάνωση της Ανατολικής Αφρικής, επίσης διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο στις ειρηνευτικές συνομιλίες του 2015 και 2018 (Dersso, 2012).

2.4 Η σημασία της γεωπολιτικής θέσης του Νοτίου Σουδάν

Το Νότιο Σουδάν, κατέχει μια εξαιρετικά στρατηγική γεωπολιτική θέση στην Αφρική. Βρίσκεται στην καρδιά της ηπείρου και συνορεύει με έξι χώρες, το Σουδάν στα βόρεια, την Αιθιοπία στα ανατολικά, την Κένυα και την Ουγκάντα στα νοτιοανατολικά, τη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό στα νοτιοδυτικά και την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία στα δυτικά. Η γεωγραφική του θέση το καθιστά γέφυρα μεταξύ της βόρειας και της ανατολικής Αφρικής. Η Κένυα και η Ουγκάντα αποτελούν βασικούς εμπορικούς εταίρους, ενώ υπάρχουν σχέδια για την κατασκευή αγωγού πετρελαίου που θα συνδέει το Νότιο Σουδάν με το λιμάνι Λαμού της Κένυας, μειώνοντας την εξάρτηση από το Σουδάν. Αυτή η γεωγραφική του θέση επηρεάζει την πολιτική, οικονομική και στρατιωτική του σημασία τόσο σε περιφερειακό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Η σημασία της γεωπολιτικής θέσης του Νοτίου Σουδάν μπορεί να εξεταστεί από διαφορετικές οπτικές γωνίες όπως, η οικονομία και οι φυσικοί πόροι, η πολιτική και η στρατηγική του σημασία, η περιφερειακή ασφάλεια και οι διεθνείς σχέσεις (Elnourani et al., 2024, σελ. 15-18).

Χάρτης 1: Τα σύνορα του Νοτίου Σουδάν (Πηγή: University of Texas at Austin, n.d.)

Το Νότιο Σουδάν διαθέτει πλούσια κοιτάσματα πετρελαίου, που αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της οικονομίας του. Περίπου 75% των συνολικών αποθεμάτων πετρελαίου του ενιαίου Σουδάν βρίσκονται στο έδαφος του Νοτίου Σουδάν και αποτελούν το 40% του ΑΕΠ της χώρας. Ωστόσο, η χώρα εξαρτάται από το Σουδάν για τη μεταφορά και εξαγωγή του πετρελαίου, καθώς όλοι οι αγωγοί καταλήγουν στα

λιμάνια της Ερυθράς Θάλασσας μέσω του Σουδάν. Αυτή η εξάρτηση έχει προκαλέσει εντάσεις μεταξύ των δύο χωρών, ειδικά σε περιόδους διαφωνιών για τα τέλη διέλευσης του πετρελαίου. Το 2012, η κυβέρνηση του Νοτίου Σουδάν ανέστειλε προσωρινά την παραγωγή πετρελαίου λόγω διαφωνιών με το Χαρτούμ, προκαλώντας σοβαρή οικονομική κρίση και η χώρα αντιμετωπίζει σοβαρές προκλήσεις όσον αφορά τις υποδομές διύλισης, τις εξαγωγές και την ενεργειακή επάρκεια (James, 2015, σελ. 7-12).

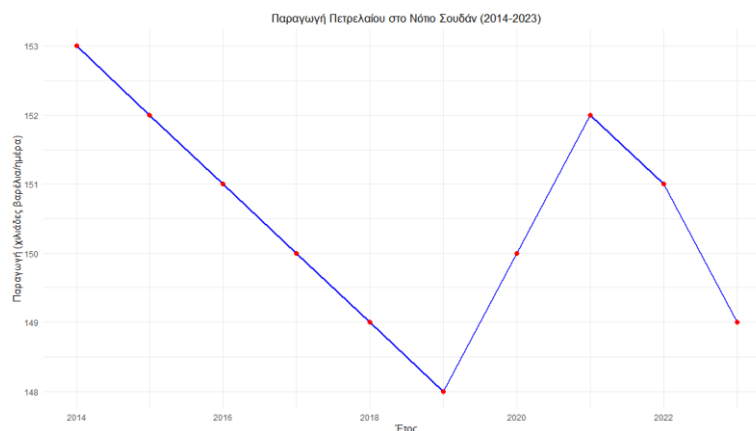
Χάρτης 2: Τα πετρελαϊκά κοιτάσματα, οι περιοχές διύλισης και οι αγωγοί που διέρχονται από το έδαφος του Νότιου Σουδάν (Πηγή: U.S. Energy Information Administration - EIA)

Η χώρα διαθέτει περίπου 5 δισεκατομμύρια βαρέλια αποδεδειγμένων πετρελαϊκών αποθεμάτων (δεδομένα 2024). Η συνολική παραγωγή πετρελαίου κυμάνθηκε στα 149.000 βαρέλια την ημέρα (b/d) το 2023, παρουσιάζοντας μικρή μείωση σε σχέση με τον μέσο όρο της τελευταίας δεκαετίας (153.000 b/d). Η χώρα διαθέτει μία μόνο λειτουργική μονάδα διύλισης στο Bentiu, που άρχισε να λειτουργεί

το 2021 με δυναμικότητα 10.000 βαρέλια την ημέρα, με αποτέλεσμα να εξάγει το μεγαλύτερο μέρος του πετρελαίου ακατέργαστο στο Σουδάν, καθώς η μόνη διαθέσιμη διαδρομή εξαγωγής είναι μέσω του λιμένα του Πορτ Σουδάν. Υπάρχουν σχέδια για την κατασκευή επιπλέον διυλιστηρίων, αλλά οι επενδύσεις είναι αβέβαιες λόγω της πολιτικής αστάθειας. Οι εξαγωγές πετρελαίου ανήλθαν σε 125.000 βαρέλια την ημέρα το 2023, με κυριότερους προορισμούς τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (50% των εξαγωγών), την Μαλαισία (26.000 b/d), την Κίνα και την Σιγκαπούρη (15.000 b/d η κάθε μία). Το κόστος διέλευσης μέσω Σουδάν είναι υψηλό, κάτι που μειώνει τα κρατικά έσοδα του Νοτίου Σουδάν (Alier, & Christine, 2024).

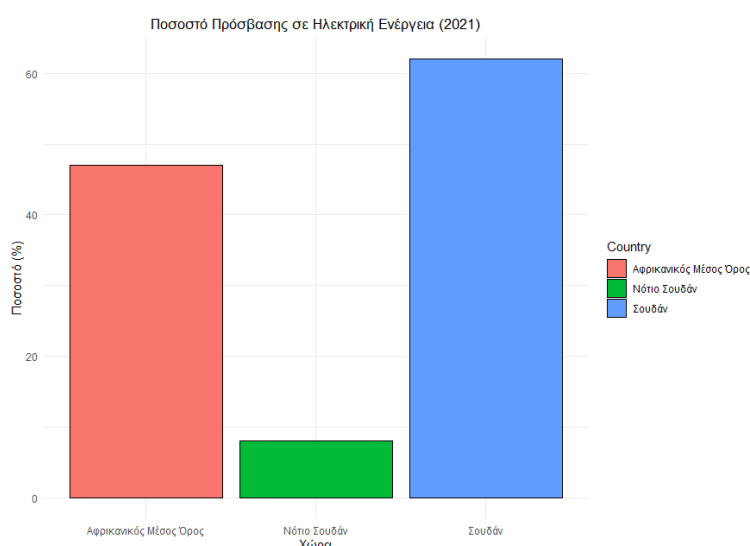
Έτος	Παραγωγή (b/d)	Εξαγωγές (b/d)	Κύριοι Εισαγωγείς
2014	160.000	135.000	Κίνα, Ινδία, Μαλαισία
2015	159.000	134.000	Κίνα, Σιγκαπούρη, ΗΑΕ
2016	157.000	132.000	Κίνα, Ινδία, Μαλαισία
2017	155.000	130.000	Κίνα, Ιαπωνία, Ιταλία
2018	150.000	127.000	Κίνα, ΗΑΕ, Σιγκαπούρη
2019	148.000	125.000	Κίνα, Ιταλία, Σιγκαπούρη
2020	150.000	122.000	Κίνα, Ιαπωνία, Σιγκαπούρη
2021	152.000	120.000	Κίνα, Ιταλία, Ινδία
2022	151.000	118.000	Κίνα, Σιγκαπούρη, ΗΑΕ
2023	149.000	115.000	Κίνα, Σιγκαπούρη, Ιαπωνία

Πίνακας 1: Παραγωγή και Εξαγωγές Πετρελαίου (2014 - 2023) (Πηγή: U.S. Energy Information Administration - EIA)

Διάγραμμα 1: Η παραγωγή πετρελαίου στο Νότιο Σουδάν (2014-2023) (Πηγή: U.S. Energy Information Administration - EIA)

Επιπλέον, το Νότιο Σουδάν έχει ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά ηλεκτροδότησης στον κόσμο, με μόλις το 8% του πληθυσμού να έχει πρόσβαση σε ηλεκτρική ενέργεια (2021). Η συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας ανήλθε σε 0,6 δισεκατομμύρια kWh το 2021, με το 99% να προέρχεται από ορυκτά καύσιμα. Συχνές διακοπές ρεύματος και περιορισμένη διανομή ηλεκτρικής ενέργειας καθιστούν τη χρήση γεννητριών ντίζελ αναγκαία για πολλές επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Το 2023, το Νότιο Σουδάν υπέγραψε συμφωνία με την Ουγκάντα για την εισαγωγή ηλεκτρικής ενέργειας μέσω διασυνδεδεμένου δικτύου. Αν και το Νότιο Σουδάν προωθεί νέες άδειες εξόρυξης, η αστάθεια αποθαρρύνει τους ξένους επενδυτές. Η χώρα αναζητά τρόπους μείωσης της εξάρτησής της από το Σουδάν, μέσω πιθανής κατασκευής αγωγού προς την Κένυα ενώ η βελτίωση της ενεργειακής υποδομής θα είναι κρίσιμη για τη μελλοντική ανάπτυξη.

Διάγραμμα 2: Ποσοστό πρόσβασης του πληθυσμού του Νότιου Σουδάν σε ηλεκτρική ενέργεια (2021) (Πηγή: U.S. Energy Information Administration - EIA)

Το Νότιο Σουδάν βρίσκεται σε μια περιοχή όπου συγκρούονται τα συμφέροντα διαφόρων περιφερειακών και διεθνών δυνάμεων. Ειδικότερα, το Σουδάν προσπαθεί να διατηρήσει επιρροή στη χώρα λόγω των οικονομικών δεσμών και του ιστορικού παρελθόντος. Η ανεξαρτησία του κράτους δεν έλυσε τα προβλήματα μεταξύ του Νοτίου Σουδάν και του Σουδάν. Οι δύο χώρες έχουν διαφορές σχετικά με τον έλεγχο της περιοχής του Άμπιεϊ, πλούσιας σε πετρέλαιο, τις ανταρτικές ομάδες που δρουν και στις δύο πλευρές των συνόρων και τα δικαιώματα των πολιτών που ζουν στις δύο

χώρες. Επιπλέον, το Σουδάν κατηγορείται ότι υποστηρίζει αντάρτες εναντίον της κυβέρνησης του Νοτίου Σουδάν (Nkunyini, 2016, σελ. 7-9).

Η Αιθιοπία από την άλλη, βλέπει το Νότιο Σουδάν ως στρατηγικό εταίρο, καθώς η σταθερότητά του επηρεάζει τη δική της ασφάλεια. Η Ουγκάντα έχει στρατιωτική παρουσία στο Νότιο Σουδάν και υποστηρίζει την κυβέρνηση της Τζούμπα, καθώς έστειλε στρατεύματα για να υποστηρίξει την κυβέρνηση του Σαλβά Κίρ. Η Κένυα ενδιαφέρεται επίσης, για τις εμπορικές ευκαιρίες και την ενεργειακή συνεργασία. Οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Κίνα και η Ρωσία έχουν διαφορετικά συμφέροντα στην περιοχή. Οι ΗΠΑ στήριξαν την ανεξαρτησία του Νοτίου Σουδάν και συνεχίζουν να παρέχουν ανθρωπιστική βοήθεια, αν και η επιρροή τους έχει μειωθεί λόγω της αστάθειας. Η Κίνα από την άλλη, είναι ο μεγαλύτερος επενδυτής στον πετρελαιοϊκό τομέα του Νοτίου Σουδάν και έχει ισχυρούς οικονομικούς δεσμούς, ενώ η Ρωσία ενδιαφέρεται για στρατιωτική και εξοπλιστική συνεργασία (Patey, 2017, σελ. 253-255).

Από το 2013, το Νότιο Σουδάν βυθίστηκε σε εμφύλιο πόλεμο μεταξύ των εθνοτικών ομάδων των Ντίνκα και Νουέρ, με αποτέλεσμα χιλιάδες νεκρούς και εκατομμύρια πρόσφυγες. Η εθνοτική βία έχει αποσταθεροποιήσει την ευρύτερη περιοχή, με επιπτώσεις σε γειτονικές χώρες. Πάνω από 4 εκατομμύρια Νοτιοσουδανοί έχουν εκτοπιστεί λόγω του πολέμου, με τις γειτονικές χώρες να φιλοξενούν μεγάλους αριθμούς προσφύγων και τις οργανώσεις αρωγής, όπως ο ΟΗΕ και οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα, που παρέχουν ανθρωπιστική βοήθεια. Παρά τα προβλήματα, το Νότιο Σουδάν έχει προοπτικές αν καταφέρει να σταθεροποιηθεί. Οι επενδύσεις σε υποδομές, η διαφοροποίηση της οικονομίας και η ειρηνευτική διαδικασία θα μπορούσαν να βελτιώσουν τη θέση του ως σημαντικού παίκτη στην Αφρική.

3. Θεωρητικό Πλαίσιο

3.1 Θεωρίες Συγκρούσεων και Κρατικής Αποτυχίας

Η θεωρία της εθνοτικής σύγκρουσης αποτελεί έναν από τους βασικούς αναλυτικούς άξονες για την κατανόηση της διαμάχης μεταξύ Βορείου και Νοτίου Σουδάν. Οι εθνοτικές διαιρέσεις έχουν διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στην πολιτική, κοινωνική και στρατιωτική αντιπαράθεση, συμβάλλοντας στη μακροχρόνια αστάθεια της περιοχής. Η θεωρία αυτή επιχειρεί να εξηγήσει γιατί οι εθνοτικές ομάδες συγκρούονται, ποιοι παράγοντες ενισχύουν τη διαίρεση και πώς η εθνοτική ταυτότητα επηρεάζει την πολιτική δυναμική ενός κράτους. Η εθνοτική διαίρεση αφορά τις κοινωνικές, πολιτισμικές και ιστορικές διαφοροποιήσεις μεταξύ διαφορετικών ομάδων μέσα σε ένα κράτος. Αυτές οι διαφοροποιήσεις μπορεί να βασίζονται σε φυλετικά, γλωσσικά, θρησκευτικά ή ιστορικά χαρακτηριστικά, τα οποία με τη σειρά τους μπορούν να δημιουργήσουν πολιτικές και στρατιωτικές συγκρούσεις. Στην περίπτωση του Σουδάν, η εθνοτική διαίρεση μεταξύ του αραβομουσουλμανικού Βορρά και του αφρικανικού-χριστιανικού/ανιμιστικού Νότου αποτέλεσε τη θεμελιώδη αιτία των εμφυλίων πολέμων που οδήγησαν τελικά στην απόσχιση του Νοτίου Σουδάν το 2011 (De Waal, 2023, σελ. 5-7).

Δύο από τις πιο σημαντικές προσεγγίσεις που επιχειρούν να εξηγήσουν πώς και γιατί προκύπτουν οι εθνοτικές συγκρούσεις είναι αυτές των Donald Horowitz και Ted Gurr. Οι έντονες πολιτισμικές, γλωσσικές και θρησκευτικές διαφορές, σε συνδυασμό με την αντίληψη της καταπίεσης και της σχετικής στέρησης, οδήγησαν σε δεκαετίες συγκρούσεων. Οι θεωρίες των Horowitz και Gurr βοηθούν στην εξήγηση των δυναμικών αυτών συγκρούσεων, ενώ οι σύγχρονες εξελίξεις αποδεικνύουν πως η πολιτικοποίηση της εθνοτικής ταυτότητας συνεχίζει να αποτελεί απειλή για τη σταθερότητα της περιοχής.

Ο Horowitz (2000) στο έργο του *Ethnic Groups in Conflict* υποστηρίζει ότι οι εθνοτικές συγκρούσεις συχνά πηγάζουν από την αίσθηση της συλλογικής ταυτότητας και της αμοιβαίας απειλής. Σύμφωνα με τον Horowitz οι εθνοτικές διαφορές είναι βαθιά ριζωμένες και δύσκολα μεταβάλλονται. Σε πολυεθνικά κράτη, οι εθνοτικές ομάδες διεκδικούν πολιτική κυριαρχία. Αν μια ομάδα αισθάνεται περιθωριοποιημένη (όπως οι Νοτιοσουδανοί έναντι των Βόρειων), είναι πιθανότερο να εξεγερθεί. Στην

περίπτωση του Σουδάν, η αίσθηση περιθωριοποίησης των λαών του Νότου, η πολιτική κυριαρχία των Αράβων και η προσπάθεια αραβοποίησης δημιούργησαν έναν μηχανισμό συνεχών συγκρούσεων, όπως περιγράφεται στη θεωρία του Horowitz (Horowitz, 2000). Ο Ted Gurr (2015) στο έργο του *Why Men Rebel* αναπτύσσει την έννοια της "σχετικής στέρησης" ως βασικού παράγοντα των εθνοτικών εξεγέρσεων. Σύμφωνα με τον Gurr οι εθνοτικές ομάδες εξηγούνται όταν αισθάνονται ότι στερούνται πολιτικών και οικονομικών δικαιωμάτων σε σχέση με άλλες ομάδες. Η αντίληψη της αδικίας είναι πιο σημαντική από την πραγματική αδικία. Όταν η εθνοτική καταπίεση γίνεται θεσμοθετημένη (όπως στο Σουδάν μέσω του ισλαμικού νόμου), η πιθανότητα βίαιης εξέγερσης αυξάνεται. Αυτή η θεωρία εξηγεί γιατί οι Νοτιοσουδανοί εξεγέρθηκαν επανειλημμένα ενάντια στη σουδανική κυβέρνηση, αφού αντιλαμβάνονταν τον εαυτό τους ως θύμα πολιτικής και οικονομικής εκμετάλλευσης (Gurr, 2015).

Η εθνοτική ταυτότητα δεν είναι απλώς μια πολιτισμική κατασκευή, αλλά ένα ισχυρό πολιτικό εργαλείο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε για την ενοποίηση είτε για τη διαίρεση ενός κράτους. Στο Νότιο Σουδάν, η πολιτική ταυτότητα διαμορφώθηκε από τον εθνοτικό διαχωρισμό. Τα κόμματα και οι πολιτικοί ηγέτες στηρίζονται κυρίως σε εθνοτικές βάσεις (Ντίνκα, Νουέρ κ.λπ.). Μετά την ανεξαρτησία, το Νότιο Σουδάν βυθίστηκε σε εσωτερική σύγκρουση μεταξύ των Ντίνκα και των Νουέρ. Ο εμφύλιος πόλεμος του 2013 ήταν αποτέλεσμα της συνέχισης της πολιτικοποίησης των εθνοτικών ταυτοτήτων. Επιπλέον, οι κυβερνήσεις στο Χαρτούμ εκμεταλλεύτηκαν την εθνοτική αυτή, διαίρεση για να διατηρήσουν την εξουσία (Shinn, 2004, σελ. 224).

Η έννοια του αποτυχημένου κράτους (*failed state*) αναφέρεται σε κράτη που αδυνατούν να ασκήσουν αποτελεσματική διακυβέρνηση, να διασφαλίσουν την ασφάλεια των πολιτών τους και να διατηρήσουν τη νομιμοποίησή τους στη διεθνή κοινότητα. Αυτά τα κράτη χαρακτηρίζονται από πολιτική αστάθεια, εμφύλιες συγκρούσεις, ανθρωπιστικές κρίσεις και διάβρωση των θεσμών. Το Νότιο Σουδάν, από την ανεξαρτησία του το 2011, παρουσιάζει όλα τα βασικά χαρακτηριστικά ενός αποτυχημένου κράτους (Rotberg, 2004).

Σύμφωνα με τον Δείκτη Ευθραύστων Κρατών (*Fragile States Index*) που εκδίδει το Fund for Peace, το Νότιο Σουδάν κατατάσσεται διαρκώς στις πρώτες θέσεις των πιο ευάλωτων και ένα από τα πιο ασταθή κράτη στον κόσμο. Οι κύριοι δείκτες που καθιστούν το Νότιο Σουδάν εύθραυστο κράτος αφορούν την ασφάλεια και τις εσωτερικές συγκρούσεις καθώς υπάρχει εμφύλιος πόλεμος στην χώρα μεταξύ των

Ντίνκα και Νουέρ από το 2013, ενώ στην χώρα δρουν παραστρατιωτικές ομάδες και υπάρχει απουσία ελέγχου σε μεγάλες περιοχές της χώρας. Οι εθνοτικές συγκρούσεις εμποδίζουν τη δημιουργία εθνικής συνοχής, καθώς η πολιτική εξουσία παραμένει στα χέρια συγκεκριμένων φυλετικών ομάδων. Η ασφάλεια των πολιτών είναι ανύπαρκτη, με συχνές επιθέσεις, βιασμούς και σφαγές αμάχων (Human Rights Watch, 2023). Ο στρατός λειτουργεί περισσότερο ως παραστρατιωτική δύναμη της κυβέρνησης παρά ως εθνικός θεσμός. Επιπλέον, η χώρα βιώνει ανθρωπιστική κρίση και προσφυγικές ροές καθώς υπάρχουν πάνω από 4 εκατομμύρια πρόσφυγες και εσωτερικά εκτοπισμένοι, ενώ πείνα και λιμός βιώνει μεγάλο μέρος του πληθυσμού σε διάφορες περιοχές λόγω συγκρούσεων και οικονομικής κατάρρευσης (Fund for Peace, 2023).

Άλλο σημαντικό χαρακτηριστικό που κατατάσσει την χώρα στα εύθραυστα κράτη είναι η κατάρρευση των κρατικών θεσμών καθώς οι κυβερνητικές δομές είναι αδύναμες να παρέχουν τις βασικές υπηρεσίες (υγεία, εκπαίδευση, υποδομές), ενώ υπάρχει διάχυτη η διαφθορά και η κατάχρηση της εξουσίας καθώς η κυβέρνηση χαρακτηρίζεται από αυταρχισμό και νεποτισμό. Η χώρα διοικείται από ένα εύθραυστο πολιτικό καθεστώς, που δεν έχει την ικανότητα να επιβάλει νόμους ή να προστατεύσει τους πολίτες του (Transparency International, 2023). Κυβερνητικοί αξιωματούχοι συχνά καταχρώνται δημόσια κονδύλια, ενώ η χώρα κατατάσσεται στις τελευταίες θέσεις του Δείκτη Διαφάνειας της Διεθνούς Αμνηστίας. Η κυβέρνηση δεν έχει τη στήριξη μεγάλου μέρους του πληθυσμού, ειδικά από εθνοτικές ομάδες που αισθάνονται περιθωριοποιημένες. Οι δημοκρατικές διαδικασίες είναι ανεπαρκείς, με αναβολές εκλογών και καταστολή πολιτικών αντιπάλων. Η δικαστική και νομοθετική εξουσία λειτουργεί μόνο κατ' όνομα. Άλλος παράγοντας ο οποίος συντείνει στην αποτυχία του κράτους είναι η οικονομική κρίση η οποία βιώνει η χώρα καθώς εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το πετρέλαιο, το οποίο αντιπροσωπεύει πάνω από το 95% των εσόδων του κράτους αλλά και των λόγω διεθνών κυρώσεων και της διακοπής της παραγωγής πετρελαίου το 2012 (International Crisis Group, 2023).

3.2 Η Θεωρία του Κονστρουκτιβισμού

Οι θεωρίες κοινωνικής κατασκευής μπορούν να εμπλουτίσουν την κατανόηση των πολύπλοκων διεργασιών εθνογένεσης. Ειδικότερα, η θεωρία του κονστρουκτιβισμού υποστηρίζει ότι οι εθνικές ταυτότητες δεν είναι έμφυτες ή αιώνιες, αλλά κοινωνικά και πολιτικά κατασκευάσματα, που διαμορφώνονται μέσα από ιστορικές διαδικασίες, πολιτικές επιλογές και πολιτισμικές αφηγήσεις. Στο πλαίσιο αυτό, η εθνική ταυτότητα αναλύεται ως ένα δυναμικό φαινόμενο, το οποίο επηρεάζεται από συγκρούσεις, εξουσία και την ανάγκη για συλλογική συνοχή (Gellner, 1983; Hobsbawm & Ranger, 2012). Η περίπτωση του Νότιου Σουδάν αποτελεί ένα εντυπωσιακό παράδειγμα εφαρμογής αυτής της θεωρίας, καθώς η διαμόρφωση της ταυτότητας του συνδέεται άρρηκτα με αποικιοκρατικές πρακτικές, θρησκευτικές διαιρέσεις και μετα-αποικιακές πολιτικές. Η εθνική ταυτότητα του Νότιου Σουδάν δεν προϋπήρχε ως μια ολοκληρωμένη οντότητα, αλλά κατασκευάστηκε σταδιακά μέσα από την αποικιακή διαχείριση κατά την περίοδο της Αγγλο-Αιγυπτιακής κυριαρχίας (1899-1956), όπου οι αποικιοκράτες ενίσχυσαν τεχνητά τη διάκριση μεταξύ του "Αραβικού Βορρά" και του "Αφρικανικού Νότου". Η πολιτική του "Διαχωρισμένης Ανάπτυξης" περιόριζε την επαφή μεταξύ των δύο περιοχών, ενισχύοντας εθνοτικές και θρησκευτικές διαφορές. Μετά την ανεξαρτησία του Σουδάν (1956), η κυβέρνηση του Χαρτούμ επιδίωξε να επιβάλει ένα αραβο-ισλαμικό μοντέλο ταυτότητας, αγνοώντας την πολυφωνία του Νότου. Αυτό οδήγησε στην αντίσταση των νοτιοσουδανικών κοινοτήτων, οι οποίες ανέπτυξαν μια αντικαθεστωτική ταυτότητα, βασισμένη στη χριστιανική θρησκεία, σε τοπικές γλώσσες (π.χ. Ντίγκα, Νουέρ) και στην εμπειρία της καταπίεσης (Rolandsen, 2015).

Οι Βρετανοί χρησιμοποίησαν την εθνοτική κατηγοριοποίηση ως εργαλείο διαχείρισης, δημιουργώντας μια ιεραρχία ταυτοτήτων. Ο Βορράς θεωρήθηκε "πολιτισμένος" λόγω της αραβικής κληρονομιάς, ενώ ο Νότος χαρακτηρίστηκε ως "πρωτόγονος". Αυτή η ρητορική ενίσχυσε τη συλλογική μνήμη της περιθωριοποίησης στο Νότιο Σουδάν. Οι διαχωριστικές γραμμές μεταξύ Βορρά και Νότου παρουσιάζονται συχνά ως "φυσικές", αλλά στην πραγματικότητα είναι προϊόν πολιτικών και ιδεολογικών επιλογών. Οι αποικιακές δυνάμεις διαμόρφωναν τεχνητά κοινωνικά και πολιτικά συστήματα, προκειμένου να εξασφαλίσουν τον έλεγχο και την οικονομική εκμετάλλευση των κατακτημένων περιοχών. Στη περίπτωση του

Σουδάν, η βρετανική αποικιοκρατία (1899-1956) έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη δημιουργία μιας βαθιάς διαμάχης μεταξύ Βορρά και Νότου, η οποία εξελίχθηκε σε δεκαετίες εμφυλίου πολέμου και τελικά στην ανεξαρτησία του Νότιου Σουδάν (2011). Οι αποικιακές αυτές πρακτικές, αλλά και οι μεταποικιακές πολιτικές αργότερα και η οικονομική εκμετάλλευση συνέβαλαν στη δημιουργία ενός ασταθούς κράτους. Κατά την περίοδο της Αγγλο-Αιγυπτιακής διοίκησης (1899-1956), οι Βρετανοί εφάρμοσαν την πολιτική του "Διαίρει και Βασίλευε", διαχωρίζοντας το Σουδάν σε δύο ξεχωριστές οντότητες. Ο Βορράς διοικείτο μέσω έμμεσης διακυβέρνησης, με την αναγνώριση των τοπικών αραβικών και ισλαμικών δομών, καθώς οι Βρετανοί συνεργάστηκαν με αραβικές ελίτ και ισλαμικά θρησκευτικά ιδρύματα, ενισχύοντας μια ταυτότητα βασισμένη στο Ισλάμ και την αραβική γλώσσα. Ο Νότος υπό την ονομασία "Κλειστές Περιοχές" (Closed Districts), απομονώθηκε οικονομικά και πολιτισμικά. Η πρόσβαση Βόρειων Σουδανών στο Νότο απαγορεύτηκε, ενώ οι χριστιανικές ιεραποστολές ενθαρρύνθηκαν να προσηλυτίσουν τους ντόπιους, δημιουργώντας μια αντικειμενική θρησκευτική και γλωσσική διάκριση. Αυτός ο τεχνητός διαχωρισμός είχε δύο στόχους, να εμποδίσει την ενοποίηση εναντίον της αποικιακής κυριαρχίας αλλά και να εξασφαλίσει τον έλεγχο των φυσικών πόρων του Νότου (π.χ. ελεφαντόδοτο, αργότερα πετρέλαιο) (Johnson, 2016).

Πριν τον 19ο αιώνα, ο Νότος είχε πολυθεϊστικές πεποιθήσεις, αλλά η βίαιη εξάπλωση του Ισλάμ και ο εποικιακός προσηλυτισμός των χριστιανικών ιεραποστολών δημιούργησαν ανταγωνιστικές κοινότητες. Η βρετανική αυτή πολιτική ενίσχυσε δομικές ανισότητες που έγιναν η βάση μελλοντικών συγκρούσεων. Ο Βορράς αναπτύχθηκε ως πολιτιστικό και οικονομικό κέντρο, με επενδύσεις σε υποδομές και εκπαίδευση. Ο Νότος παρέμεινε υπανάπτυκτος, με περιορισμένη πρόσβαση σε υπηρεσίες. Η πολιτική του "Διαχωρισμένης Ανάπτυξης" μετέτρεψε τις πολιτισμικές διαφορές σε πολιτικοποιημένες αντιθέσεις. Οι Νότιοι ταυτίστηκαν με τον χριστιανισμό/παραδοσιακές θρησκείες και τις τοπικές γλώσσες, ενώ οι Βόρειοι με το Ισλάμ και την αραβική κουλτούρα (Leonardi, 2013).

Με την ανεξαρτησία του Σουδάν (1956), οι Βόρειοι κληρονόμησαν την εξουσία, διατηρώντας τις αποικιακές πρακτικές καταπίεσης του Νότου. Οι μεταποικιακές κυβερνήσεις του Χαρτούμ απέτυχαν να επανεξετάσουν τις αποικιακές διαιρέσεις, επιλέγοντας να τις εντατικοποιήσουν. Η επιβολή της Σαρία (1983) και η βίαιη καταστολή των μη μουσουλμάνων ενίσχυσαν τη συλλογική μνήμη της αποικιοκρατίας στο Νότο. Ο εμφύλιος πόλεμος (1955-1972, 1983-2005) εντάθηκε ως

πάλι κατά της "νέας αποικιοκρατίας" του Βορρά. Η αδικία μεγάλωνε από την εκμετάλλευση των νότιων πετρελαιοπηγών από το Χαρτούμ, χωρίς να επανεπενδύονται κεφάλαια στον Νότο. Η επιβολή της αραβικής γλώσσας και η καταστολή των ντόπιων πολιτισμών (π.χ. μέσω εκπαιδευτικών πολιτικών) ενίσχυσαν την αίσθηση ξεχωριστής νοτιοσουδανικής κουλτούρας. Παράλληλα, η έμφαση στην εθνοτική ποικιλομορφία (π.χ. Ντίνκα, Νουέρ) χρησιμοποιήθηκε τόσο για εσωτερική συνοχή όσο και για νέες συγκρούσεις μετά την ανεξαρτησία (Johnson, 2016).

Η διεθνής πίεση οδήγησε στη Συμφωνία Ειρήνης (2005) και στην ανεξαρτησία του Νότιου Σουδάν (2011). Ωστόσο, η νέα χώρα κληρονόμησε αδύναμες θεσμικές δομές και εθνοτικές συγκρούσεις, λόγω της αποικιακής πολιτικής να χρησιμοποιεί τις εθνοτικές ομάδες την μία εναντίον της άλλης. Η θεωρία του κονστρουκτιβισμού αποκαλύπτει ότι η εθνική ταυτότητα του Νότιου Σουδάν δεν ήταν ένα "δεδομένο", αλλά ένα πολιτικό έργο, που διαμορφώθηκε μέσα σε συνθήκες βίας και ανισότητας. Οι αποικιακές πρακτικές, οι μετα-αποικιακές πιέσεις και η εκμετάλλευση θρησκευτικών-πολιτισμικών διαφορών ώθησαν στη δημιουργία μιας αντικρουόμενης ταυτότητας, η οποία ωστόσο παραμένει ευάλωτη. Μετά το 2011, η νέα χώρα αντιμετωπίζει προκλήσεις που υπογραμμίζουν ότι οι ταυτότητες είναι δυναμικές και απαιτούν συνεχή επαναδιαπραγμάτευση (De Waal, 2023).

3.3 Ρεαλισμός και Διεθνείς Σχέσεις

Ο πολιτικός ρεαλισμός βασίζεται στις παραδοχές ότι το διεθνές σύστημα στερείται μιας ανώτερης αρχής που να ρυθμίζει τις σχέσεις των κρατών (Waltz, 1979), οι κυβερνήσεις δρουν κυρίως για τη διατήρηση και ενίσχυση της εξουσίας τους, τα κράτη λαμβάνουν αποφάσεις με κριτήριο τη στρατηγική τους θέση, τη στρατιωτική τους δύναμη και την οικονομική τους ευημερία (Morgenthau, 1948) και η ενίσχυση ενός κράτους συχνά σημαίνει την αποδυνάμωση κάποιου άλλου (Mearsheimer, 2001). Στο πλαίσιο αυτό, η διεθνής εμπλοκή στο Νότιο Σουδάν μπορεί να εξηγηθεί ως μια πάλη για τον έλεγχο στρατηγικών πόρων και γεωπολιτικής επιρροής, με τις μεγάλες δυνάμεις και τα γειτονικά κράτη να ακολουθούν στρατηγικές για τον έλεγχο τους. Η ανάλυση της συμμετοχής των ΗΠΑ, της Κίνας, της Ρωσίας και των γειτονικών χωρών αποκαλύπτει πώς η ισορροπία ισχύος διαμορφώνει τη σταθερότητα (ή την αστάθεια)

της περιοχής. Ο ρεαλισμός εστιάζει στην ανταγωνιστική φύση του διεθνούς συστήματος, όπου τα κράτη προωθούν τα συμφέροντά τους χωρίς ηθικούς περιορισμούς. Στο Νότιο Σουδάν, ο εμφύλιος πόλεμος (2013-2018) μεταξύ της κυβέρνησης του Σάλβα Κίρ και των ανταρτών του Ρικ Μάσαρ ενέπνευσε παρεμβάσεις από ξένες δυνάμεις, οι οποίες υποστήριξαν διαφορετικές παρατάξεις για να προστατεύσουν οικονομικά ή πολιτικά τους συμφέροντα. Ο έλεγχος των πετρελαιοπηγών επίσης, (ιδίως στην περιοχή Γιούνιτι) αποτέλεσε κέντρο γεωπολιτικού ανταγωνισμού, με τις διεθνείς δυνάμεις να συνεργάζονται με τοπικές ελίτ για να εξασφαλίσουν πρόσβαση. Η συμμετοχή των ΗΠΑ, της Κίνας και της Ρωσίας αντικατοπτρίζει την παγκόσμια ισορροπία ισχύος, όπου η κάθε χώρα επιδιώκει να εξουδετερώσει την επιρροή των άλλων.

Η αμερικανική πολιτική στην περιοχή μπορεί να κατανοηθεί καλύτερα ως μια στρατηγική αποδυνάμωσης του Σουδάν και διατήρησης της γεωπολιτικής επιρροής στην Αφρική. Οι Ηνωμένες Πολιτείες υποστήριξαν την ανεξαρτησία του Νότιου Σουδάν (2011) ως μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής για να αποδυναμωθεί το Σουδάν, το οποίο κατηγορούνταν για υποστήριξη τρομοκρατίας. Παράλληλα, προώθησαν "δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις" και ανθρωπιστική βοήθεια, ωστόσο η στήριξή τους σε αυταρχικές κυβερνήσεις αποκάλυψε την προτεραιότητα της γεωστρατηγικής σταθερότητας έναντι των ηθικών αρχών. Το Σουδάν, υπό τον Ομάρ αλ-Μπασίρ, είχε στενούς δεσμούς με χώρες όπως το Ιράν και την Κίνα, γεγονός που το καθιστούσε εμπόδιο για τα αμερικανικά συμφέροντα. Κατηγορήθηκε επίσης, από τις ΗΠΑ για υποστήριξη τρομοκρατικών οργανώσεων (π.χ. φιλοξένησε τον Οσάμα μπιν Λάντεν τη δεκαετία του 1990) και είχε χαρακτηριστεί ως "κράτος-χορηγός της τρομοκρατίας" (U.S. Department of State, 1993). Με τη διάσπαση του Σουδάν, οι ΗΠΑ πέτυχαν τη μείωση της στρατηγικής του ισχύος, αφού το 75% των πετρελαϊκών αποθεμάτων βρισκόταν στο Νότιο Σουδάν (Patey, 2014).

Επιπλέον, η Κίνα ήταν ο μεγαλύτερος επενδυτής στον πετρελαϊκό τομέα του Σουδάν, εισάγοντας το 5% του πετρελαίου της από εκεί. Η ανεξαρτησία του Νοτίου Σουδάν εξασφάλισε ότι οι κινεζικές επενδύσεις θα έρχονταν αντιμέτωπες με τον αμερικανικό ανταγωνισμό. Οι ΗΠΑ στήριξαν την κατασκευή αγωγών που δεν περνούσαν από το Σουδάν, αλλά από την Κένυα προς τον Ινδικό Ωκεανό, ώστε να μειωθεί η εξάρτηση του Νοτίου Σουδάν από το Χαρτούμ (Large, 2009, σελ. 95–101). Παρά την προώθηση "δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων", οι ΗΠΑ στήριξαν την κυβέρνηση του Σαλβά Κίρ, η οποία έγινε αυταρχική μετά το 2013, αποκαλύπτοντας

ότι η σταθερότητα ήταν πιο σημαντική από τις αξίες. Η ανθρωπιστική βοήθεια (περίπου 5 δις δολάρια από το 2005) λειτούργησε ως εργαλείο διατήρησης επιρροής και όχι ως ειλικρινής προσπάθεια εκδημοκρατισμού. Μέσω της αποδυνάμωσης του Σουδάν, του ελέγχου των ενεργειακών πόρων και της επιρροής στη νέα κυβέρνηση του Νοτίου Σουδάν, οι ΗΠΑ επιδίωξαν να διασφαλίσουν τα στρατηγικά τους συμφέροντα στην Ανατολική Αφρική (Huliaras, 2012, σελ. 74–81).

Η Ρωσία υιοθετεί επίσης, μια ρεαλιστική προσέγγιση στο Νότιο Σουδάν, χρησιμοποιώντας στρατιωτική, διπλωματική και οικονομική επιρροή για να ανταγωνιστεί τη Δύση και να εξασφαλίσει στρατηγικά συμφέροντα. Το Νότιο Σουδάν είναι ένας νέος γεωπολιτικός χώρος στον οποίο η Ρωσία προσπαθεί να αποκτήσει προνομιακή πρόσβαση, ενώ επιδιώκει να ενισχύσει τη θέση της στην Αφρική ως αντίβαρο στη δυτική επιρροή. Η πολιτική της Ρωσίας είναι πρακτική, χωρίς να βασίζεται σε ιδεολογικούς παράγοντες. Αντίθετα, αποδεικνύει ότι η Μόσχα δρα στο διεθνές σύστημα με βάση την ισχύ, τον ρεαλισμό και την προώθηση των στρατηγικών της συμφερόντων. Ειδικότερα, η Ρωσία ενίσχυσε τη συμμετοχή της μέσω εξαγωγών όπλων και συμφωνιών ασφαλείας με το Νότιο Σουδάν, εστιάζοντας στην ανάπτυξη σχέσεων με την κυβέρνηση του Κίρ. Ο ανταγωνισμός της με τις ΗΠΑ και την ΕΕ την οδηγεί στη στήριξη κυβερνήσεων που είναι δυσανεσθημένες από τη δυτική παρέμβαση (Arkhangelskaya, & Shubin, 2013).

Η Ρωσία είναι ένας από τους βασικούς προμηθευτές όπλων στην αφρικανική ήπειρο, και το Νότιο Σουδάν αποτελεί μια αναδυόμενη αγορά για τα ρωσικά στρατιωτικά συστήματα. Τα ρωσικά όπλα παρέχουν στο Νότιο Σουδάν τη δυνατότητα να εξασφαλίσει την εξουσία του Κίρ εν μέσω εμφυλίου πολέμου, ενώ η Ρωσία υποστηρίζει ότι οι κυρώσεις της Δύσης για το εμπόριο όπλων στο Νότιο Σουδάν είναι υποκριτικές, καθώς τα δυτικά κράτη έχουν επίσης παρέμβει στρατιωτικά στην περιοχή. Επιπλέον, οι ρωσικές ιδιωτικές στρατιωτικές εταιρείες (όπως η Wagner Group) έχουν δραστηριοποιηθεί στην Αφρική και φέρονται να έχουν παρουσία στο Νότιο Σουδάν για παροχή ασφάλειας και στρατιωτικής εκπαίδευσης. Το Κρεμλίνο χρησιμοποιεί τέτοιες εταιρείες για να επηρεάσει τις εξελίξεις χωρίς επίσημη κρατική εμπλοκή, διατηρώντας ευελιξία και άρνηση ευθύνης (Goumid, 2023. σελ. 20-22).

Επιπλέον, η Ρωσία έχει ασκήσει βέτο σε ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ που επιδίωκαν την επιβολή αυστηρότερων κυρώσεων στο Νότιο Σουδάν, ενώ παρουσιάζεται ως υποστηρικτής της "μη παρέμβασης" και της κυριαρχίας των κρατών, επιδιώκοντας να διαφοροποιηθεί από τη δυτική πολιτική επεμβάσεων.

Ουσιαστικά, η Ρωσία ενδιαφέρεται για την πρόσβαση σε πετρελαϊκές επενδύσεις στο Νότιο Σουδάν, ενώ επιδιώκει να εξασφαλίσει επενδυτικές συμφωνίες για ρωσικές πετρελαϊκές εταιρείες, ώστε να μειώσει την κυριαρχία των δυτικών και κινεζικών εταιρειών στον τομέα αυτό. Οι ενεργειακοί πόροι αποτελούν εργαλείο γεωπολιτικής επιρροής για τη Ρωσία (Amao, 2019, σελ. 93-112.).

Η Κίνα από την άλλη, ως ο μεγαλύτερος επενδυτής στο πετρέλαιο του Σουδάν και του Νότιου Σουδάν, δεν επικεντρώθηκε στην άμεση στρατιωτική ή πολιτική εμπλοκή, αλλά στην οικονομική διπλωματία και στην ουδέτερη στάση, προκειμένου να προστατεύσει τις εταιρείες της (π.χ. CNPC). Περίπου 40% του πετρελαίου που εισάγει η Κίνα προέρχεται από την Αφρική, και το Σουδάν υπήρξε από τις κύριες πηγές (Patey, 2014, σελ. 147-150). Παρότι το 2011 το Νότιο Σουδάν ανεξαρτητοποιήθηκε, η Κίνα διατήρησε διπλωματικές σχέσεις και με τις δύο χώρες, προκειμένου να εξασφαλίσει ότι οι πετρελαϊκές της επενδύσεις δεν θα απειληθούν από την αστάθεια (Madut, 2019, σελ. 85-87). Σε αντίθεση με τη Δύση, η οποία συχνά θέτει ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δημοκρατικών αξιών, η Κίνα δεν επεμβαίνει σε εσωτερικές πολιτικές συγκρούσεις. Η αρχή αυτή, γνωστή ως "μη ανάμειξη στις εσωτερικές υποθέσεις", αποτελεί βασικό στοιχείο της κινεζικής ρεαλιστικής προσέγγισης, καθώς η Κίνα επικεντρώνεται στην οικονομική συνεργασία και όχι στην πολιτική επιβολή (Taylor, 2006, σελ. 112).

Η Κίνα χρησιμοποίησε επίσης, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) και άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα για να ενισχύσει τις θέσεις της στην περιοχή, επηρεάζοντας οικονομικά τις δύο χώρες και προωθώντας αναπτυξιακά δάνεια που διασφάλιζαν την πρόσβαση στις ενεργειακές υποδομές (Large, 2009, σελ. 170). Παράλληλα, προώθησε διπλωματικές πρωτοβουλίες μέσω του Φόρουμ Συνεργασίας Κίνας-Αφρικής (FOCAC), επιχειρώντας να παίξει ρόλο μεσολαβητή μεταξύ των αντιμαχόμενων πλευρών, χωρίς όμως να εμπλακεί στρατιωτικά. Το 2015, η Κίνα φιλοξένησε ειρηνευτικές συνομιλίες μεταξύ του Σουδάν και του Νοτίου Σουδάν, επιχειρώντας να σταθεροποιήσει την περιοχή ώστε να μην διαταραχθούν οι ενεργειακές της επενδύσεις (Alden & Large, 2017, σελ. 33).

3.4 Φιλελευθερισμός και Διεθνείς Οργανισμοί

Ο φιλελευθερισμός στις διεθνείς σχέσεις εστιάζει στην αξία της διεθνούς συνεργασίας, των θεσμών και του πολυμερισμού για την επίλυση συγκρούσεων και τη διατήρηση της ειρήνης. Στο πλαίσιο αυτό, διεθνείς οργανισμοί όπως ο ΟΗΕ και η Αφρικανική Ένωση (ΑΕ) αναλαμβάνουν ρόλους μεσολάβησης, ανθρωπιστικής βοήθειας και προώθησης δημοκρατικών αξιών. Ωστόσο, η εμπειρία του Νότιου Σουδάν αποκαλύπτει τόσο τη σημασία όσο και τους περιορισμούς αυτών των θεσμών σε ένα πλαίσιο πολυσύνθετων κρίσεων (Keohane, 2005, σελ. 7-9). Οι διεθνείς οργανισμοί έχουν αναπτύξει πολυεπίπεδες πρωτοβουλίες για τη σταθεροποίηση του Νότιου Σουδάν όπως ειρηνευτικές αποστολές. Ο ΟΗΕ για παράδειγμα, συντονίζει την παροχή τροφής, ιατρικής περίθαλψης και καταφυγίων για πάνω από 4 εκατομμύρια διασωθέντες, με τη συμμετοχή οργανισμών όπως το WFP και το UNHCR. Επιπλέον, η UNMISS (United Nations Mission in South Sudan), που ιδρύθηκε το 2011, έχει ως κύριο στόχο την προστασία των αμάχων, την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την υποστήριξη της εφαρμογής των ειρηνευτικών συμφωνιών. Παρά τις προκλήσεις όπως η έλλειψη πόρων, η UNMISS έχει αποτρέψει σφαγές σε πόλεις όπως το Μπορ και το Μπεντέρ. Η Αφρικανική Ένωση επίσης, μέσω μηχανισμών όπως το AU High-Level Panel on South Sudan, συμμετείχε στη διαπραγμάτευση της Συμφωνίας Ειρήνης του 2015 και της Revitalized Peace Agreement του 2018, δημιουργώντας πλαίσιο για κυβέρνηση ενότητας (Williams, & Boutellis, 2014, σελ. 134-137).

Ο φιλελευθερισμός υποστηρίζει ότι οι διεθνείς θεσμοί μπορούν να μετριάσουν την αναρχία του διεθνούς συστήματος μέσω συλλογικής ασφάλειας. Οι κυρώσεις και οι ειρηνευτικές αποστολές, για παράδειγμα στο Νότιο Σουδάν βασίζονται στην ιδέα ότι η ειρήνη είναι συλλογικό αγαθό. Η συνεργασία επίσης, μεταξύ ΟΗΕ, ΑΕ, IGAD (Intergovernmental Authority on Development) και ΜΚΟ αντικατοπτρίζει τη φιλελεύθερη πεποίθηση ότι η συμμετοχή πολλαπλών μερών ενισχύει τη βιωσιμότητα των λύσεων. Επιπλέον, προγράμματα ανάπτυξης για παράδειγμα σε υποδομές και εκπαίδευση αποσκοπούν στη δημιουργία οικονομικών κινήτρων για ειρήνη, μειώνοντας την εξάρτηση από τη βία. Ωστόσο, η θεωρία αυτή συχνά αγνοεί την πολιτική πραγματικότητα. Στο Νότιο Σουδάν, οι ελίτ εκμεταλλεύονται τη διεθνή βοήθεια για να ενισχύσουν την εξουσία τους, χωρίς να υπάρχει πραγματική δέσμευση για δημοκρατία. Τα αποτελέσματα επομένως, παραμένουν πενιχρά, λόγω δομικών και πολιτικών εμποδίων. Οι ειρηνευτικές αποστολές συχνά δεν έχουν επαρκή δυναμικό ή εντολή για να αναχαιτίσουν βία. Για παράδειγμα, κατά τη σφαγή του Τεράκκα το 2016,

η ειρηνευτική αποστολή του ΟΗΕ δεν μπόρεσε να επέμβει λόγω περιορισμών στις διαταγές τους (Johnson, 2016, σελ. 149-152). Οι διεθνείς οργανισμοί εστιάζουν σε τεχνικές λύσεις όπως για παράδειγμα οι εκλογές, αλλά αμελούν θέματα όπως η εθνοτική συμφιλίωση, η οικονομική ανισότητα και η μεταρρύθμιση του στρατού. Επιπλέον, δισεκατομμύρια δολάρια βοήθειας χάνονται, λόγω διαφθοράς τοπικών ηγετών, όπως αποκάλυψαν έρευνες του The Sentry, ενώ η Κίνα και η Ρωσία, συχνά αποκλείουν αυστηρές κυρώσεις στο Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ, προστατεύοντας τα ενδιαφέροντά τους στην πρόσβαση στο πετρέλαιο (The Sentry, 2022, σελ. 30-34).

Η ειρήνη στο Νότιο Σουδάν απαιτεί συντονισμένη διεθνή δράση και θεσμούς που να προάγουν τη διακυβέρνηση και την οικονομική ανάπτυξη. Για να είναι βιώσιμες οι προσπάθειες, πρέπει να ενδυναμωθούν οι τοπικοί θεσμοί με την δημιουργία ανεξάρτητων δικαστηρίων και την υποστήριξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, την ενίσχυση της διαφάνειας με την απαγόρευση πρόσβασης διεθνών πόρων σε ηγέτες που εκμεταλλεύονται τη βία και την συμμετοχή γυναικών, νέων και αστικών κινημάτων στη διαπραγμάτευση ειρήνης. Οι διεθνείς οργανισμοί, αν και απαραίτητοι, δεν μπορούν να αντικαταστήσουν την τοπική πολιτική βούληση.

3.5 Ο Ρόλος των Φυσικών Πόρων στις Συγκρούσεις (Resource Curse Theory)

Η σχέση μεταξύ φυσικών πόρων και συγκρούσεων αποτελεί αντικείμενο έντονης συζήτησης στη διεθνή πολιτική και οικονομία. Η θεωρία της "κατάρας των πόρων" (Resource Curse Theory) υποστηρίζει ότι, οι πλούσιοι φυσικοί πόροι —όπως το πετρέλαιο, τα διαμάντια και τα πολύτιμα ορυκτά— αντί να προωθούν την ανάπτυξη και την σταθερότητα, συχνά οδηγούν σε πολιτική διαφθορά, συγκρούσεις και θεσμική αποτυχία. Πολλές χώρες με φυσικό πλούτο έχουν βιώσει συγκρούσεις, αποδεικνύοντας τη σχέση μεταξύ πόρων και αστάθειας. Στην Αγκόλα για παράδειγμα στη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου (1975-2002), οι αντάρτες της UNITA χρηματοδοτήθηκαν μέσω του παράνομου εμπορίου διαμαντιών, το κράτος κατέρρευσε και εκατομμύρια άνθρωποι εκτοπίστηκαν. Στην Νιγηρία επίσης, το Δέλτα του Νίγηρα είναι πλούσιο σε πετρέλαιο, αλλά η διαφθορά και η περιβαλλοντική καταστροφή οδήγησαν σε ένοπλες εξεγέρσεις. Οι αντάρτες κατηγορούν τις κυβερνήσεις και τις πετρελαϊκές εταιρείες για εκμετάλλευση των φυσικών πόρων χωρίς οφέλη για τον πληθυσμό. Τέλος, στο Κονγκό

ο πλούτος σε ορυκτά χρηματοδότησε εμφύλιους πολέμους και ένοπλες ομάδες. Η διεθνής κοινότητα προσπαθεί να ρυθμίσει την εκμετάλλευση των πόρων, αλλά με περιορισμένη επιτυχία. Η περίπτωση του Νοτίου Σουδάν εντάσσεται στο ίδιο μοτίβο, το πετρέλαιο δεν έφερε ευημερία, αλλά αντίθετα έγινε αιτία πολέμου και οικονομικής αστάθειας (Ross, 2012, σελ. 20-25).

Το Νότιο Σουδάν αποτελεί χαρακτηριστική περίπτωση όπου η εξάρτηση από το πετρέλαιο όχι μόνο δεν έφερε σταθερότητα, αλλά αντιθέτως συνέβαλε στην εμφάνιση και την ένταση των συγκρούσεων. Το πετρέλαιο συγκεντρώνεται κυρίως στις επαρχίες Unity και Upper Nile, όπου οι εθνοτικές ομάδες, κυρίως ομάδες των Ντίγκα (που ελέγχουν την κυβέρνηση) και των Νουέρ (που ηγούνται της αντιπολίτευσης), ανταγωνίζονται για τον έλεγχο των κοιτασμάτων, αλλά και για την πρόσβαση στα έσοδα από το πετρέλαιο. Κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου (2013-2018), τόσο η κυβέρνηση όσο και οι αντάρτες επιτέθηκαν σε πετρελαϊκές εγκαταστάσεις, προκαλώντας οικονομική κατάρρευση, ενώ οι πετρελαϊκές εταιρείες κατηγορήθηκαν ότι χρηματοδότησαν ένοπλες ομάδες, επιδεινώνοντας τη σύγκρουση. Επιπλέον, τα έσοδα από το πετρέλαιο χρησιμοποιούνται για αγορά όπλων και στρατιωτικού εξοπλισμού (Small Arms Survey, 2020). Το πετρέλαιο έγινε κεντρικός παράγοντας του εμφυλίου πολέμου και της πολιτικής κρίσης. Η ροή εσόδων από το πετρέλαιο ενίσχυσε την αυταρχική διακυβέρνηση, καθώς η κυβέρνηση χρησιμοποιεί τα πετρελαϊκά έσοδα για να διατηρήσει την εξουσία και να εξαγοράσει πολιτική υποστήριξη, ενώ η εξάρτηση από το πετρέλαιο οδήγησε σε υποτίμηση άλλων τομέων της οικονομίας. Η γεωργία και οι μικρές επιχειρήσεις παραμελήθηκαν, καθιστώντας τη χώρα πιο ευάλωτη σε κρίσεις. Μόνο το 4% των καλλιεργήσιμων εκτάσεων αξιοποιείται, ενώ η χώρα εισάγει τρόφιμα αξίας 1 δισεκατομμύριο δολάρια ετησίως (Collier, 2008, σελ. 10-15).

3.6 Σύνδεση των θεωριών με το υπό εξέταση θέμα

Συνολικά, το θεωρητικό πλαίσιο της παρούσας ανάλυσης συνδυάζει διαφορετικές προσεγγίσεις που συμβάλλουν στην κατανόηση των προκλήσεων και προοπτικών του Νοτίου Σουδάν ως εύθραυστου κράτους. Οι θεωρίες συγκρούσεων και κρατικής αποτυχίας εξηγούν τις εσωτερικές αιτίες της πολιτικής αστάθειας, εστιάζοντας στην κατάρρευση των θεσμών και τις βίαιες συγκρούσεις που χαρακτηρίζουν την περιοχή. Ο κονστрукτιβισμός προσφέρει μια ερμηνεία βασισμένη στις κοινωνικές κατασκευές

και τις εθνοτικές ταυτότητες που διαμορφώνουν την πολιτική δυναμική και την κρατική συνοχή. Παράλληλα, ο ρεαλισμός αναδεικνύει το ρόλο της ισχύος και των εθνικών συμφερόντων στη διεθνή σκηνή, εξηγώντας τη στρατηγική εμπλοκή μεγάλων δυνάμεων και περιφερειακών παικτών στην περιοχή, ενώ ο φιλελευθερισμός και οι διεθνείς οργανισμοί τονίζουν τη σημασία της πολυμερούς συνεργασίας και της διεθνούς διακυβέρνησης στην προσπάθεια σταθεροποίησης και ανοικοδόμησης του κράτους. Τέλος, η θεωρία της κατάρας των φυσικών πόρων (Resource Curse) φωτίζει τον κρίσιμο ρόλο που παίζουν οι πλούσιοι σε φυσικούς πόρους πόλοι, όπως τα πετρέλαια του Νότιου Σουδάν, οι οποίοι αποτελούν παράγοντα επιδείνωσης των συγκρούσεων λόγω του ανταγωνισμού για τον έλεγχο τους. Η ενσωμάτωση αυτών των θεωριών επιτρέπει μια διεπιστημονική και πολυδιάστατη προσέγγιση, που συνδυάζει πολιτική, κοινωνική, οικονομική και διεθνή ανάλυση, προκειμένου να αποτυπωθεί πληρέστερα η πολυπλοκότητα των εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων που διαμορφώνουν την κατάσταση και τις προοπτικές του Νότιου Σουδάν ως εύθραυστου κράτους.

4. Οι Αιτίες του χαρακτηρισμού του Νότιου Σουδάν ως Αποτυχημένου του Κράτους

4.1 Η Προβληματική των Αποτυχημένων Κρατών και το Διεθνές Ενδιαφέρον μετά την 11η Σεπτεμβρίου

Η έννοια του αποτυχημένου κράτους (failed state) αποτελεί κεντρικό σημείο συζήτησης στις διεθνείς σχέσεις και την πολιτική επιστήμη τις τελευταίες δεκαετίες. Με τον όρο «αποτυχημένο κράτος» περιγράφονται εκείνα τα κράτη τα οποία αδυνατούν να ασκήσουν βασικές λειτουργίες διακυβέρνησης, να διασφαλίσουν την εδαφική τους ακεραιότητα και να εγγυηθούν την ασφάλεια και την ευημερία των πολιτών τους (Rotberg, 2004). Τα χαρακτηριστικά τους περιλαμβάνουν την κατάρρευση των θεσμών, την έλλειψη νόμου και τάξης, την οικονομική αποσύνθεση, την κοινωνική διάλυση και, συχνά, τη διενέργεια εμφυλίων πολέμων ή παρατεταμένης βίας.

Ο όρος «αποτυχημένου κράτος» υπήρξε ευρέως διαδεδομένος κατά τις δεκαετίες του 1990 και του 2000, ιδιαίτερα μέσα από τη συζήτηση για κράτη που δεν μπορούσαν να ασκήσουν αποτελεσματική εξουσία, να προσφέρουν βασικές δημόσιες υπηρεσίες ή να διατηρήσουν την εδαφική και πολιτική τους συνοχή. Ο όρος χρησιμοποιήθηκε κυρίως για να περιγράψει καταστάσεις όπου η κρατική κατάρρευση οδηγούσε σε χάος, συγκρούσεις και εξωτερικές παρεμβάσεις, όπως στην περίπτωση της Σομαλίας, του Αφγανιστάν ή της Λιβερίας. Ωστόσο, με την πάροδο του χρόνου, ο χαρακτηρισμός αυτός δέχτηκε έντονη κριτική, καθώς θεωρήθηκε υπεραπλουστευτικός, στιγμιστικός και πολιτικά φορτισμένος. Πολλοί μελετητές επεσήμαναν ότι η έννοια του «αποτυχημένου κράτους» προϋπέθετε ένα δυτικοκεντρικό πρότυπο κρατικής οργάνωσης, αδυνατώντας να λάβει υπόψη ιστορικές, πολιτισμικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες κάθε περίπτωσης (Lemay-Hébert, 2013).

Σε αυτό το πλαίσιο, η διεθνής κοινότητα άρχισε σταδιακά να εγκαταλείπει τον όρο «αποτυχημένου κράτος» και να υιοθετεί τον όρο «εύθραυστο κράτος» (fragile state), που επιτρέπει μια περισσότερο αποχρωματισμένη και πολυπαραγοντική ανάλυση. Η έννοια της κρατικής ευθραυστότητας αναφέρεται σε κράτη που εμφανίζουν αδυναμίες σε έναν ή περισσότερους βασικούς τομείς: ασφάλεια, θεσμική ικανότητα, νομιμοποίηση, κοινωνική συνοχή ή οικονομική σταθερότητα. Η έννοια της ευθραυστότητας επιτρέπει την αξιολόγηση σε ένα συνεχές (spectrum) κατάστασης και

όχι ως απόλυτη αποτυχία, ενσωματώνοντας πιο λεπτομερείς δείκτες και προσεγγίσεις πρόληψης και ενίσχυσης της ανθεκτικότητας. Ο ΟΟΣΑ, η Παγκόσμια Τράπεζα και άλλοι διεθνείς οργανισμοί έχουν πλέον υιοθετήσει αυτό το πλαίσιο, αποφεύγοντας όρους με στιγματιστική ή τελεσίδικη χροιά και προκρίνοντας έναν πιο λειτουργικό και υποστηρικτικό λόγο πολιτικής παρέμβασης (OECD, 2018· World Bank, 2023).

Η αναγνώριση των αποτυχημένων κρατών ως απειλή για την παγκόσμια ασφάλεια αναδύθηκε ιδιαιτέρως μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, όταν η διεθνής κοινότητα ανέλαβε πιο ενεργό ρόλο στην προώθηση της ειρήνης και της σταθερότητας. Ωστόσο, εκτόξευση του σχετικού ενδιαφέροντος παρατηρείται μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11ης Σεπτεμβρίου 2001 στις Ηνωμένες Πολιτείες. Το γεγονός αυτό ανέδειξε τον ρόλο των αποτυχημένων κρατών ως πιθανά καταφύγια για τρομοκρατικές οργανώσεις και δίκτυα, όπως η Αλ Κάιντα, που εκμεταλλεύονται την απουσία κρατικού ελέγχου για να σχεδιάσουν και να εκτελέσουν επιθέσεις παγκόσμιας εμβέλειας (Rotberg, 2004; Francois & Sud, 2006).

Υπό τη σκιά αυτού του γεγονότος, η διεθνής κοινότητα, με κυρίαρχο ρόλο των ΗΠΑ, αναθεώρησε τις προτεραιότητές της στη διεθνή ασφάλεια, δίνοντας έμφαση στην πρόληψη και αντιμετώπιση της τρομοκρατίας μέσω της σταθεροποίησης των κρατών που θεωρούνται «εύθραυστα» ή «αποτυχημένα». Το γεωπολιτικό διακύβευμα αυτής της νέας στρατηγικής ήταν διττό: αφενός, η ανάγκη να περιοριστεί η δράση τρομοκρατικών δικτύων που εκμεταλλεύονται τα κενά εξουσίας και την πολιτική αστάθεια, αφετέρου η διασφάλιση της σταθερότητας σε περιοχές που έχουν στρατηγική σημασία για την παγκόσμια οικονομία και ασφάλεια, όπως η Αφρική, η Μέση Ανατολή και η Νότια Ασία (Newman, 2009).

Ειδικότερα, η εμπλοκή σε εύθραυστα κράτη όπως το Νότιο Σουδάν σχετίζεται με την προσπάθεια αποτροπής μιας περαιτέρω περιφερειακής αστάθειας που θα μπορούσε να έχει συνέπειες πέραν των εθνικών τους συνόρων. Τα αποτυχημένα κράτη συχνά γειτνιάζουν με σημαντικούς εμπορικούς δρόμους ή περιοχές όπου ανταγωνίζονται μεγάλες δυνάμεις, γεγονός που καθιστά την σταθεροποίησή τους κρίσιμη για την διατήρηση της διεθνούς τάξης (Kraxberger, 2007).

Η προσέγγιση της διεθνούς κοινότητας απέναντι στα αποτυχημένα κράτη υιοθετεί πλέον ένα πολυδιάστατο μοντέλο που περιλαμβάνει την παρεμβατικότητα, την ανάπτυξη θεσμών, την ανθρωπιστική βοήθεια, και τη διπλωματία, πάντα με σκοπό την

ενίσχυση της κρατικής ικανότητας και της κοινωνικής συνοχής (Rotberg, 2004; Newman, 2009). Ωστόσο, οι προκλήσεις παραμένουν μεγάλες, δεδομένης της πολυπλοκότητας των αιτιών της αποτυχίας του κράτους, που συχνά σχετίζονται με ιστορικές, εθνοτικές, οικονομικές και γεωπολιτικές παραμέτρους.

Στο πλαίσιο αυτό, η περίπτωση του Νότιου Σουδάν αποτελεί μία χαρακτηριστική μελέτη για το πώς τα εύθραυστα κράτη αντιμετωπίζουν εσωτερικές και εξωτερικές προκλήσεις στην πορεία τους προς την εδραίωση της κρατικής εξουσίας και τη διασφάλιση της ειρήνης και της ανάπτυξης.

4.2 Διαφθορά, Συγκρούσεις και Ανθρωπιστική Κρίση

Το Νότιο Σουδάν δημιουργήθηκε μέσω ένοπλης πάλης εναντίον του Σουδάν, αλλά η κουλτούρα της βίας δεν εξαλείφθηκε με την ανεξαρτησία δημιουργώντας ένα σύστημα διαφθοράς που τροφοδοτεί συγκρούσεις, φτώχεια και θεσμική αποσύνθεση. Οι πρώην ανταρτικές ομάδες (SPLA) μετατράπηκαν σε κυβερνητικές δυνάμεις, αλλά διατήρησαν μια στρατιωτικοποιημένη νοοτροπία, όπου η εξουσία ασκείται μέσω όπλων και όχι θεσμών. Οι εθνοτικές διαιρέσεις (Ντίνκα 35%, Νουέρ 15%, Σιλούκ, Μουρλέ κ.ά.) είναι βαθιά ριζωμένες και εκμεταλλεύονται συστηματικά από πολιτικές ελίτ για να διατηρήσουν την εξουσία. Η κυβέρνηση λειτουργεί ως μηχανή μοιρασιάς, όπου πόροι (κυρίως πετρέλαιο) διανέμονται σε μια στενή ελίτ για να διατηρηθεί η εξουσία της (Peschard, 2015, σελ. 50-55). Η στρατιωτικοποίηση της κοινωνίας, και ιδιαίτερα της νεολαίας, αποτελεί βασικό εμπόδιο στην ειρήνευση και την κρατική σταθερότητα. Ο πόλεμος συνέβαλε σημαντικά στη στρατιωτικοποίηση της νεολαίας, γεγονός που περιπλέκει τη διαδικασία αποστρατιωτικοποίησης. Οι νεαροί άνδρες μαθαίνουν να χρησιμοποιούν όπλα από πολύ μικρή ηλικία (8-14 ετών), κυρίως από την οικογένεια ή από γνωστούς που είχαν σχέσεις με τον Απελευθερωτικό Στρατό του Σουδάν. Υπάρχει διάσταση μεταξύ του τρόπου που η ασφάλεια γίνεται αντιληπτή από την κοινωνία του Νοτίου Σουδάν και του τρόπου που προσεγγίζεται στη φιλελεύθερη ειρηνευτική θεωρία. Στο Νότιο Σουδάν υπάρχει η κοινωνική προσδοκία ότι ένας νέος άνδρας πρέπει να γνωρίζει πώς να χρησιμοποιεί όπλο για αυτοπροστασία, γεγονός που αντανακλά την κληρονομιά του πολέμου και τον βαθμό στρατιωτικοποίησης των κοινοτήτων. Ιδιαίτερα στις κοινότητες κτηνοτρόφων, η χρήση όπλων αποτελεί μέρος της καθημερινής ζωής. Η στρατιωτικοποιημένη νεολαία λειτουργεί ως αποτρεπτική δύναμη έναντι εξωτερικών επιθέσεων, αποτελεί όμως,

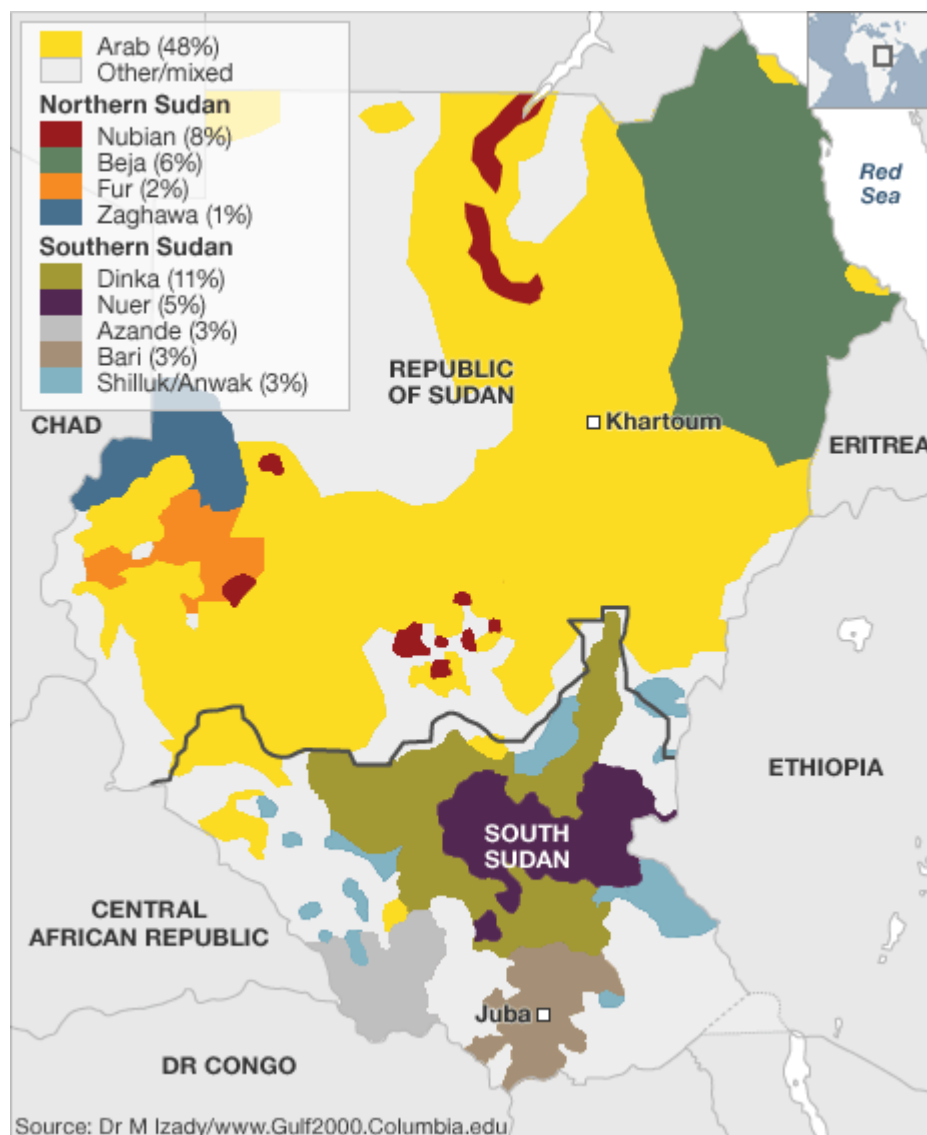
σοβαρό αποσταθεροποιητικό παράγοντα, καθώς εμπλέκεται σε ενδοκοινοτικές συγκρούσεις και δεν έχει σταθερή αφοσίωση στην κεντρική κυβέρνηση (Human Rights Watch, 2018).

Το κράτος στερείται των βασικών δομών. Ειδικότερα, δεν υπάρχει αποτελεσματικό σύστημα δικαιοσύνης – τα δικαστήρια είναι ανύπαρκτα ή διεφθαρμένα. Η εκπαίδευση και η υγεία εξαρτώνται σχεδόν αποκλειστικά από διεθνείς οργανισμούς. Η αστυνομία και ο στρατός λειτουργούν ως εργαλεία καταστολής, όχι ως θεσμοί προστασίας. Η Εθνική Υπηρεσία Ασφαλείας (NSS), διαθέτει την εξουσία να συλλαμβάνει χωρίς ένταλμα και να κρατά κρατούμενους αορίστως, σύμφωνα με τον Νόμο για την Ασφάλεια του 2014. Χιλιάδες πολιτικοί κρατούμενοι βασανίζονται σε φυλακές όπως το Blue House στην Τζούμπα. Ο Νόμος για τη Δημόσια Τάξη του 2022 απαγορεύει τις συγκεντρώσεις χωρίς άδεια, ενώ η αστυνομία διαλύει βίαια οποιαδήποτε διαμαρτυρία. Το 2022, 10 φοιτητές σκοτώθηκαν σε διαδηλώσεις για την ακρίβεια (Amnesty International, 2022).

Ως αποτέλεσμα αυτών, οι συμφωνίες ειρήνης όπως η Revitalized Peace Agreement του 2018 δεν μπορούν να εφαρμοστούν επειδή οι κυβερνητικοί μηχανισμοί δεν μπορούν να εφαρμόσουν τις μεταρρυθμίσεις. Η κυβέρνηση ενότητας μεταξύ Σάλβα Κιόρ και Ρικ Μάσαρ απέτυχε για παράδειγμα, να ενοποιήσει τον στρατό ή να δημιουργήσει ένα νέο Σύνταγμα, λόγω έλλειψης τεχνικής ικανότητας και πολιτικής βούλησης. Η ανικανότητα αυτή, των θεσμών επιτείνει τις κρίσεις και 4 εκατομμύρια άνθρωποι έχουν εκτοπιστεί εσωτερικά ή σε γειτονικές χώρες. Οι λιμοί επηρεάζουν το 60% του πληθυσμού, καθώς η κυβέρνηση δεν μπορεί να διαχειριστεί την κατανομή τροφίμων. Η επιδημία COVID-19 και η ελονοσία λειτούργησαν ανεξέλεγκτα, χωρίς κρατικό σύστημα υγείας. Η οικονομία παρουσιάζει υπερπληθωρισμό 800% για το 2023 και η νότιο σουδανική λίρα έχει χάσει το 90% της αξίας του από το 2018 (UNOCHA, 2022).

Ο Πρόεδρος Σάλβα Κιόρ (Ντίνκα) και ο αντιπρόεδρος Ρικ Μάσαρ (Νουέρ) χρησιμοποιούν τις εθνοτικές ταυτότητες για να κερδίσουν πίστη, μετατρέποντας το κράτος σε συμμαχία φυλών και προκαλώντας εμφυλίους με πάνω από 400.000 νεκρούς. Πάνω από 4 δισεκατομμύρια δολάρια έχουν κλαπεί από δημόσιους λογαριασμούς από το 2011, ενώ το 95% του πληθυσμού ζει κάτω από το όριο της φτώχειας (World Bank, 2022). Η πολιτική ελίτ λειτουργεί ως οικογένεια μαφίας, όπου οι θέσεις εξουσίας μοιράζονται ανά εθνοτική ομάδα (π.χ. Ντίνκα, Νουέρ) για να εξασφαλιστεί η πίστη των οπαδών, οι δημόσιοι πόροι αναδιανέμονται σε μικρές

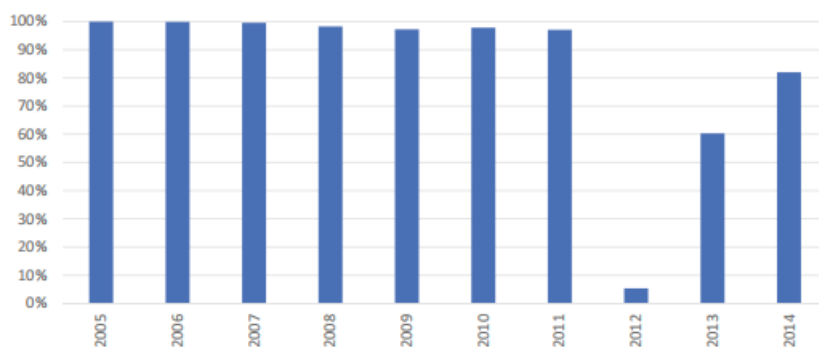
κλίκες, με αντάλλαγμα πολιτική σιωπή. Σύμφωνα με έκθεση του The Sentry, πάνω από 73 δισεκατομμύρια δολάρια έχουν κλαπεί ή διοχετευτεί σε διεφθαρμένα σχήματα από το 2011, ποσό ίσο με το 300% του ΑΕΠ της χώρας. Χωριά έχουν καεί κατά τους εμφυλίους, γυναίκες και παιδιά έγιναν στόχοι βιαιοτήτων, ενώ η συλλογική μνήμη της βίας τροφοδοτεί νέες συγκρούσεις. Οι τοπικοί ηγέτες δημιουργούν δικά τους «κράτη μέσα στο κράτος», ελέγχοντας πόρους όπως πετρελαιοπηγές και εμπόριο όπλων. Σε περιοχές όπως το Τζόνγκλεϊ και το Άπερ Εκουέστρια, οι συγκρούσεις μεταξύ κοινοτήτων για γη, βοσκοτόπια ή νερό γίνονται εκκαθαριστικές, με ολόκληρες οικογένειες να εξοντώνονται (The Sentry, 2022).

Χάρτης 3: Οι εθνικές διαιρέσεις του Νότιου Σουδάν (Πηγή: columbia.edu/maps)

Το Νότιο Σουδάν δεν έχει διεξάγει ποτέ ελεύθερες εκλογές. Η ανεξαρτησία κηρύχθηκε χωρίς δημοψήφισμα, και οι μόνες "εκλογές" (2011) ήταν μονομερούς διαδικασία ελέγχου της SPLM (Λαϊκό Κίνημα Απελευθέρωσης του Σουδάν). Το Σύνταγμα του 2011 παραχωρεί απεριόριστη εξουσία στον πρόεδρο, ενώ η κυβέρνηση έχει αναβάλει επανειλημμένα τις εκλογές με πρόσχημα της "μεταβατικής περιόδου". Το Revitalized Peace Agreement του 2018 όριζε εκλογές για το 2023, αλλά η κυβέρνηση τις προγραμματίισε για το 2024, χωρίς κανένα σχέδιο προετοιμασίας, και τώρα είναι προγραμματισμένες για το 2026. Η απουσία εκλογικής επιτροπής και η έλλειψη εγγράφων πολιτών κάνουν οποιαδήποτε διαδικασία άνευ περιεχομένου. Ηγέτες της αντιπολίτευσης, όπως ο Ρικ Μάσαρ (SPLM-IO), έχουν συλληφθεί επανειλημμένα ή εξαναγκαστεί σε εξορία. Το 2020, δεκάδες υποστηρικτές του Ρικ Μάσαρ φυλακίστηκαν με την κατηγορία της "εσχάτης προδοσίας". Ανεξάρτητες εφημερίδες όπως το The Nation Mirror έχουν κλείσει, και δημοσιογράφοι απαγάγονται ή δολοφονούνται. Το 2017, ο Christopher Allen, Βρετανός δημοσιογράφος, σκοτώθηκε κάτω υπό ύποπτες συνθήκες. Οργανώσεις όπως το People's Coalition for Civil Action (PCCA) χαρακτηρίζονται ως "τρομοκρατικές", και τα μέλη τους απειλούνται (UNOCHA, 2022).

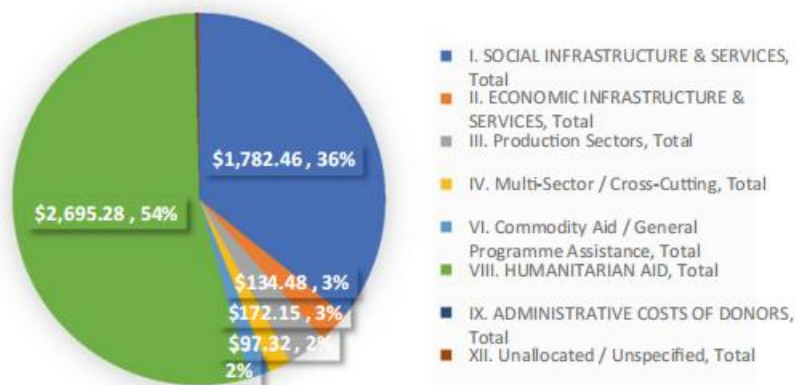
Μετά την ανεξαρτησία, το Νότιο Σουδάν έπρεπε να επικεντρωθεί σε θεσμική ανάπτυξη, ειρήνευση και οικονομική πρόοδο (South Sudan Development Plan 2011–2013). Διεθνείς φορείς όπως η Παγκόσμια Τράπεζα (WB) και η USAID υποστήριξαν σχέδια ανάπτυξης, προειδοποιώντας για τους κινδύνους της εξάρτησης από το πετρέλαιο, την αδύναμη διοίκηση και την πιθανή διαφθορά. Παρά όμως, τις διαθέσιμες χρηματοδοτήσεις και την τεχνική βοήθεια, η χώρα δεν κατάφερε να οργανώσει αποτελεσματικά τη μετάβαση σε ένα λειτουργικό κράτος. Το Υπουργείο Οικονομικών του Νοτίου Σουδάν ήταν ανεπαρκώς προετοιμασμένο να διαχειριστεί τα τεράστια έσοδα από το πετρέλαιο. Το 2006, ο προϋπολογισμός τηρήθηκε τυπικά, αλλά δεν υπήρχε δημοσιονομική πειθαρχία, με εκτεταμένες παρατυπίες και μη καταγεγραμμένες δαπάνες (WB, 2007). Γειτονικές χώρες πρόσφεραν τεχνική βοήθεια, αλλά το SPLM αγνόησε τις συμβουλές των ειδικών. Ο Hilde Johnson (2016) πρότεινε τα πετρελαϊκά έσοδα να διαχειρίζονται από διεθνείς εταιρείες λογιστικού ελέγχου, αλλά η ιδέα δεν υλοποιήθηκε (Johnson, 2016). Κυβερνητικοί αξιωματούχοι χρησιμοποιούσαν offshore λογαριασμούς για να υπεξαιρούν κρατικά κεφάλαια, διογκώνοντας ένα σύστημα πελατειακής διακυβέρνησης (kleptocracy).

Διάγραμμα 3: Τα έσοδα από το πετρέλαιο ως ποσοστό των συνολικών κρατικών εσόδων (Πηγή: southsudan.opendataforafrica.org)

Το 2013, ο Πρόεδρος Σάλβα Κιίρ αναγνώρισε δημόσια ότι η διαφθορά ήταν εκτεταμένη, αλλά δεν ελήφθησαν ουσιαστικά μέτρα καταπολέμησης. Η οργάνωση Enough Project κατήγγειλε ότι στρατιωτικές και πολιτικές ελίτ επωφελούνταν από τον πόλεμο, πλουτίζοντας εις βάρος του λαού. Η Εθνοσυνέλευση του Νοτίου Σουδάν (SSLA) πέρασε νόμους για την καταπολέμηση της διαφθοράς, αλλά δεν εφαρμόστηκαν στην πράξη. Ο Alex De Waal χαρακτήρισε την πολιτική κατάσταση ως "πολιτικό παζάρι", όπου οι στρατιωτικοί και πολιτικοί ηγέτες αντάλλασσαν εξουσία με οικονομικά οφέλη. Οι κρατικές δαπάνες δεν καταγράφονταν σωστά, με μεγάλο μέρος των κονδυλίων να κατευθύνεται σε "μαύρους" λογαριασμούς. Πολλοί αξιωματούχοι λάμβαναν πληρωμές για ανύπαρκτες συμβάσεις, ενώ οι οικονομικοί σύμβουλοι δεν είχαν λόγο στη διαχείριση των πόρων (De Waal, 2023, σελ. 20-22) .

Ως αποτέλεσμα όλων αυτών χάθηκαν δισεκατομμύρια δολάρια που θα μπορούσαν να είχαν χρησιμοποιηθεί για υποδομές, εκπαίδευση και υγεία. Η αποτυχία καταπολέμησης της διαφθοράς ενίσχυσε τις πολιτικές διαμάχες και επιδείνωσε τις εθνικές συγκρούσεις. Το Νότιο Σουδάν κατέληξε να ταξινομηθεί ως «αποτυχημένο κράτος», όπου η εξουσία βασιζόταν σε πελατειακές σχέσεις και όχι σε θεσμικές δομές. Η διαφθορά έγινε «κανονικότητα», με τα κυβερνητικά στελέχη να πλουτίζουν ενώ ο λαός παρέμενε φτωχός. Παρά τις κατηγορίες για διαφθορά εναντίον αξιωματούχων, η κυβέρνηση δεν προχώρησε σε διώξεις, είτε λόγω φόβου φυλετικών αντιδράσεων είτε λόγω έλλειψης πολιτικής βούλησης (UNDP, 2022).

Διάγραμμα 4: Συνολική αναπτυξιακή βοήθεια ανά τομέα (εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ, 2011–2014)
(Πηγή: <https://stats.oecd.org/qwids/>)

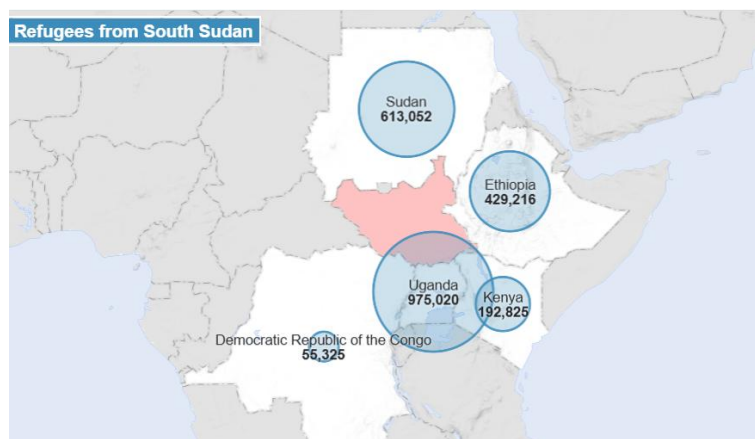
Η χώρα διαθέτει μόνο 200 χλμ. ασφαλτοστρωμένο οδικό δίκτυο από τα 20.000 χλμ. οδών. Τα υπόλοιπα μετατρέπονται σε λασπωμένες τάφρους την εποχή των βροχών, αποκόπτοντας ολόκληρες περιοχές. Μόνο το 8% του πληθυσμού έχει πρόσβαση στην ηλεκτρική ενέργεια. Η πρωτεύουσα, Τζούμπα, βασίζεται σε γεννήτριες ντίζελ. Η επίσημη ανεργία κυμαίνεται στο 35%, αλλά στην πραγματικότητα ξεπερνά το 80% στους νέους ηλικίας 18-35 ετών. Χιλιάδες νέοι στρατολογούνται σε ανταρτικές ομάδες ή εγκληματικά δίκτυα, καθώς η οικονομία δεν προσφέρει εναλλακτικές. Το ίντερνετ καλύπτει μόνο το 10% της χώρας, περιορίζοντας την καινοτομία (UNICEF, 2022).

Η ανθρωπιστική κρίση στην χώρα να αποτελεί το μεγαλύτερο ζήτημα που απαιτεί άμεση διευθέτηση με το 63% του πληθυσμού να αντιμετωπίζει σοβαρή έλλειψη τροφίμων (WFP), 1.150 μητέρες πεθαίνουν ανά 100.000 γεννήσεις (ο υψηλότερος παγκόσμιος δείκτης), 1 στα 10 παιδιά να πεθαίνει πριν τα 5 έτη του, λόγω έλλειψης ιατρικής περίθαλψης και καθαρού νερού, κυρίως από ελονοσία και δυσεντερία. 4 γιατροί αντιστοιχούν ανά 100.000 κατοίκους (παγκόσμιος μέσος όρος: 150). Οι ψυχικές διαταραχές (λόγω τραύματος πολέμου) είναι πανδημία, αλλά δεν υπάρχει ούτε ένας ψυχίατρος σε όλη τη χώρα. Το 80% των κλινικών χρηματοδοτείται από διεθνείς οργανισμούς. Λιγότερο από 20% του πληθυσμού έχει πρόσβαση σε κλινική. Σε αγροτικές περιοχές, ο πληθυσμός βασίζεται σε παραδοσιακές μεθόδους ή μάγους. Μόνο το 41% των κατοίκων έχει πρόσβαση σε ασφαλή πηγές νερού. Οι λοιμώξεις (π.χ. χολέρα) είναι συχνές. Το 40% του πληθυσμού εξαρτάται από ανθρωπιστική βοήθεια, αλλά τα κονδύλια διαρρέουν σε διεφθαρμένα κανάλια. Η

αποχέτευση απουσιάζει σε όλες τις αγροτικές περιοχές, με αποτέλεσμα τη διάδοση ασθενειών (WHO, 2022).

Το 70% των ενηλίκων είναι αγράμματοι. Τα κρατικά σχολεία είναι ερείπια, ενώ τα ιδιωτικά απαγορεύονται για το 90% του πληθυσμού λόγω φτώχειας. Σε ολόκληρη τη χώρα, μόνο 800 δάσκαλοι έχουν πτυχίο πανεπιστημίου. Μόνο 1 στα 10 κορίτσια ολοκληρώνει το δημοτικό, καθώς οι γονείς προτιμούν να τις παντρέψουν νωρίς για να μειώσουν το οικονομικό βάρος. Η έλλειψη εκπαίδευσης είναι μια από τις κύριες συνέπειες του πολέμου, ενώ τα υψηλά ποσοστά αναλφαβητισμού, επιδεινώνουν τη φτώχεια και την πολιτική εκμετάλλευση. Οι κοινότητες δυσκολεύονται να κατανοήσουν θεσμικές και πολιτικές αλλαγές που προέκυψαν από τη Συμφωνία Ειρήνης του 2005, όπως η δημιουργία κοινοβουλίου, δικαστικού και οικονομικού συστήματος. Πολλοί δεν γνωρίζουν τι είναι μια κυβέρνηση ή η εκλογική διαδικασία, παρά το γεγονός ότι είχαν ψηφίσει στο δημοψήφισμα ανεξαρτησίας το 2011. Οι κοινότητες εξαρτώνται από άτομα που γνωρίζουν αγγλικά ή αραβικά για να εκπροσωπήσουν τις ανάγκες τους προς την κυβέρνηση, κάτι που ενισχύει τις τοπικές εξαρτήσεις και πατριαρχικές δομές (IFES, 2022).

Πάνω από 2,3 εκατομμύρια άνθρωποι ζουν σε καταυλισμούς όπως το Bentiu IDP Camp, όπου βασικές συνθήκες υγιεινής είναι ανύπαρκτες. Η έλλειψη τροφής και νερού οδηγεί σε συχνές επιδημίες χολέρας. Πάνω από 2,2 εκατομμύρια Νοτιοσουδανέζοι έχουν καταφύγει σε γειτονικές χώρες (Ουγκάντα, Σουδάν, Αιθιοπία). Στην Ουγκάντα, το Bidi Bidi Refugee Camp φιλοξενεί πάνω από 270.000 πρόσφυγες, αλλά η διεθνής βοήθεια μειώνεται λόγω «κόπωσης των δωρητών». Γυναίκες και κορίτσια αντιμετωπίζουν σεξουαλική βία κατά τη διαφυγή, ενώ τα παιδιά στρατολογούνται με τη βία σε ένοπλες ομάδες (Internal Displacement Monitoring Centre, 2022).

Διάγραμμα 5: Οι Πρόσφυγες του Νοτίου Σουδάν σε Αριθμούς (Πηγή: Santos, 2019)

Η αναφορά του Παγκόσμιου Επισιτιστικού Προγράμματος (WFP) για το Νότιο Σουδάν (31 Δεκεμβρίου 2024) περιγράφει μια επιδεινούμενη ανθρωπιστική κρίση, με 6,1 εκατομμύρια άνθρωποι να αντιμετωπίζουν σοβαρή επισιτιστική ανασφάλεια, 3,2 εκατομμύρια γυναίκες και παιδιά αναμένεται να είναι υποσιτισμένοι και 41.000 άτομα να βρίσκονται σε επίπεδο IPC 5 (λιμός). Οι πλημμύρες επίσης, επηρέασαν 1,4 εκατομμύρια ανθρώπους, 13.000 ύποπτα κρούσματα και 200 θάνατοι από χολέρα. Η υποτίμηση του νομίσματος κατά 77% το 2024 αύξησε το κόστος ζωής, ενώ η διακοπή των εσόδων από το πετρέλαιο λόγω της σύγκρουσης στο Σουδάν έχει πλήξει την οικονομία. Το WFP διένειμε 14.000 τόνους τροφίμων και 4,5 εκατ. δολάρια σε χρηματικές μεταφορές σε 1,6 εκατομμύρια άτομα τον Δεκέμβριο. Επιπλέον, χρειάζονται 373 εκατ. δολάρια για να καλυφθούν οι ανάγκες έως τον Ιούλιο 2025. Η κατάσταση επιδεινώνεται λόγω της συνεχιζόμενης σύγκρουσης στο Σουδάν, της πολιτικής αστάθειας και των φυσικών καταστροφών. Η διεθνής υποστήριξη είναι κρίσιμη για την αποτροπή μιας πλήρους ανθρωπιστικής καταστροφής.

Μέγεθος	Τιμή	Πηγή
Πληθυσμός με σοβαρή επισιτιστική ανασφάλεια	6,1 εκατομμύρια	WFP (31/12/2024)
Οξέως υποσιτισμένοι (γυναίκες & παιδιά)	3,2 εκατομμύρια	WFP (31/12/2024)
Πληθυσμός σε επίπεδο IPC 5 (λιμός)	41.000 άτομα	WFP (31/12/2024)
Εσωτερικά εκτοπισμένοι	4 εκατομμύρια	UNOCHA
Πρόσφυγες από το Νότιο Σουδάν σε γειτονικές χώρες	2,2 εκατομμύρια	UNOCHA
Άτομα που ζουν σε προσφυγικούς καταυλισμούς	2,3 εκατομμύρια	Bentiu IDP Camp
Πληθυσμός που εξαρτάται από ανθρωπιστική βοήθεια	40%	WFP
Πληθυσμός χωρίς πρόσβαση σε ασφαλές νερό	59%	WFP
Θάνατοι μητέρων (ανά 100.000 γεννήσεις)	1.150 (υψηλότερος παγκόσμια)	WHO
Θνησιμότητα παιδιών κάτω των 5 ετών	1 στα 10	WHO

Η διαχείριση της γης υπήρξε κεντρικό ζήτημα από την αποικιοκρατική περίοδο μέχρι την ανεξαρτησία, διαμορφώνοντας τις πολιτικές και εθνοτικές ισορροπίες στο νεοσύστατο κράτος. Κατά την αποικιοκρατική περίοδο, οι Βρετανοί υιοθέτησαν το σύστημα της Native Administration, χαράσσοντας εθνοτικά σύνορα και αναγνωρίζοντας αρχηγούς για τη διαχείριση της γης. Το μοντέλο αυτό συνέδεσε την εδαφική κυριαρχία με τη συλλογική πολιτική ταυτότητα, επιτρέποντας σε τοπικούς ηγέτες να κυβερνούν με βάση τα έθιμα και τη φυλετική καταγωγή. Μετά την ανεξαρτησία του Σουδάν το 1956, η κυβέρνηση του Χαρτούμ επιδίωξε να αφαιρέσει τα εθνοτικά δικαιώματα γης, θεσπίζοντας νόμους που επέτρεπαν στο κράτος να δημεύει κοινοτικές εκτάσεις. Αυτό άνοιξε τον δρόμο για την μηχανοποιημένη γεωργία, την εξερεύνηση πετρελαίου και το σχέδιο του Καναλιού του Τζονγκλέι (Jonglei Canal), που οδήγησαν σε μαζικές αναγκαστικές μετακινήσεις πληθυσμών τη δεκαετία του 1980 (De Waal, 2023).

Κατά τον εμφύλιο πόλεμο, η Sudan People's Liberation Movement/Army (SPLM/A) ενσωμάτωσε το ζήτημα της γης στη ρητορική της απελευθέρωσης, δηλώνοντας ότι "η γη ανήκει στην κοινότητα". Σε περιοχές υπό τον έλεγχό της, η SPLM αναγνώρισε τα κοινοτικά εθιμικά δικαιώματα και συνεργάστηκε με τοπικούς αρχηγούς για τη διακυβέρνηση των χωριών. Κατά τις διαπραγματεύσεις για την Comprehensive Peace Agreement (CPA) του 2005, η SPLM προσπάθησε να θεσμοθετήσει την εθνοτική ιδιοκτησία της γης, προστατεύοντας τους Νοτιοσουδανούς από μελλοντική απαλλοτρίωση. Το μοντέλο αυτό αποτυπώθηκε στη νέα κρατική δομή του Νοτίου Σουδάν, που περιλάμβανε δέκα αυτόνομες πολιτείες (Equatoria, Jonglei, Unity, Upper Nile κ.λπ.). Η προστασία των κοινοτικών γαιών σήμαινε ότι η τοπική εθνοτική ταυτότητα θα παρέμενε κεντρικό στοιχείο της πολιτικής οργάνωσης του νέου κράτους (De Waal, 2023, σελ. 7).

Η Τζούμπα ιδρύθηκε από τους Βρετανούς τη δεκαετία του 1920 στην περιοχή των Μπάρι (Bari). Εξελίχθηκε σε διοικητικό και εμπορικό κέντρο, ενώ οι τοπικοί αρχηγοί των Μπάρι απέκτησαν ισχύ μέσω της αλληλεπίδρασής τους με την αποικιακή διοίκηση. Το 1972, η Τζούμπα έγινε πρωτεύουσα της Νότιας Περιφερειακής Κυβέρνησης. Μετά το ξέσπασμα του δεύτερου εμφυλίου (1983-2005), πολλοί μη-Ισημερινοί κάτοικοι εγκατέλειψαν την πόλη για να ενταχθούν στους αντάρτες. Υπό τον έλεγχο του Εθνικού Κογκρέσου του Σουδάν (NCP), η πόλη μετατράπηκε σε στρατιωτική βάση του Σουδανικού Στρατού, με την τοπική ελίτ των Μπάρι να

συνεργάζεται με το καθεστώς. Όταν η SPLM κατέλαβε την Τζούμπα το 2005, οι ντόπιοι κάτοικοι, αν και πανηγύρισαν, ανησυχούσαν για την τύχη των εθνοτικών δικαιωμάτων τους, καθώς η πόλη θα γινόταν πρωτεύουσα του νέου κράτους (Johnson, 2011).

Μετά την ανεξαρτησία, η κυβέρνηση του Σάλβα Κιίρ κυριαρχήθηκε από τους Ντίγκα, γεγονός που προκάλεσε αντίδραση από τις εθνοτικές ομάδες της Ισημερινής Περιφέρειας (Equatoria), όπως οι Μπάρι, οι Λατούκα (Latuka), οι Μουντάρι (Mundari), οι Λοτούχο (Lotuho), οι Πατζούλου (Pajulu) και οι Κάκουα (Kakwa). Οι ομάδες αυτές ενώθηκαν σε ένα κοινό "Ισημερινό" μέτωπο, εναντιούμενες στην κυριαρχία των Ντίγκα και διεκδικώντας περιφερειακή αυτονομία. Ο κυβερνήτης της Κεντρικής Ισημερινής Πολιτείας (CES), Κλέμεντ Ουάνι (Clement Wani), συγκρούστηκε ανοιχτά με την SPLM για το ποιος είχε την εξουσία στην Τζούμπα. Οι τοπικοί ηγέτες υποστήριζαν ότι η γη ανήκε στην κοινότητα, όπως όριζε η CPA, ενώ η SPLM υποστήριζε ότι η κυβέρνηση έπρεπε να διαχειρίζεται τη γη για αναπτυξιακούς σκοπούς. Η αντιπαράθεση για τη γη εξελίχθηκε σε μέσο διεκδίκησης τοπικών και περιφερειακών δικαιωμάτων από τις εθνοτικές ομάδες της Ισημερινής Περιφέρειας (Jok, 2007).

Μετά τη CPA, η Τζούμπα επιλέχθηκε ως η νέα πρωτεύουσα του Νοτίου Σουδάν, με την προοπτική να γίνει πολιτικό και οικονομικό κέντρο. Ωστόσο, οι ηγέτες της Sudan People's Liberation Movement (SPLM), που ανέλαβαν την κυβέρνηση, κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν μια κατεστραμμένη πόλη με ανεπαρκείς υποδομές και μια ραγδαία αυξανόμενη μεταπολεμική αστική ανάπτυξη. Η SPLM προσπάθησε να δημιουργήσει ένα πολυεθνοτικό κράτος μέσα από τον αστικό σχεδιασμό, προωθώντας στέγαση, υποδομές και ευκαιρίες εργασίας για όλους τους πολίτες, ανεξαρτήτως εθνοτικής προέλευσης. Η αστικοποίηση της Τζούμπα αποτέλεσε μέρος του ευρύτερου σχεδίου της SPLM για εθνική ενοποίηση. Οι διεθνείς οργανισμοί υποστήριζαν αυτό το όραμα, το οποίο συνδέθηκε με το μοντέλο του φιλελεύθερου δημοκρατικού κράτους (Rolandsen, 2011).

Η τοποθεσία της Τζούμπα και η χωρική της οργάνωση είχαν σημαντικές εθνοτικές και πολιτικές επιπτώσεις στη διαδικασία οικοδόμησης του κράτους. Οι Ισημερινοί (Equatorians) ανησυχούσαν ότι η ανάπτυξη μιας πολυεθνοτικής αστικής οικονομίας στο έδαφός τους θα έθετε σε κίνδυνο την πολιτική τους κυριαρχία, επιθυμούσαν η γη να παραμείνει υπό τον έλεγχο των τοπικών κοινοτήτων και των περιφερειακών ηγετών. Η θέση τους βασιζόταν σε ένα μοντέλο ιθαγένειας, όπου οι

πολίτες συνδέονταν με το κράτος μέσω των κοινοτήτων τους, όπως συνέβαινε από την αποικιοκρατία. Αντίθετα, το όραμα της SPLM για την Τζούμπα υποβάθμιζε τον ρόλο των εθνοτικών κοινοτήτων, προωθούσε ατομικά δικαιώματα, που συνέδεαν τους πολίτες απευθείας με το κράτος και στόχευε στη δημιουργία μιας σύγχρονης εθνικής πρωτεύουσας. Η αντίθεση μεταξύ αυτών των δύο οπτικών καθιστούσε το μέλλον της Τζούμπα κρίσιμο για την ισορροπία ισχύος στο Νότιο Σουδάν (Madut, 2017).

Στην Αφρική, οι πόλεις—ιδιαίτερα οι πρωτεύουσες—έχουν διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στον καθορισμό των κρατικών θεσμών και στη διαμόρφωση της δημόσιας εικόνας του κράτους. Κατά τη βρετανική αποικιοκρατία, ο πολεοδομικός σχεδιασμός τον διαιρούσε φυσικό χώρο με βάση φυλετικές ιεραρχίες και συνέδεε τις παραδοσιακές αρχές με την αποικιοκρατική διοίκηση μέσω της έμμεσης διακυβέρνησης (Indirect Rule). Μετά την ανεξαρτησία, τα εθνικιστικά καθεστώτα αντικατέστησαν τα αποικιακά πολεοδομικά σχέδια με μοντέρνα σχέδια που προέβλεπαν την ενότητα του έθνους.

Η πολεοδομική λογική της αποικιοκρατίας εξακολουθεί να επηρεάζει την Τζούμπα. Οι Βρετανοί οριοθέτησαν την πόλη σε μια συγκεκριμένη ακτίνα γύρω από το αποικιακό αρχηγείο. Εντός αυτής της περιοχής, η κυβέρνηση διαχειριζόταν τη γη. Πέρα από αυτήν, η διαχείριση γης ήταν αρμοδιότητα των Μπάρι, σύμφωνα με το εθιμικό δίκαιο. Το αποικιακό σύστημα χωροταξίας βασιζόταν σε φυλετικές ιεραρχίες. Οι Βρετανοί και οι Βόρειοι Σουδανοί είχαν τις μεγαλύτερες οικίες στο κέντρο. Οι Αφρικανοί "ιθαγενείς" διέμεναν στις μικρότερες κατοικίες, στα περίχωρα. Το 1947, το Disposal of Town Lands Scheme Act θεσμοθέτησε ένα σύστημα εκμίσθωσης με τέσσερις κατηγορίες οικισμών (Class 1-4), οργανωμένες σύμφωνα με φυλετικές και ταξικές ιεραρχίες.

Μετά την Comprehensive Peace Agreement (CPA), η Τζούμπα υπέστη τεράστιο μετασχηματισμό, το οικονομικό κέντρο της πόλης (Jubatown) αναπτύχθηκε ταχύτατα. Τράπεζες από Κένυα και Ουγκάντα άνοιξαν υποκαταστήματα, δυτικού τύπου αγορές και εστιατόρια (Ιταλικά, Ταϊλανδέζικα, Ευρωπαϊκά) και νέες πολυτελείς επιχειρήσεις αναδύθηκαν δίπλα σε παλιές και φθαρμένες υποδομές. Η νέα πολιτική ελίτ της SPLM εγκαταστάθηκε στα παλιά κυβερνητικά κτίρια και εξάπλωσε τις θεσμικές δομές του κράτους σε όλη την πόλη. Η κεντρική οδός, που παλαιότερα χρησιμοποιούνταν για πεζοπορία, γέμισε με λευκά Toyota Land Cruisers της κυβέρνησης και SUV διεθνών οργανισμών. ΜΚΟ και ανθρωπιστικές οργανώσεις δημιούργησαν περιφραγμένες εγκαταστάσεις, προσφέροντας πολυτελείς συνθήκες

στους ξένους εργαζόμενους (πισίνες, δορυφορική τηλεόραση, εισαγόμενα προϊόντα). Οι κοινωνικές ανισότητες εντάθηκαν, οι ντόπιοι κάτοικοι δεν είχαν πρόσβαση στα εστιατόρια και τα ξενοδοχεία των Δυτικών, οι εσωτερικά εκτοπισμένοι (IDPs) ζούσαν σε πρόχειρους καταυλισμούς στα προάστια και οι ΜΚΟ και η κυβέρνηση νοίκιαζαν τα ελάχιστα διαθέσιμα κτίρια σε εξωφρενικές τιμές (Zambakari, 2013).

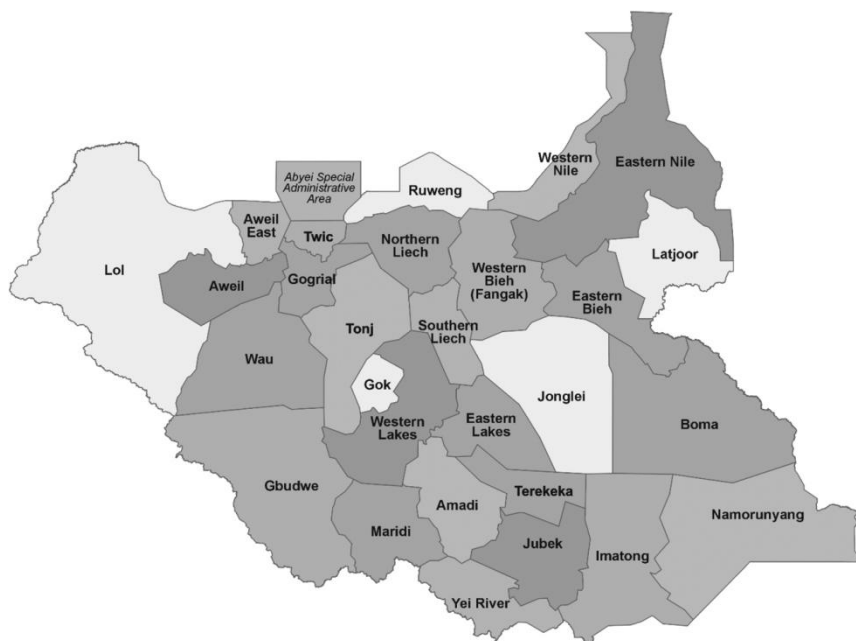
Η ανάπτυξη της Τζούμπα δεν ένωσε, αλλά διαχώρισε ακόμα περισσότερο την κοινωνία του Νοτίου Σουδάν. Διαμορφώθηκαν δύο διαφορετικές πόλεις μέσα στην ίδια Τζούμπα, η "Παραδοσιακή" Τζούμπα όπου οι ντόπιοι ζούσαν σε τκούλ (παραδοσιακές καλύβες) με έλλειψη των βασικών υπηρεσιών όπως νερό, υγεία, μεταφορές, και η "Νέα" Τζούμπα με την ελίτ της SPLM, τις ΜΚΟ & τους εργαζόμενους τους να ζουν σε πολυτελείς εγκαταστάσεις. Η πόλη έγινε διεθνές κέντρο με ξένες επενδύσεις & αεροπορικές συνδέσεις. Το κράτος χρησιμοποίησε την πολεοδομική ανάπτυξη ως μέσο ισχυροποίησης της κεντρικής εξουσίας, αγνοώντας τις τοπικές ελίτ και κοινότητες.

Οι τοπικές ελίτ, ιδιαίτερα οι ηγέτες της εθνοτικής ομάδας των Μπάρι (Bari) και αξιωματούχοι της κυβέρνησης της Κεντρικής Ισημερινής Πολιτείας (CES), αντιστάθηκαν σθεναρά, φοβούμενοι ότι η αστικοποίηση θα αποδυνάμωνε την πολιτική και εδαφική τους κυριαρχία. Η αντίσταση αυτή εκδηλώθηκε κυρίως μέσω της διαχείρισης της γης, καθώς η νέα συνταγματική τάξη αναγνώριζε τα παραδοσιακά εθνοτικά δικαιώματα γης. Οι ηγέτες των Μπάρι θεωρούσαν ότι η κατανομή γης σε νεοαφιχθέντες θα απειλούσε την τοπική τους κυριαρχία. Η κυβέρνηση της CES και οι παραδοσιακοί αρχηγοί χρησιμοποίησαν την εξουσία τους στη διαχείριση γης για να εμποδίσουν την κατανομή οικοπέδων, επιβραδύνοντας έτσι τον κεντρικό αστικό σχεδιασμό. Τα κύρια μέσα αντίστασης περιλάμβαναν την παράνομη κατανομή οικοπέδων σε συγγενείς και συμμάχους, το μπλοκάρισμα σχεδίων πόλης και αποκλεισμός περιοχών από πολεοδομικούς χάρτες, εμπόδια στην καταγραφή γης, καθυστερήσεις και "χαμένες" αρχειοθετήσεις και την άτυπη πώληση γης στη μαύρη αγορά. Η SPLM κατηγόρησε τις τοπικές αρχές για "μαφία γης", υποστηρίζοντας ότι η διαφθορά τους εμπόδιζε την ανάπτυξη και τη σταθερότητα (Nyong'o, 2013).

Μια διαφορετική ερμηνεία της διαφθοράς, μπορεί να την χαρακτηρίσει όχι ως οικονομική ιδιοτέλεια και ένα εμπόδιο στην ανάπτυξη, αλλά μπορεί να χαρακτηριστεί και ως μια μορφή πολιτικής αντίστασης ενάντια στο νέο κρατικό μοντέλο που προωθούσε η SPLM. Η διατήρηση του ελέγχου της γης από τις τοπικές ελίτ είχε ως στόχο την προστασία της εθνοτικής ταυτότητας των Μπάρι και τη διατήρηση του ιστορικού τους εδάφους, την αποτροπή της πολιτικής περιθωριοποίησης από την

κυριαρχούμενη από τους Ντίνκα κυβέρνηση της SPLM και την αποφυγή της συγκέντρωσης εξουσίας στο κεντρικό κράτος εις βάρος των τοπικών εθνοτικών ηγεσιών. Σύμφωνα με την Pinaud, η διαφθορά δεν είναι απλώς παθογένεια, αλλά και εργαλείο πολιτικής ισχύος (Pinaud, 2022).

Το ζήτημα της αστικοποίησης της Τζούμπα συνδέεται με βαθύτερες πολιτικές συγκρούσεις. Η SPLM ήθελε να οικοδομήσει ένα εθνικό κράτος όπου η εθνοτική ταυτότητα θα ήταν δευτερεύουσα. Οι τοπικές ελίτ όμως, ιδιαίτερα οι Μπάρι, θεωρούσαν ότι αυτό απειλούσε την πολιτική και πολιτισμική τους επιβίωση. Το ερώτημα που προκύπτει είναι εάν η αστικοποίηση της Τζούμπα ήταν πραγματικά ένα σχέδιο εθνικής ενοποίησης ή μια μορφή επιβολής κυριαρχίας από την SPLM. Η ιστορική κληρονομιά της αποικιοκρατίας, είχε επηρεάσει τις τοπικές εθνοτικές ελίτ να αντιμετωπίζουν το κράτος ως αντίπαλο παράγοντα και όχι ως προστατευτική οντότητα. Η σύγκρουση αυτή δείχνει τη βασική αντίφαση του Νοτίου Σουδάν, με την επιθυμία για ένα ενιαίο κράτος, αλλά με εθνοτικές ομάδες που δρουν σαν ανεξάρτητα πολιτικά κέντρα.

Χάρτης 4: Χάρτης των νέων διοικητικών ορίων του Νοτίου Σουδάν – 28 πολιτείες (Πηγή: www.vecteezy.com)

Μετά την ανεξαρτησία του Νότιου Σουδάν το 2011, η κυβέρνηση ξεκίνησε συνεργασία με την κορεατική εταιρεία Korea Land and Housing Corporation για τη δημιουργία νέας πρωτεύουσας στο Ραμτσιέλ. Το Ραμτσιέλ βρίσκεται στο σημείο σύγκλισης τριών κρατιδίων (Άνω Νείλου, Κεντρικού Ισημερινού και Τζονγκλέι), και θεωρήθηκε ουδέτερο έδαφος, ενώ δεν έχει ισχυρές τοπικές εθνοτικές αντιπαραθέσεις,

είναι αραιοκατοικημένη περιοχή, κυρίως από Ciec και Aliab Dinka, καθώς και Atuat. Το σχέδιο όμως, αναβάλλεται, το 2013 καθώς ξεσπά πολιτική κρίση και εμφύλιος πόλεμος, και το 2017, ξεκινά ξανά, αυτή τη φορά με χρηματοδότηση \$5,1 εκατομμυρίων από το Μαρόκο. Αν το Ραμτσιέλ γίνει πραγματικότητα η κυβέρνηση του Νότιου Σουδάν θα έχει πλήρη έλεγχο της, χωρίς εθνοτική αντίσταση. Οι Dinka (που κυριαρχούν στην κυβέρνηση) θα εδραιώσουν την πολιτική τους εξουσία και η κατανομή πολιτικών και οικονομικών πόρων θα ελέγχεται κεντρικά. Το αν το Ραμτσιέλ θα επιτύχει όμως, εξαρτάται από το αν το Νότιο Σουδάν θα καταφέρει να ενσωματώσει όλες τις εθνοτικές ομάδες στο νέο κράτος.

Χάρτης 5: Η θέση της νέας Πρωτεύουσας (Πηγή: ferrebeekkeeper.wordpress.com)

Οι Dinka που κυριαρχούν στην κυβέρνηση θέλουν μια πρωτεύουσα που δεν θα αμφισβητείται από άλλες εθνοτικές ομάδες. Το Ραμτσιέλ, ως μια "ουδέτερη" περιοχή, θα επιτρέψει στην κυβέρνηση να εδραιώσει την εξουσία της χωρίς την αντίσταση των Equatorians της Τζούμπα. Οι Equatorians (Bari, Mundari, Kakwa, Latuka) όμως θα χάσουν τη γεωπολιτική σημασία της Τζούμπα, που ήταν το προπύργιο τους. Οι ελίτ τους θα έχουν λιγότερο έλεγχο στη γη και στις οικονομικές ροές που φέρνει η πρωτεύουσα. Η κυβέρνηση θα έχει πλήρη έλεγχο της νέας πρωτεύουσας, χωρίς να χρειάζεται να διαπραγματεύεται με τους τοπικούς άρχοντες της Τζούμπα. Η SPLM μπορεί να χρησιμοποιήσει τη νέα πρωτεύουσα για να αποδυναμώσει τα αντιπολιτευόμενα κόμματα που είχαν παρουσία στην Τζούμπα. Αν όμως, η κυβέρνηση δεν επιτρέψει πολιτικό πλουραλισμό στο Ραμτσιέλ, τότε το Νότιο Σουδάν θα διολισθήσει σε αυταρχικό καθεστώς, καθώς οι πολιτικοί αντίπαλοι της SPLM θα αποκλειστούν από τις πολιτικές διαδικασίες. Οι επενδύσεις, οι διεθνείς οργανισμοί και

οι χρηματοδοτήσεις θα μεταφερθούν στο Ραμτσιέλ. Οι τοπικές επιχειρήσεις και οι αγορές της Τζούμπα θα υποστούν σοβαρό οικονομικό πλήγμα. Η Τζούμπα βρίσκεται πιο κοντά στις κύριες πετρελαιοπηγές. Το Ραμτσιέλ απέχει περισσότερο, και αυτό μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα στη διαχείριση των εσόδων από το πετρέλαιο. Η Κίνα (CNPC) που ενδιαφέρεται για το πετρέλαιο ίσως στηρίξει τη νέα πρωτεύουσα. Η Ρωσία έχει ήδη συμφωνίες ασφάλειας με την κυβέρνηση του Κίρ και μπορεί να χρηματοδοτήσει έργα στο Ραμτσιέλ. Η Δύση (ΗΠΑ, Ε.Ε.) μπορεί να είναι διστακτική να επενδύσει αν δει τη μετακίνηση ως απόπειρα συγκεντρωτισμού της εξουσίας (Craze, 2013, σ. 17).

Η μετακίνηση της πρωτεύουσας μπορεί να προκαλέσει αντιδράσεις από τους Equatorians και άλλες εθνοτικές ομάδες. Οι Νουέρ και άλλες περιθωριοποιημένες ομάδες ίσως δουν το Ραμτσιέλ ως "Dinka city" και να στραφούν σε βία. Αν η κυβέρνηση αποτύχει να ενσωματώσει άλλες εθνοτικές ομάδες στη νέα πρωτεύουσα, το Νότιο Σουδάν μπορεί να γίνει ένα de facto εθνοτικό κράτος των Ντίνκα. Αυτό θα ενισχύσει τις τάσεις απόσχισης άλλων περιοχών, όπως της Άνω Νείλου ή του Δυτικού Μπαχρ Ελ Γκαζάλ. Η Τζούμπα έχει ήδη βασικές υποδομές, ενώ το Ραμτσιέλ ξεκινά από το μηδέν. Η μετακίνηση της πρωτεύουσας είναι μια βαθιά πολιτική κίνηση που ευνοεί την κυβέρνηση των Dinka και περιθωριοποιεί τους Equatorians και τους Νουέρ (Johnson, 2016, σ. 75).

5. Εξωτερικές Προκλήσεις

5.1 Οι Σχέσεις με το Σουδάν

Οι σχέσεις μεταξύ Νότιου Σουδάν και Σουδάν αποτελούν έναν κρίσιμο παράγοντα αστάθειας για τις δύο χώρες, με ρίζες που ανάγονται στην ανεξαρτησία του Νότιου Σουδάν το 2011. Παρά τη διάσπαση του κράτους, τα ζητήματα των συνόρων, της διακίνησης πετρελαίου και των εθνοτικών συγκρούσεων παραμένουν αδιέξοδα που τροφοδοτούν τόσο εσωτερική βία όσο και διπλωματικές εντάσεις. Η ανάλυση αυτών των προκλήσεων αποκαλύπτει έναν κύκλο αμφισβήτησης και αμοιβαιότητας, όπου η συνύπαρξη φαίνεται αδύνατη χωρίς ριζικές αλλαγές. Τα σύνορα μεταξύ Σουδάν και Νότιου Σουδάν δεν έχει οριστικοποιηθεί, παρά τις προσπάθειες της Αφρικανικής Ένωσης. Οι κύριες εστίες έντασης είναι η περιοχή Αμπέι η οποία είναι πλούσια σε πετρέλαιο και νερό, κατοικείται κυρίως από τη φυλή Νγκόκ Ντίνκα (προσκειμένη στο Νότιο Σουδάν) και τις νομαδικές φυλές Μισέρια (προσκειμένες στο Σουδάν). Το 2011, το δημοψήφισμα για την ένταξη της περιοχής στο Νότιο Σουδάν ακυρώθηκε, και η Αμπέι παραμένει υπό διεθνή διοίκηση (UNISFA), με συχνές συγκρούσεις. Επιπλέον πολλές κοινότητες (π.χ. Νούμπα, Φουντζ), παρά τη γεωγραφική τους θέση στο Σουδάν, υποστήριξαν τον απελευθερωτικό αγώνα του Νότιου Σουδάν. Το Χαρτούμ καταπιέζει αυτές τις ομάδες, προκαλώντας εκτοπίσεις και ροή προσφύγων προς τον Νότο. Άλλη αμφισβητούμενη περιοχή με κοιτάσματα χρυσού, όπου και οι δύο χώρες έχουν στρατιωτικές βάσεις είναι η λωρίδα Κινιάκ-Τουμσά. Η έλλειψη οριοθέτησης επιδεινώνει την ασφάλεια, καθώς και οι δύο πλευρές χρησιμοποιούν ανταρτικές ομάδες για να υπονομεύσουν η μία την άλλη (Verhoeven, 2015, σ. 45).

Το πετρέλαιο είναι ταυτόχρονα ζωτική αρτηρία και γεωπολιτικό όπλο στις σχέσεις των δύο χωρών. Το Σουδάν εισπράττει τεκμήρια διέλευσης, που αποτελούν κρίσιμη πηγή εσόδων για το Χαρτούμ. Το 2012, οι δύο χώρες υπέγραψαν συμφωνία για τεκμήρια και ασφαλή διακίνηση, αλλά η εφαρμογή της διακόπτεται συχνά καθώς το Σουδάν χρησιμοποιεί τους αγωγούς ως μοχλό για να ασκήσει πίεση σε θέματα συνόρων. Περιοχές όπως το Χέτζλιγκ στο Νότιο Σουδάν γίνονται στόχοι επιθέσεων από σουδανικές εθνοφυλακές. Το Νότιο Σουδάν εξετάζει εναλλακτικές λύσεις με την κατασκευή αγωγών προς Κένυα ή Τζιμπουτί, αλλά το κόστος και οι πολιτικές αστάθειες καθιστούν αυτές τις επιλογές απίθανες (Patey, 2014, σ. 92).

Οι εθνοτικές εντάσεις δεν σέβονται τα σύνορα, δημιουργώντας ένα διεθνές δίκτυο βίας. Πάνω από 300.000 Νοτιοσουδανέζοι διαμένουν στο Σουδάν ως πρόσφυγες, ενώ 200.000 Σουδανέζοι (κυρίως από Νότια Κορντοφάν) έχουν καταφύγει στο Νότιο Σουδάν. Οι προσφυγικοί καταυλισμοί γίνονται θύλακες έντασης. Το Σουδάν υποστηρίζει ανταρτικές ομάδες στο Νότιο Σουδάν (π.χ. SSLM), ενώ η Τζούμπα παρέχει καταφύγιο σε αντιπάλους του Χαρτούμ (π.χ. Κίνημα Δικαιοσύνης και Ισότητας - JEM). Το Σουδάν είναι επίσης, κύρια πύλη εισαγωγής όπλων στο Νότιο Σουδάν, με εθνοτικές ομάδες να εμπλέκονται σε λαθρεμπόριο μέσω συνόρων.

Η διεθνής κοινότητα καταβάλλει προσπάθειες για να σταθεροποιήσει τις σχέσεις των δύο χωρών. Με την συμφωνία συνεργασίας του 2012, υπό την αιγίδα της Αφρικανικής Ένωσης, οι δύο χώρες συμφώνησαν σε αποστρατικοποίηση της ζώνης των συνόρων και κοινή διαχείριση πετρελαίου. Ωστόσο, η συμφωνία δεν εφαρμόστηκε ποτέ λόγω έλλειψης εμπιστοσύνης. Το 2022, οι δύο χώρες συμφώνησαν να επισκευάσουν πετρελαιοαγωγούς, αλλά η συνεργασία διακόπηκε όταν το Σουδάν κατήγγειλε την υποστήριξη της Τζούμπα σε ανταρτικές ομάδες. Κινεζικές εταιρείες (π.χ. CNPC) διαχειρίζονται πετρελαιοπηγές και στις δύο χώρες, αλλά η ουδετερότητά τους δεν επαρκεί για να σταματήσει τις συγκρούσεις (Verhoeven, 2015, σ. 53).

Οι σχέσεις Σουδάν-Νότιου Σουδάν είναι μια σύγχρονη τραγωδία αμοιβαιότητας και εχθρότητας. Παρά την οικονομική τους εξάρτηση, οι ηγέτες και των δύο χωρών προτιμούν τη βία έναντι του διαλόγου, μετατρέποντας τα σύνορα σε ζώνη μόνιμης κρίσης. Για να σπάσει αυτός ο κύκλος, απαιτείται η οριστική οριοθέτηση των συνόρων με διαμεσολάβηση της Διεθνούς Κοινότητας, η κοινή διαχείριση των πόρων με την δημιουργία διεθνούς επιτροπής για τη διακίνηση πετρελαίου και η διακοπή υποστήριξης των ανταρτικών ομάδων και από τις δυο πλευρές αλλά και από την διεθνή κοινότητα. Παρόλα αυτά, όσο οι ελίτ και των δύο χωρών ωφελούνται από τη σύγκρουση, η ειρήνη θα είναι ουτοπία. Το Νότιο Σουδάν και το Σουδάν είναι καθρέπτες της καταστροφής που γεννά η ατέλειωτη κυκλική βία.

5.2 Ο ρόλος των γειτονικών χωρών (π.χ. Ουγκάντα, Κένυα, Αιθιοπία)

Η έννοια του πολέμου δια αντιπροσώπων (proxy war) αποτελεί κρίσιμο εργαλείο για την κατανόηση των πολύπλοκων και παρατεταμένων συγκρούσεων σε εύθραυστα κράτη όπως το Νότιο Σουδάν. Πρόκειται για μια μορφή σύγκρουσης όπου

εξωτερικοί παράγοντες, συνήθως γειτονικά κράτη ή μεγάλες δυνάμεις, δεν εμπλέκονται άμεσα στον πόλεμο, αλλά υποστηρίζουν με όπλα, χρηματοδότηση, εκπαίδευση ή πολιτική στήριξη αντιμαχόμενες τοπικές ομάδες, φατρίες ή παραστρατιωτικές οργανώσεις (Rauta, 2021). Σε αυτή τη μορφή πολέμου, οι αντιπρόσωποι, συνήθως τοπικές ή περιφερειακές φατρίες, πολιτικές ομάδες ή ένοπλες οργανώσεις, λειτουργούν ως εκφραστές των συμφερόντων των εξωτερικών δυνάμεων που τους υποστηρίζουν. Η στρατηγική αυτή χρησιμοποιείται από κράτη που θέλουν να επηρεάσουν την πολιτική κατάσταση σε μια περιοχή χωρίς να αναλάβουν το κόστος ή τον πολιτικό κίνδυνο ενός ανοιχτού πολέμου, ελαχιστοποιώντας την άμεση εμπλοκή και τις διεθνείς αντιδράσεις (Igboke et al., 2023).

Οι πόλεμοι δια αντιπροσώπων έχουν γίνει ιδιαίτερα διαδεδομένοι στη σύγχρονη εποχή, ειδικά μετά τον Ψυχρό Πόλεμο, όπου η άμεση σύγκρουση μεταξύ μεγάλων δυνάμεων αντικαταστάθηκε από έμμεσες μορφές ανταγωνισμού μέσω τοπικών συγκρούσεων. Η πρακτική αυτή συνδέεται στενά με τη γεωπολιτική επιδίωξη των δυνάμεων να διατηρήσουν ή να αυξήσουν την επιρροή τους σε κρίσιμες περιοχές, χωρίς να εμπλακούν άμεσα σε μακροχρόνιους και κοστοβόρους πολέμους. Μέσω της υποστήριξης συγκεκριμένων ομάδων ή φατριών, οι εξωτερικοί παράγοντες μπορούν να επηρεάσουν αποτελεσματικά το πολιτικό και στρατιωτικό πεδίο μάχης και να προωθήσουν τα δικά τους συμφέροντα, όπως τον έλεγχο φυσικών πόρων, στρατηγικών οδών ή τη δημιουργία «ζωνών επιρροής» (Harknett & Pharand, 2010).

Ωστόσο, ο πόλεμος δια αντιπροσώπων παρουσιάζει σοβαρές συνέπειες για τις χώρες που αποτελούν πεδία αυτών των συγκρούσεων. Πρώτον, η έμμεση εμπλοκή εξωτερικών δυνάμεων συχνά οδηγεί σε κλιμάκωση της βίας, καθώς οι τοπικές ομάδες λαμβάνουν συνεχώς όπλα, χρηματοδότηση και στρατιωτική εκπαίδευση, ενισχύοντας την ικανότητά τους να συνεχίζουν τις εχθροπραξίες (Igboke et al., 2023). Αυτή η συνεχής ενίσχυση παρατείνει τη διάρκεια των συγκρούσεων και δυσχεραίνει την επίτευξη ειρήνης. Οι αντιμαχόμενες ομάδες δεν είναι πλέον απλές τοπικές φατρίες που αναζητούν λύσεις στο εσωτερικό κράτος, αλλά κομμάτια ενός ευρύτερου γεωπολιτικού παιχνιδιού, όπου η νίκη ή η ήττα έχει επιπτώσεις πέρα από τα εθνικά σύνορα.

Επιπλέον, οι πόλεμοι δια αντιπροσώπων τροφοδοτούν την αποσταθεροποίηση των τοπικών κοινωνιών, διευρύνοντας τις εσωτερικές διαιρέσεις και δημιουργώντας νέα πεδία ανταγωνισμού. Οι συγκρούσεις αποκτούν συχνά εθνοτικό ή θρησκευτικό χαρακτήρα, καθώς οι διάφορες ομάδες προσπαθούν να εξασφαλίσουν την υποστήριξη εξωτερικών προστατών, που με τη σειρά τους προωθούν διαφορετικά συμφέροντα

(Konyukhovskiy & Grigoriadis, 2018). Αυτές οι εξωτερικές παρεμβάσεις συχνά ενθαρρύνουν τη διαίρεση, την πόλωση και την εχθρότητα μεταξύ των τοπικών κοινοτήτων, καθιστώντας τη συμφιλίωση και την εθνική ενοποίηση ακόμα πιο δύσκολη. Η παρουσία ξένων δυνάμεων συχνά εντείνει το αίσθημα δυσπιστίας και την αντιπαλότητα, καθώς οι τοπικοί πληθυσμοί αντιλαμβάνονται τη σύγκρουση ως «ξένη» ή «εξωτερικά επιβαλλόμενη», γεγονός που επηρεάζει αρνητικά τις προοπτικές ειρηνευτικής διαδικασίας.

Επιπρόσθετα, η μορφή των proxy wars συχνά σχετίζεται με σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εκτεταμένες καταστροφές υποδομών και τεράστιες ανθρωπιστικές κρίσεις. Οι πληθυσμοί που ζουν στις εμπόλεμες περιοχές υποφέρουν από βία, μαζικές μετακινήσεις, πείνα και οικονομική κατάρρευση, ενώ η διεθνής κοινότητα δυσκολεύεται να παρέμβει αποτελεσματικά λόγω των πολύπλοκων και πολυεπίπεδων συσχετισμών δυνάμεων (Harknett & Pharand, 2010). Η εμπλοκή ξένων δυνάμεων, με διαφορετικά και συχνά αντικρουόμενα συμφέροντα, καθιστά τις διπλωματικές προσπάθειες για ειρήνευση εξαιρετικά δύσκολες, αφού η σταθεροποίηση ενός κράτους μπορεί να αντιστραφεί από την επιδίωξη άλλων δυνάμεων να διατηρήσουν την επιρροή τους μέσω της σύγκρουσης.

Ένα ακόμα χαρακτηριστικό των πολέμων δια αντιπροσώπων είναι ότι συχνά μετατρέπονται σε «παγωμένες συγκρούσεις», όπου η εχθρότητα παραμένει ενεργή χωρίς να εξελίσσεται σε πλήρη ήττα κάποιας πλευράς. Η κατάσταση αυτή δημιουργεί ένα διαρκές περιβάλλον ανασφάλειας και ασταθούς ειρήνης, όπου η βία μπορεί να επανέλθει ανά πάσα στιγμή, κάνοντας τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη και ανοικοδόμηση αδύνατη (Igboke et al., 2023). Οι proxy wars, ως εκ τούτου, δεν είναι απλά τοπικές ή εσωτερικές διαμάχες, αλλά αποτελούν το πεδίο όπου διασταυρώνονται περιφερειακά και παγκόσμια συμφέροντα, μετατρέποντας το τρίτο κράτος σε «χώρο μάχης» διεθνών ανταγωνισμών.

Ειδικότερα, στη συγκεκριμένη περίπτωση, οι γειτονικές χώρες του Νοτίου Σουδάν διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτικής και οικονομικής κατάστασης αλλά και της ασφάλειας της χώρας. Οι παρεμβάσεις των γειτονικών κρατών στο Νότιο Σουδάν δεν περιορίζονται σε ανθρωπιστικά ή ειρηνευτικά κίνητρα. Αντιθέτως, πολλές από αυτές βασίζονται σε στρατηγικά, γεωπολιτικά και οικονομικά συμφέροντα που ενισχύουν τη λογική του πολέμου μέσω αντιπροσώπων (proxy war). Η Ουγκάντα, η Κένυα και η Αιθιοπία έχουν αναμειχθεί άμεσα ή έμμεσα στις εσωτερικές συγκρούσεις, ενώ ταυτόχρονα προσφέρουν ανθρωπιστική βοήθεια και

υποστηρίζουν ειρηνευτικές πρωτοβουλίες. Οι σχέσεις τους με το Νότιο Σουδάν καθορίζονται από γεωπολιτικά συμφέροντα, ιστορικούς δεσμούς και την ανάγκη να αποτρέψουν τη μεταφορά της αστάθειας στα δικά τους εδάφη. Οι γειτονικές χώρες του Νοτίου Σουδάν λειτουργούν με διπλό ρόλο, αφενός υποστηρίζουν ειρηνευτικές πρωτοβουλίες και ανθρωπιστική βοήθεια, αφετέρου εκμεταλλεύονται την αδυναμία του κράτους προς οικονομικό τους όφελος.

Ειδικότερα, η Ουγκάντα είναι ο κύριος σύμμαχος του Νοτίου Σουδάν, με στενούς δεσμούς που χρονολογούνται από τον αγώνα για ανεξαρτησία εναντίον του Σουδάν. Μετά την ανεξαρτησία του 2011, η Ουγκάντα παρενέβη στρατιωτικά στον εμφύλιο πόλεμο του 2013-2018, υποστηρίζοντας την κυβέρνηση του Σάλβα Κιέρ εναντίον των ανταρτών του Ρικ Μάσαρ. Το Ugandan People's Defence Force (UPDF) ανέπτυξε βάσεις στο Νότιο Σουδάν και συμμετείχε σε επιχειρήσεις κατά των αντιφρονούντων (De Waal, 2015). Η Ουγκάντα υποστήριξε την κυβέρνηση του Κιέρ στρατιωτικά όχι μόνο για λόγους ασφάλειας των συνόρων, αλλά και για να διασφαλίσει την οικονομική της επιρροή στη νότια αγορά, τον έλεγχο των εμπορικών ροών και τη διείσδυση των επιχειρήσεων της. Η Ουγκάντα έχει οικονομικά συμφέροντα με το Νότιο Σουδάν, καθώς εξάγει αγαθά (τρόφιμα, καύσιμα) αξίας 500 εκατομμυρίων δολαρίων ετησίως, ενώ ελέγχει μέρος του εμπορίου όπλων (World Bank, 2022). Επιπλέον, φιλοξενεί πάνω από 1 εκατομμύριο Νοτιοσουδανούς πρόσφυγες, κυρίως στη βόρεια περιοχή Αρύα (UNHCR, 2023). Ωστόσο, η στήριξη της Ουγκάντας στην αυταρχική κυβέρνηση Κιέρ έχει επικριθεί για την παράταση της βίας, καθώς η στρατιωτική παρουσία αποδυναμώνει τις προσπάθειες για πολιτική συμφιλίωση και κατηγορείται για συνεργασία με κυβερνητικές δυνάμεις που διαπράττουν θηριωδίες (Amnesty International, 2019).

Η Κένυα επίσης, λειτουργεί ως γεωστρατηγικός μεσάζων, συνδυάζοντας διπλωματία και οικονομικές επενδύσεις. Διατηρεί πιο διπλωματικό προφίλ, όμως επενδύει στρατηγικά σε υποδομές όπως το έργο LAPSSET, ένωση σιδηροδρομικά των πόλεων Λαμου-Πορτ με Σουδάν, διαμορφώνοντας έναν οικονομικό διάδρομο συμφερόντων και σταθεροποίησης των συνόρων για λόγους ενεργειακής ασφάλειας και πρόσβασης σε πόρους καθώς, στοχεύει και στη δημιουργία πετρελαιοαγωγού προς την Κένυα, μειώνοντας την εξάρτηση από το Σουδάν (African Development Bank, 2023). Ωστόσο, η προσέγγιση αυτή συχνά συνοδεύεται από επιλεκτική ουδετερότητα απέναντι σε παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή πολιτική καταστολή. Το Ναϊρόμπι φιλοξένησε τη Συμφωνία Ειρήνης του 2005 (CPA), που οδήγησε στην

ανεξαρτησία του Νοτίου Σουδάν. Επίσης, υποστηρίζει τη IGAD (Intergovernmental Authority on Development) στις σύγχρονες ειρηνευτικές πρωτοβουλίες. Κενυατικές εταιρείες όπως η KCB Bank, Safaricom κυριαρχούν στον τραπεζικό και τηλεπικοινωνιακό τομέα του Νοτίου Σουδάν. Η Κένυα φοβάται τη διάχυση εθνοτικών συγκρούσεων (π.χ. Turkana vs. Toposa) στα σύνορά της, γεγονός που την ωθεί να ελέγχει τη μετακίνηση όπλων.

Η Αιθιοπία, ως η ισχυρότερη χώρα της Λεκάνης του Νείλου, έχει πολυδιάστατο ρόλο, καθώς επιδιώκει τον έλεγχο της περιοχής για γεωστρατηγικούς λόγους που σχετίζονται με το έργο Μεγάλο Φράγμα (GERD) στο Νείλο το οποίο δημιουργεί ανταγωνισμό για τους υδάτινους πόρους με το Νότιο Σουδάν. Από την άλλη, η Αιθιοπία επενδύει σε υποδομές όπως ο δρόμος Γκάμπέλα-Τζούμπα. Πολλοί Νοτιοσουδανέζοι ηγέτες (π.χ. Ρικ Μάσαρ) ζούσαν στην εξορία στην Αιθιοπία κατά τους εμφυλίους πολέμους. Η Αιθιοπία υποστήριξε το SPLA κατά τη δεκαετία του 1980, θεωρώντας το Σουδάν απειλή λόγω της στήριξής του σε αντιφρονούντες ομάδες (Williams, 2016), ενώ μεσολάβησε επίσης, στη Συμφωνία Ειρήνης του 2018, αλλά η εσωτερική της κρίση (πόλεμος στο Τιγκράι) μείωσε την ενεργό δράση της (ICG, 2021). Η ιστορική στήριξή της στο SPLA και ο ρόλος της στο IGAD εντάσσονται σε μια στρατηγική ανάσχεσης της επιρροής του Σουδάν και ενίσχυσης της δικής της θέσης στην περιφερειακή τάξη. Παρά τις προσπάθειες όμως, καμία γειτονική χώρα δεν έχει καταφέρει να σταθεροποιήσει το Νότιο Σουδάν, λόγω έλλειψης πολιτικής βούλησης και θεσμικών δομών. Η αποτελεσματική σταθεροποίηση απαιτεί συντονισμένη περιφερειακή πολιτική μέσω οργανισμών όπως η IGAD, διαφάνεια στις στρατιωτικές παρεμβάσεις με την απαγόρευση εμπορίου όπλων και εκμετάλλευσης πόρων και ενίσχυση των τοπικών θεσμών για να μειωθεί η εξάρτηση από εξωτερικούς παράγοντες.

Επιπλέον, το Νότιο Σουδάν έχει μετατραπεί σε πεδίο ανταγωνισμού περιφερειακών και παγκόσμιων δρώντων, μεταξύ των οποίων η Κίνα και η Ρωσία, που προβάλλουν οικονομικά ή ενεργειακά συμφέροντα, καθιστώντας τη σύγκρουση πολύπλοκη, διακρατική και έμμεσα διεθνοποιημένη. Οι αποτυχίες συντονισμού μεταξύ IGAD, ΑΕ και διεθνών δωρητών ενισχύουν τη διάχυση ευθύνης, διαιωνίζοντας μια κατάσταση παράλληλων στρατηγικών χωρίς συνοχή, που τελικά τροφοδοτούν την αστάθεια αντί να τη μειώνουν.

5.3 Ο Ρόλος του ΟΗΕ, της Αφρικανικής Ένωσης, των Διεθνών Οργανισμών και των ΜΚΟ

Οι χώρες με ΑΕΠ κάτω των \$2,000 αποτελούν κρίσιμους παράγοντες σύγκρουσης. Σε τέτοιες χώρες ο κίνδυνος εμφυλίου πολέμου είναι διπλάσιος σε σύγκριση με πιο εύπορες χώρες. Δημοσιονομικές ανισορροπίες και έλλειψη οικονομικής διαφοροποίησης όπως η εξάρτηση από ένα προϊόν όπως το πετρέλαιο, δημιουργούν ευπάθεια για το κράτος. Η εκμετάλλευση φυσικών πόρων από ελίτ ή ένοπλες ομάδες εντείνει την αδικία και την αστάθεια. Παράνομες οικονομικές δραστηριότητες όπως, διακίνηση ναρκωτικών, όπλων χρηματοδοτούν ένοπλες ομάδες, υπονομεύοντας την οικονομική ανάπτυξη. Αδύναμοι δημοκρατικοί θεσμοί και διαλυμένες στρατιωτικές δομές εμποδίζουν τη λειτουργία του κράτους δικαίου. Διαφθορά και έλλειψη διαφάνειας υποσκάπτουν την εμπιστοσύνη των πολιτών, ενθαρρύνοντας την αντίσταση ή την ένοπλη σύγκρουση. Η γρήγορη αύξηση πληθυσμού σε χώρες με χαμηλή ανάπτυξη δημιουργεί πίεση στους πόρους όπως το νερό και η γη. Σύμφωνα με μελέτες, σε εθνοτικά κατακερματισμένες χώρες, οι περιβαλλοντικές καταστροφές εντείνουν τις συγκρούσεις. Σε αυτές τις χώρες ο κίνδυνος εμφυλίου πολέμου είναι 15 φορές υψηλότερος από ανεπτυγμένες χώρες. Η εξάρτηση από φυσικούς πόρους δημιουργεί "πόλεμους για πόρους", όπου οι ομάδες πολεμούν για τον έλεγχο εσόδων (Collier, 2007).

Οι κοινωνίες μετά από πόλεμο αντιμετωπίζουν μακροπρόθεσμες συνέπειες (ψυχολογικά τραύματα, καταστροφή συστημάτων υγείας/παιδείας), αυξάνοντας τον κίνδυνο επανέναρξης βίας (πιθανότητα 22% ανά έτος). Οι μη κρατικές ομάδες όπως οι τρομοκράτες, εκμεταλλεύονται αδύναμα κράτη για να εδραιώσουν επιρροή, συχνά μέσω παράνομων οικονομικών δραστηριοτήτων. Επιπλέον, οι οικονομικές ανακατατάξεις μετά από πόλεμο συχνά αποτυγχάνουν, καθώς οι νικήτριες ελίτ διατηρούν τον έλεγχο των πόρων, εντείνοντας τις ανισότητες. Οι ένοπλες συγκρούσεις καταστρέφουν δρόμους, γέφυρες, νοσοκομεία, σχολεία και ενεργειακά δίκτυα. Η κατάρρευση αυτών των συστημάτων Υγείας/Παιδείας μετά από τις συγκρούσεις αυτές οδηγεί σε επιδημίες και σε μια ολόκληρη γενιά παιδιών χωρίς εκπαίδευση. Σε 83 χώρες, 8 στα 10 παιδιά ηλικίας 1-4 ετών έχουν δεχτεί φυσική ή ψυχολογική βία. Σύμφωνα με μελέτες, οι χώρες σε πόλεμο χάνουν 8,5% του ΑΕΠ τον πρώτο χρόνο

και 4,5% ετησίως σε περίπτωση παρατεταμένης σύγκρουσης (Χειλά, 2020, σσ. 89-100).

Οι συνέπειες των συγκρούσεων όμως, δεν περιορίζονται στη φυσική καταστροφή, αλλά επηρεάζουν όλες τις πτυχές της ανθρώπινης ύπαρξης, από την οικονομία έως την ψυχική υγεία καθώς οι κοινωνίες βιώνουν συλλογικά τραύματα, όπως ο φόβος, ο εκτοπισμός και η απώλεια μελών των οικογενειών, ενώ ο εκτοπισμός πληθυσμών και ο θάνατος νέων σε μάχες στερεί τις χώρες την παραγωγική εργατική δύναμη. Οι πόλεμοι διακόπτουν παραγωγικές δραστηριότητες και επενδύσεις και η έκθεση στη βία μεταδίδεται στις νεότερες γενιές. Επιπλέον, η έλλειψη εμπιστοσύνης μεταξύ κρατών και πολιτών εμποδίζει τη συμφιλίωση, ενώ ενισχύονται οι ανισότητες, καθώς οι ελίτ ελέγχουν τους πόρους. Επιπλέον, η ρύπανση από όπλα και η καταστροφή γεωργικών εκτάσεων επηρεάζουν τις γειτονικές χώρες (Χειλά, 2020, σσ. 89-100).

Η μακροπρόθεσμη υποβάθμιση δημιουργεί έναν φαύλο κύκλο όπου η φτώχεια, η αστάθεια και η βία τροφοδοτούν η μία την άλλη. Η πρόληψη με την ενίσχυση των θεσμών και της εκπαίδευσης είναι ο μόνος τρόπος να διακοπεί αυτός ο κύκλος και να εξασφαλιστεί βιώσιμη ειρήνη. Η διεθνής κοινότητα έχει αναλάβει έναν κρίσιμο ρόλο στην άμβλυνση των παραμέτρων που καθιστούν το Νότιο Σουδάν ένα εύθραυστο κράτος. Οι διεθνείς οργανισμοί, όπως ο ΟΗΕ, η Αφρικανική Ένωση (ΑΕ), το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), η Παγκόσμια Τράπεζα και οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), επιχειρούν να παρέμβουν ώστε να ενισχύσουν τη σταθερότητα, τη διακυβέρνηση και την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη του Νοτίου Σουδάν. Παρά τις προκλήσεις, οι προσπάθειες αυτές αντανακλούν μια πολυδιάστατη προσέγγιση που συνδυάζει ειρηνευτικές αποστολές, πολιτική μεσολάβηση και ανθρωπιστική βοήθεια.

5.3.1 Η Συμβολή του ΟΗΕ στη Σταθερότητα και Διακυβέρνηση

Ο ΟΗΕ έχει καθοριστικό ρόλο στην υποστήριξη των θεσμών του Νοτίου Σουδάν, ως προστάτης των αμάχων και υποστηρικτής πολιτικών λύσεων. Ουσιαστικά, ο ΟΗΕ επιδιώκει την ενίσχυση των θεσμών με την δημιουργία συμπεριληπτικών θεσμών που εγγυώνται πρόσβαση στη δικαιοσύνη, διαφάνεια και αντιπροσώπευση όλων των κοινωνικών ομάδων όπως οι γυναίκες και οι νέοι, η καταπολέμηση της διαφθοράς και των παράνομων χρηματοδοτικών ροών από το οργανωμένο έγκλημα που υπονομεύουν την οικονομική ανάπτυξη, την απεξάρτηση της οικονομίας από έναν

μόνο πόρο και την προώθηση ποικίλων πηγών εσόδων με επενδύσεις σε ανθρώπινο δυναμικό και αγροτική ανάπτυξη για την μείωση της φτώχειας. Το πρόγραμμα "Pathways for Peace" (2018) της Παγκόσμιας Τράπεζας και του ΟΗΕ επιχειρεί την πρόληψη των αιτιών των ενόπλων συγκρούσεων μέσω ανάλυσης των ριζικών αιτιών όπως οι ανισότητες στα αδύναμα κράτη. Άλλη σημαντική πρωτοβουλία αποτελεί η ενσωμάτωση των νέων στην αγορά εργασίας μέσω προγραμμάτων όπως το UN Youth Strategy (2018) με την κατάρτιση τους σε ψηφιακές δεξιότητες και επιχειρηματικότητα για την μείωση της ανεργίας. Επιπλέον, γίνονται προσπάθειες από τον οργανισμό για την συμπερίληψη των γυναικών σε ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις, καθώς σύμφωνα με έρευνες του ΟΗΕ, έτσι αυξάνεται η πιθανότητα μακροπρόθεσμης ειρήνης κατά 35% (Χειλά, 2020, σσ. 89-100).

Οι διεθνείς οργανισμοί όπως ο ΟΗΕ, έχουν διαδραματίσει καθοριστικό ρόλο στην προσπάθεια σταθεροποίησης και κρατικής ανοικοδόμησης στο Νότιο Σουδάν. Όπως αναφέρει η Χειλά (2020), «η διεθνής κοινότητα αποτελεί εξωτερικό πυλώνα σταθερότητας, όμως η δράση της οφείλει να εναρμονίζεται με τις εσωτερικές κοινωνικές δυναμικές και τις τοπικές μορφές εξουσίας» (σελ. 189). Η ειρηνευτική αποστολή UNMISS (United Nations Mission in South Sudan) που δημιουργήθηκε το 2011 για να συμβάλει στην προστασία των αμάχων, την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την υποστήριξη των ειρηνευτικών διαδικασιών, συμβάλλει στην αποτροπή της βίας μέσω της παρουσίας της σε περιοχές υψηλού κινδύνου και στηρίζει τη διαδικασία αποστρατιωτικοποίησης και επανένταξης των πρώην μαχητών (DDR – Disarmament, Demobilization, Reintegration). Κατά τη βίαιη κρίση του 2013, η UNMISS άνοιξε τις πύλες των βάσεων της για να φιλοξενήσει 200.000 εκτοπισμένους, αποτρέποντας σφαγές σε πόλεις όπως το Μπορ και το Μπεντιέρ (UN Report, 2014). Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα της UNMISS περιορίζεται από ασαφείς εντολές, έλλειψη προσωπικού, ανεπαρκή χρηματοδότηση και την άρνηση της κυβέρνησης του Νοτίου Σουδάν να συνεργαστεί πλήρως. Επιπλέον, το Συμβούλιο Ασφαλείας του ΟΗΕ έχει επιβάλει κυρώσεις κατά στρατιωτικών και πολιτικών ηγετών που υπονομεύουν την ειρηνευτική διαδικασία, όπως απαγόρευση ταξιδιών και κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων (UNSC Resolution 2206, 2015), αλλά οι κυρώσεις αυτές δεν έχουν αποτρέψει την κατάχρηση εξουσίας.

Επιπλέον, ο ΟΗΕ ενίσχυσε τη Συμφωνία Ειρήνης του 2015 και την Ανανεωμένη Συμφωνία του 2018 (R-ARCSS), παρέχοντας τεχνική βοήθεια για την εφαρμογή τους. Η Διεύθυνση Πολιτικών και Ειρηνευτικών Υποθέσεων του ΟΗΕ (DPPA) παρέχει τεχνική υποστήριξη για την εφαρμογή ειρηνευτικών συμφωνιών, ενώ συνεργάζεται με την ΑΕ και το IGAD για να διασφαλίσει τη συμμετοχή γυναικών και πολιτικών κομμάτων στις διαπραγματεύσεις. Επιπλέον, το Πρόγραμμα Ανάπτυξης του ΟΗΕ (UNDP) υποστηρίζει την οικοδόμηση κρατικών θεσμών, με έργα για την ενίσχυση της διαφάνειας και της χρηστής διακυβέρνησης. Παράλληλα, το Πρόγραμμα Επισιτιστικής Βοήθειας (WFP) παρέχει επισιτιστική υποστήριξη σε πάνω από 6 εκατομμύρια ανθρώπους, συμβάλλοντας στην αντιμετώπιση των λιμών που αποτελούν κρίσιμο παράγοντα αποσταθεροποίησης.

5.3.2 Ο Ρόλος της Αφρικανικής Ένωσης και της IGAD

Η Αφρικανική Ένωση (ΑΕ) επικεντρώνεται στη διπλωματική διαχείριση συγκρούσεων και την πολιτική σταθερότητα μέσω μηχανισμών όπως η High-Level Panel on Sudan and South Sudan, μια ομάδα υψηλού επιπέδου της ΑΕ η οποία δημιουργήθηκε το 2010 με σκοπό να διαχειριστεί τις διαπραγματεύσεις για την ειρηνική απόσχιση του Νοτίου Σουδάν. Μετά την ανεξαρτησία το 2011, ο ρόλος της επεκτάθηκε στη διαχείριση των διακρατικών διαφορών και των εσωτερικών συγκρούσεων του Νοτίου Σουδάν. Κύριες δράσεις της High-Level Panel ήταν διαμεσολάβηση μεταξύ Χαρτούμ και Τζούμπα για θέματα πετρελαίου, συνόρων και εθνικής ασφάλειας, η έρευνα για εγκλήματα πολέμου που διαπράχθηκαν στον εμφύλιο του Νοτίου Σουδάν (2013-2018) και η πίεση για τη δημιουργία ενός Υβριδικού Δικαστηρίου, ώστε να διωχθούν οι υπεύθυνοι για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Με επικεφαλής τον πρώτο Πρόεδρο της Νιγηρίας, Τάμπου Μπέκι, διερεύνησε τις αιτίες της βίας και η έκθεσή της καταδίκασε τις θηριωδίες και ζήτησε δικαιοσύνη για τα θύματα (AU Report, 2014). Σε αντίθεση με τον ΟΗΕ, η ΑΕ απείλησε με αποκλεισμό του Νοτίου Σουδάν από τα όργανά της αν δεν σεβαστούν τις ειρηνευτικές συμφωνίες. Ωστόσο, η επιρροή της Ομάδας περιορίστηκε από την έλλειψη κυρώσεων και την απροθυμία των εμπλεκόμενων μερών να εφαρμόσουν τις ειρηνευτικές συμφωνίες (Union, 2013).

Το 2015, η ΑΕ διαπραγματεύτηκε τη Συμφωνία Ειρήνης "Agreement on the Resolution of the Conflict in South Sudan" (ARCSS), η οποία υπογράφηκε στις 17 Αυγούστου 2015 στην Αντίς Αμπέμπα με τη διαμεσολάβηση της ΑΕ, της IGAD (Intergovernmental Authority on Development) και των ΗΠΑ. Βασικοί στόχοι της ARCSS ήταν η δημιουργία κυβέρνησης εθνικής ενότητας μεταξύ του προέδρου Σάλβα Κιέρ (Dinka) και του αντιπροέδρου Ρικ Μάσαρ (Nuer), η ενοποίηση των ενόπλων δυνάμεων με ενσωμάτωση των ανταρτών στον εθνικό στρατό, η αποστρατιωτικοποίηση της Τζούμπα για τη μείωση των εθνοτικών συγκρούσεων και η δημιουργία του Υβριδικού Δικαστηρίου για το Νότιο Σουδάν, το οποίο στοχεύει στη δίωξη εγκλημάτων πολέμου και εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας. Η κυβέρνηση της Τζούμπα όμως, συνεχώς αναβάλλει την υλοποίησή του. Το 2016 ξέσπασε νέα σύγκρουση στην Τζούμπα, με τον Ρικ Μάσαρ να διαφεύγει από τη χώρα και την ARCSS να καταρρέει. Η κυβέρνηση του Κιέρ αρνήθηκε να εφαρμόσει τις μεταρρυθμίσεις, ενώ οι ένοπλες ομάδες εξακολούθησαν να δρουν ανεξέλεγκτα (Full agreement, 2015).

Λόγω αυτών των αποτυχιών, η ΑΕ και η IGAD ξεκίνησαν νέα διαπραγματευτική διαδικασία που οδήγησε στη Συμφωνία Ειρήνης του 2018 (R-ARCSS), όπου επιδιώχθηκε η ενσωμάτωση των ανταρτικών ομάδων στην κυβέρνηση εθνικής ενότητας. Κύρια σημεία της R-ARCSS είναι ο σχηματισμός κυβέρνησης εθνικής ενότητας με συμμετοχή όλων των φατριών, η κατάπαυση πυρός και η απόσυρση στρατευμάτων από τις μεγάλες πόλεις, η ενοποίηση των στρατιωτικών δομών με κοινή εκπαίδευση κυβερνητικών και ανταρτικών στρατευμάτων και μεταρρυθμίσεις στη διακυβέρνηση, με στόχο τη διαφάνεια και την καταπολέμηση της διαφθοράς. Ωστόσο, η εφαρμογή της R-ARCSS καθυστερεί λόγω έλλειψης πολιτικής βούλησης καθώς η κυβέρνηση Κιέρ καθυστερεί την εφαρμογή της, ειδικά σε ό,τι αφορά την ενοποίηση των στρατιωτικών δυνάμεων. Οι εθνοτικές εντάσεις παραμένουν έντονες, με συγκρούσεις να συνεχίζονται σε επαρχιακές περιοχές, ενώ η διεθνής κοινότητα δεν έχει επιβάλει ισχυρές κυρώσεις στους ηγέτες που υπονομεύουν τη συμφωνία (R-ARCSS, 2018).

Παράλληλα, η Διακυβερνητική Αρχή για την Ανάπτυξη (IGAD), στην οποία συμμετέχουν γειτονικές χώρες όπως η Ουγκάντα και η Κένυα, έχει αναλάβει ενεργό διαμεσολαβητικό ρόλο στις ειρηνευτικές συνομιλίες. Παρόλα αυτά, η IGAD επικρίνεται για την έλλειψη ουδέτερης στάσης, καθώς ορισμένα κράτη-μέλη υποστηρίζουν αντιμαχόμενες πλευρές.

5.3.3 Ο Ρόλος του ΔΝΤ της Παγκόσμιας Τράπεζας και των ΜΚΟ

Η Παγκόσμια Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ) αποτελούν κρίσιμους παράγοντες στην προσπάθεια οικονομικής σταθεροποίησης και ανάπτυξης του Νοτίου Σουδάν, ενός από τα νεότερα και πιο εύθραυστα κράτη παγκοσμίως. Πιο συγκεκριμένα, το ΔΝΤ έχει διαδραματίσει ενεργό ρόλο στη στήριξη του προϋπολογισμού του Νοτίου Σουδάν, εγκρίνοντας δάνεια ύψους περίπου 200 εκατομμυρίων δολαρίων, με στόχο την ενίσχυση της οικονομικής διακυβέρνησης και τη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας. Ωστόσο, αυτή η οικονομική στήριξη συνοδεύεται από αυστηρές προϋποθέσεις και απαιτήσεις μεταρρυθμίσεων, ειδικά στη διαχείριση των πετρελαϊκών εσόδων που αποτελούν το κύριο εισόδημα της χώρας. Το ΔΝΤ έχει ζητήσει από το Νότιο Σουδάν τη βελτίωση της διαφάνειας και της λογοδοσίας στη διαχείριση αυτών των εσόδων, καθώς και την ορθολογική κατανομή των δημοσίων δαπανών, με έμφαση στη μείωση των υπερβολικών δαπανών για τον στρατό και την αποφυγή σπατάλης πόρων. Οι συγκεκριμένες απαιτήσεις αποσκοπούν στην πρόληψη φαινομένων διαφθοράς, στην αύξηση της αποτελεσματικότητας του δημοσίου τομέα και στη δημιουργία ενός βιώσιμου δημοσιονομικού πλαισίου που θα επιτρέψει την ανάπτυξη της οικονομίας και τη μείωση της φτώχειας (IMF, 2023).

Παράλληλα, η Παγκόσμια Τράπεζα έχει αναλάβει έναν καθοριστικό ρόλο στην υλοποίηση έργων υποδομής κρίσιμης σημασίας για την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη του Νοτίου Σουδάν. Επενδύσεις σε έργα όπως η κατασκευή και αναβάθμιση οδικών δικτύων, για παράδειγμα η σύνδεση μεταξύ της πρωτεύουσας Τζούμπα και της πόλης Νιμούλε, διευκολύνουν την εσωτερική κινητικότητα, ενισχύουν το εμπόριο και βελτιώνουν την πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες. Επιπλέον, η βελτίωση των υποδομών ύδρευσης και αποχέτευσης έχει ως στόχο την κάλυψη των αναγκών περίπου 250.000 κατοίκων για το 2022, συμβάλλοντας στην αναβάθμιση των συνθηκών υγείας και στη μείωση των ασθενειών που σχετίζονται με την έλλειψη καθαρού νερού (World Bank, 2023). Αυτές οι επενδύσεις έχουν πολλαπλασιαστικά οφέλη για την ανάπτυξη, καθώς δημιουργούν ευκαιρίες απασχόλησης, ενισχύουν την αγροτική παραγωγή και μειώνουν το κόστος μεταφοράς αγαθών, αυξάνοντας την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.

Επιπρόσθετα, η Παγκόσμια Τράπεζα υποστηρίζει προγράμματα κοινωνικής προστασίας και εκπαίδευσης, τα οποία στοχεύουν στην άμβλυνση των συνεπειών της φτώχειας και στην ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου. Στον τομέα αυτόν, η

χρηματοδότηση αφορά την παροχή βασικών υπηρεσιών, τη βελτίωση των υποδομών σχολείων και την αύξηση της πρόσβασης στην εκπαίδευση για τα παιδιά σε απομακρυσμένες περιοχές. Η ενίσχυση αυτών των τομέων είναι ουσιώδης για τη μακροπρόθεσμη σταθερότητα και την πρόληψη μελλοντικών συγκρούσεων, καθώς συνδέεται άμεσα με την κοινωνική συνοχή και την ευημερία του πληθυσμού (World Bank, 2023).

Η οικονομική στήριξη και οι μεταρρυθμίσεις που προωθούνται από το ΔΝΤ και την Παγκόσμια Τράπεζα είναι ζωτικής σημασίας για να μπορέσει το Νότιο Σουδάν να αντιμετωπίσει τις δομικές αδυναμίες της οικονομίας του και να προχωρήσει προς ένα σταθερότερο και βιώσιμο μέλλον. Ωστόσο, η αποτελεσματικότητα αυτών των παρεμβάσεων εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη δυνατότητα της κυβέρνησης να υλοποιήσει τις απαραίτητες μεταρρυθμίσεις, να περιορίσει τη διαφθορά και να δημιουργήσει ένα περιβάλλον που θα ενθαρρύνει τις επενδύσεις και την οικονομική ανάπτυξη. Επιπλέον, οι πιέσεις για δημοσιονομική προσαρμογή και η περιορισμένη κρατική ικανότητα ενδέχεται να δημιουργήσουν κοινωνικές εντάσεις, ειδικά αν οι μεταρρυθμίσεις γίνουν με τρόπο που δεν λαμβάνει υπόψη τις ευαίσθητες κοινωνικοπολιτικές ισορροπίες της χώρας (IMF, 2023).

Διαπιστώνεται από τα παραπάνω ότι η συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς δεν περιορίζεται μόνο στην παροχή χρηματοδότησης αλλά και στην τεχνική βοήθεια, την κατάρτιση του δημόσιου τομέα και την υποστήριξη στη διαχείριση των φυσικών πόρων, κυρίως των πετρελαϊκών εσόδων, που αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της οικονομίας. Η σωστή διαχείριση αυτών των πόρων είναι κρίσιμη για τη μακροπρόθεσμη οικονομική σταθερότητα και την αποφυγή φαινομένων «κατάρας των φυσικών πόρων» (resource curse), που έχουν ταλανίσει πολλές άλλες χώρες με ανάλογα χαρακτηριστικά.

Έπειτα, οι μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ) διαδραματίζουν επίσης, κρίσιμο ρόλο στην προσπάθεια να αποτραπεί η πλήρη κατάρρευση του Νοτίου Σουδάν. Παρά τις προκλήσεις της βίας, της διαφθοράς και της θεσμικής αδυναμίας, αυτές οι οντότητες παρέχουν ανθρωπιστική βοήθεια, υποστηρίζουν ειρηνευτικές πρωτοβουλίες και προωθούν την ανάπτυξη. Ωστόσο, η επίδρασή τους περιορίζεται από πολιτικές αποφάσεις, έλλειψη συντονισμού και την έμφυτη δυσκολία να αντικαταστήσουν το κράτος. Το 2022, το Παγκόσμιο Πρόγραμμα Επισιτισμού (World Food Programme - WFP) παρείχε τροφή σε 5,3 εκατομμύρια ανθρώπους, αλλά το 60% του προϋπολογισμού του δεν καλύφθηκε λόγω "κόπωσης των δωρητών" (WFP, 2023). Η

UNICEF αντίστοιχα εμβολίασε 1,2 εκατομμύρια παιδιά κατά της πολιομυελίτιδας και ανέλαβε εκπαιδευτικά προγράμματα για 700.000 παιδιά (UNICEF, 2022).

Οι ΜΚΟ λειτουργούν επίσης, ως κρίσιμος παράγοντας επιβίωσης σε ένα κράτος χωρίς λειτουργικές υπηρεσίες. Ειδικότερα, οι Γιατροί Χωρίς Σύνορα ένας διεθνής ανθρωπιστικός οργανισμός που παρέχει ιατρική βοήθεια σε περιοχές έκτακτης ανάγκης και υποστηρίζει την πρόσβαση στην υγεία ως ανθρώπινο δικαίωμα, διαχειρίζεται 45 κλινικές και παρέχει περίθαλψη σε 1,5 εκατομμύρια ανθρώπους ετησίως. Ωστόσο, η ασφάλεια του προσωπικού είναι συνεχής ανησυχία (MSF, 2023). Η Διεθνής Επιτροπή Διασώσεων (International Rescue Committee - IRC) της οποίας στόχος της είναι η παροχή βοήθειας σε πρόσφυγες, εκτοπισμένους πληθυσμούς και ανθρώπους που επηρεάζονται από κρίσεις, υποστηρίζει 500.000 εκτοπισμένους με καταφύγια, νερό και ψυχολογική υποστήριξη (IRC, 2022). Η Διεθνής Αμνηστία (Amnesty International) επίσης, καταγράφει παραβιάσεις και πιέζει για διεθνή δικαιοσύνη, αλλά συχνά αντιμετωπίζει απειλές (Amnesty, 2023). Η κυβέρνηση όμως, ελέγχει την πρόσβαση σε συγκεκριμένες περιοχές, χρησιμοποιώντας την ανθρωπιστική βοήθεια ως όπλο, ενώ το 80% των ΜΚΟ εξαρτάται από ξένη χρηματοδότηση, γεγονός που τις καθιστά ευάλωτες σε αλλαγές πολιτικής (NGO Pulse, 2023). Επιπλέον, παρά τη ζωτική τους συμβολή, διεθνείς οργανισμοί και ΜΚΟ αντιμετωπίζουν σοβαρή κριτική καθώς κατηγορούνται για εφαρμογή "δυτικών λύσεων" χωρίς την κατανόηση του τοπικού πλαισίου (African Rights, 2022). Η μαζική παρουσία ξένων οργανισμών επιπλέον, αποθαρρύνει την κυβέρνηση από την ανάληψη ευθυνών (South Sudan Law Society, 2023). Περισσότερες από 400 ΜΚΟ δραστηριοποιούνται στη χώρα, αλλά η έλλειψη συντονισμού οδηγεί σε αμοιβαίες παρεμβολές μεταξύ τους (OCHA, 2023).

Οι τοπικές ΜΚΟ αναδεικνύονται επίσης, ως φορείς κοινωνικής αλλαγής, αν και αντιμετωπίζουν σοβαρούς περιορισμούς. Οργανώσεις όπως η South Sudan Women's Empowerment Network (SSWEN) προωθούν τη συμμετοχή γυναικών στην πολιτική, με 30% των μελών τους να συμμετέχουν σε ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις (SSWEN, 2023). Οι τοπικοί ηγέτες όμως, συχνά εμποδίζουν τη λειτουργία των τοπικών ΜΚΟ, φοβούμενοι την απώλεια επιρροής. Έτσι, μόνο το 5% των διεθνών κονδυλίων για τον Νότιο Σουδάν κατευθύνεται σε τοπικές ΜΚΟ (UNDP, 2023). Ωστόσο, η εξάρτηση από διεθνείς ΜΚΟ δημιουργεί το φαινόμενο του "αντικαταστάτη του κράτους" (substituted state), όπου οι ΜΚΟ αντικαθιστούν τις κρατικές δομές αντί να τις ενισχύουν. Επιπλέον, η κυβέρνηση χρησιμοποιεί την ανθρωπιστική βοήθεια ως πολιτικό εργαλείο, ελέγχοντας τη διανομή της.

5.4 Η συμβολή των Εξωτερικών Δρώντων στην Συντήρηση της Αστάθειας

Η συμμετοχή εξωτερικών δρώντων στο Νότιο Σουδάν, έχει συμβάλει στην ανακύκλωση της αστάθειας, είτε συνειδητά είτε ως αποτέλεσμα ανεπαρκούς κατανόησης των τοπικών πολιτικών, εθνοτικών και γεωστρατηγικών ισορροπιών. Η σύγκρουση στο Νότιο Σουδάν φέρει στοιχεία proxy war (πόλεμος δι' αντιπροσώπων), καθώς περιφερειακές και διεθνείς δυνάμεις στηρίζουν αντίπαλα στρατόπεδα. Ειδικότερα, Ουγκάντα και Κένυα έχουν στηρίξει την πλευρά του προέδρου Σάλβα Κίρ, για λόγους στρατηγικής επιρροής και οικονομικών συμφερόντων, ιδιαίτερα στον ενεργειακό και εμπορικό τομέα. Το Σουδάν, αντίθετα, διατηρούσε σχέσεις με την αντιπολίτευση υπό τον Ρικ Μάσαρ, προκειμένου να αποδυναμώσει τη νέα κυβέρνηση που προέκυψε από την απόσχιση και να διατηρήσει πρόσβαση σε πετρελαϊκές περιοχές. Η Κίνα επίσης, επιδιώκει ενεργά την προάσπιση των επενδύσεών της στις πετρελαϊκές υποδομές και η Ρωσία εστιάζει σε στρατιωτική επιρροή και εμπόριο όπλων, δημιουργώντας ένα πολυσύνθετο δίκτυο αλληλεξαρτήσεων που αποδυναμώνει την αυτονομία της ειρηνευτικής διαδικασίας (Andrews & Obi, 2024; Alden & Large, 2017).

Η εκμετάλλευση των πετρελαϊκών αποθεμάτων του Νότιου Σουδάν, έχει καταστήσει τη χώρα επίκεντρο ανταγωνισμού για ξένες εταιρείες και κρατικούς επενδυτές με την Κίνα (μέσω της CNPC) και την Ινδία (μέσω της ONGC Videsh) να ελέγχουν σημαντικό μέρος των πετρελαϊκών συμφωνιών, με αποτέλεσμα να στηρίζουν πολιτικά το status quo για να διασφαλίσουν σταθερότητα στην παραγωγή, ανεξαρτήτως των παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (Patey, 2014). Η αδυναμία εφαρμογής διαφανών δημοσιονομικών θεσμών και η ατιμωρησία για διαφθορά οφείλονται εν μέρει και στην απουσία ισχυρής απαίτησης για λογοδοσία από τους εξωτερικούς δρώντες, οι οποίοι εστιάζουν στην "σταθερότητα" περισσότερο από την "δικαιοσύνη".

Οι πρωτοβουλίες του ΟΗΕ και της Αφρικανικής Ένωσης για την επίλυση της κρίσης είναι αξιόλογες, όμως σε αρκετές περιπτώσεις λειτουργούν αντιφατικά καθώς η ειρηνευτική αποστολή UNMISS προσφέρει προστασία αμάχων αλλά δεν διαθέτει σαφή εντολή επέμβασης σε περίπτωση επιθέσεων, ενώ εξαρτάται από την άδεια της κυβέρνησης για τις μετακινήσεις της. Η Αφρικανική Ένωση έχει αναδείξει επίσης, τη

σημασία της δημιουργίας Υβριδικού Δικαστηρίου, όμως η απουσία ισχυρής πίεσης προς την κυβέρνηση για να προχωρήσει η ίδρυση του δημιουργεί αίσθηση ατιμωρησίας (African Union, 2022). Πολλοί διεθνείς οργανισμοί προσφέρουν τεχνική βοήθεια για εκλογικές διαδικασίες, αλλά αποτυγχάνουν να αναγνωρίσουν τις βαθύτερες πολιτισμικές και εθνοτικές ρίζες της σύγκρουσης (Leonardi, 2013).

Οι ΜΚΟ τέλος και τα προγράμματα ανθρωπιστικής βοήθειας, αν και σωτήρια για εκατομμύρια πολίτες, ενίοτε αποτρέπουν τη δημιουργία τοπικών κρατικών θεσμών. Το 80% των δημόσιων υπηρεσιών υγείας και εκπαίδευσης παρέχεται από διεθνείς οργανώσεις, με αποτέλεσμα η κυβέρνηση να μην αναπτύσσει μηχανισμούς λογοδοσίας ή σχεδιασμού πολιτικής (OCHA, 2023; MSF, 2023). Η εξάρτηση αυτή, από δωρητές ενθαρρύνει μια πολιτική πρακτική εσωτερικής «παραίτησης» από κρατική ευθύνη, ενώ ταυτόχρονα δημιουργεί άτυπα πελατειακά δίκτυα διανομής βοήθειας, που αξιοποιούνται για πολιτικά οφέλη (The Sentry, 2022).

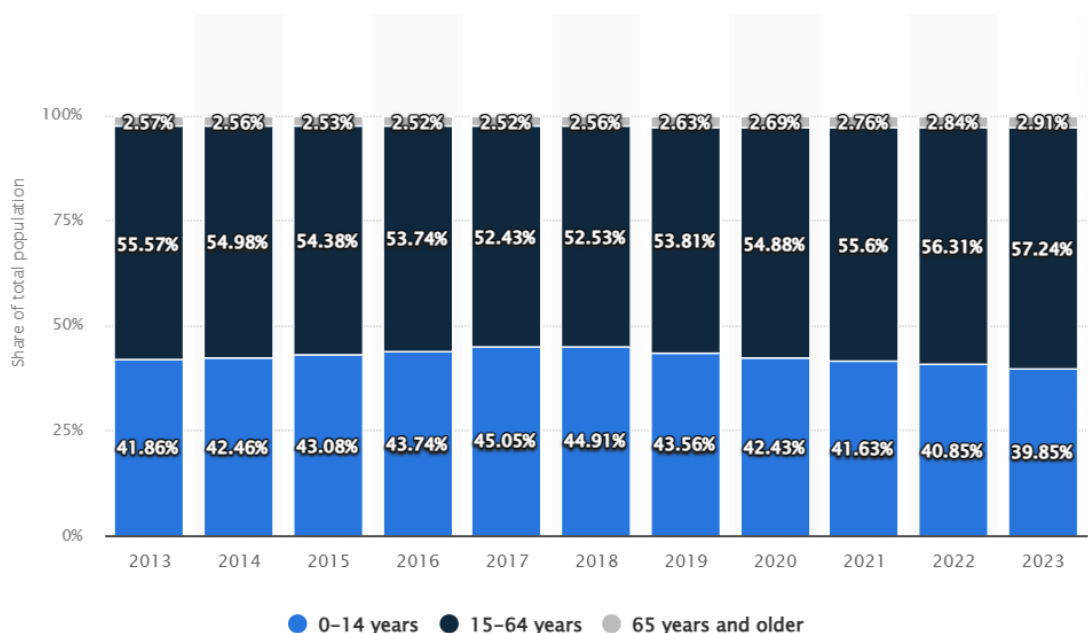
6. Προοπτικές του Νοτίου Σουδάν

Το Νότιο Σουδάν βρίσκεται σε μια κρίσιμη καμπή, όπου μπορεί είτε να ακολουθήσει μια διαδρομή προς σταθεροποίηση και ανάπτυξη, είτε να βυθιστεί σε νέους κύκλους βίας και κατάρρευσης. Οι προοπτικές του καθορίζονται από την ικανότητα των ηγετών να αντιμετωπίσουν δομικά προβλήματα, τη διεθνή στήριξη και την ενδυνάμωση των κοινωνικών θεσμών. Παρά τις τεράστιες προκλήσεις, υπάρχουν σημάδια ελπίδας που μπορούν να αποτελέσουν βάση για ένα καλύτερο μέλλον. Η Ανανεωμένη Συμφωνία Ειρήνης (R-ARCSS, 2018) αποτελεί το βασικό πλαίσιο για πολιτική σταθερότητα. Ωστόσο, η υλοποίησή της αντιμετωπίζει εμπόδια. Οι προγραμματισμένες εκλογές για το 2024 δεν πραγματοποιήθηκαν. Σύμφωνα με την επίσημη κυβέρνηση, καθυστερούν λόγω έλλειψης τεχνικής προετοιμασίας και φόβων βίας (ICG, 2023).

Η οικονομία του Νοτίου Σουδάν θα πρέπει να οδηγηθεί σε άλλη κατεύθυνση πέραν της εκμετάλλευσης του πετρελαίου καθώς μια πτώση 20% των τιμών του πετρελαίου θα μείωνε το ΑΕΠ κατά 15% (IMF, 2023). Ειδικότερα, το 90% της γης είναι καλλιεργήσιμο, αλλά μόνο το 4% αξιοποιείται. Επενδύσεις σε αγροτεχνολογία μπορούν να αυξήσουν την παραγωγή τροφίμων και να μειώσουν την εξάρτηση από τις εισαγωγές (FAO, 2022). Η ηλιακή ενέργεια επίσης, μπορεί να καλύψει τις ανάγκες αγροτικών περιοχών, όπου μόνο το 1% έχει πρόσβαση σε ηλεκτρισμό (World Bank, 2023). Η δημιουργία ανεξάρτητων αρχών ελέγχου (π.χ. Anti-Corruption Commission) θα αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη των διεθνών επενδυτών (Transparency International, 2022). Οι κυρώσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ κατά διεφθαρμένων ηγετών μπορούν επίσης, να περιορίσουν την εκμετάλλευση των πόρων (UNSC, 2021). Ενώ τέλος, η υπερβολική εξάρτηση από διεθνή βοήθεια δημιουργεί κουλτούρα παθητικότητας και εθισμού (African Development Bank, 2023).

Το Νότιο Σουδάν έχει το νεότερο πληθυσμό στον κόσμο με μέση ηλικία τα 19 έτη, ενώ 19.000 παιδιά παραμένουν στρατολογημένα σε ένοπλες ομάδες (Human Rights Watch, 2023), τα οποία μπορούν να γίνουν κινητήρια δύναμη ανάπτυξης. Η μείωση του αναλφαριθμητισμού όμως, από 70% σε 50% μέχρι το 2030 απαιτεί την κατασκευή 10.000 νέων σχολείων και εκπαίδευση 50.000 δασκάλων (UNICEF, 2023). Επιπλέον, η ενίσχυση της πρωτοβάθμιας περίθαλψης μπορεί να μειώσει τη θνησιμότητα παιδιών κατά 40% σε 5 χρόνια (WHO, 2022), ενώ η συμμετοχή γυναικών

στην πολιτική όπως προβλέπεται από την Συμφωνία του 2018 με συμμετοχή 35% στα κοινοβούλια είναι κρίσιμη για την κοινωνική συνοχή.

Διάγραμμα 7: Ηλικιακή κατανομή του Πληθυσμού (Πηγή: [statista.com](https://www.statista.com))

Η διεθνής κοινότητα μπορεί να παίζει καθοριστικό ρόλο υπό προϋποθέσεις χρησιμοποιώντας στοχευμένη βοήθεια, αντί για γενικές χρηματοδοτήσεις, με επενδύσεις σε συγκεκριμένα έργα όπως αγροτικές υποδομές, ή ηλιακούς σταθμούς παραγωγής ανανεώσιμων πηγών, παρακολούθηση της χρήσης διεθνών κονδυλίων μέσω πλατφορμών όπως το Open Contracting Portal και κυρώσεις σε ηγέτες που εμποδίζουν την ειρήνη και υποστήριξη της Υβριδικής Δικαστικής Αρχής.

7. Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας, η περίπτωση του Νοτίου Σουδάν αποτελεί ένα σύνθετο παράδειγμα εύθραυστου κράτους, όπου η δημιουργία και η σταθεροποίηση ενός νέου έθνους-κράτους μετά από μακροχρόνιες συγκρούσεις έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα δύσκολη. Η ανάλυση που προηγήθηκε αποκάλυψε πολλαπλούς παράγοντες που συνέβαλαν στην αποτυχία των προσπαθειών ειρήνευσης, ανάπτυξης και κρατικής οικοδόμησης, καθώς και το κρίσιμο ρόλο που έπαιξαν οι εσωτερικές και εξωτερικές δυνάμεις. Οι πρωτοβουλίες και οι παρεμβάσεις τρίτων δρώντων, όπως διεθνών οργανισμών και γειτονικών κρατών, παρά το αρχικό δυναμισμό και τη χρηματοδοτική υποστήριξη, απέτυχαν σε μεγάλο βαθμό να επιφέρουν μια βιώσιμη λύση. Η έκβαση αυτή συνδέεται στενά με τους θεωρητικούς προβληματισμούς γύρω από τα αποτυχημένα κράτη, τις συγκρούσεις και τις διεθνείς σχέσεις.

Καταρχάς, η αποτυχία των δράσεων οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στην πολυπλοκότητα και το βάθος των εσωτερικών διενέξεων. Η θεωρία των συγκρούσεων και της κρατικής αποτυχίας δείχνει ότι η παρουσία πολυεθνικών, πολυπολιτισμικών κοινωνιών με έντονες εθνοτικές και φυλετικές διαφορές, που συγκρούονται για τον έλεγχο του κράτους και των φυσικών πόρων, καθιστά τη δημιουργία ενός ενοποιημένου κράτους ιδιαίτερα δύσκολη. Η ανάλυση έδειξε ότι στο Νότιο Σουδάν οι ανταγωνισμοί ανάμεσα σε πολιτικές ελίτ, οι τοπικές και φυλετικές αντιπαραθέσεις, αλλά και η εκμετάλλευση φυσικών πόρων όπως το πετρέλαιο, οδήγησαν σε έναν φαύλο κύκλο βίας και αστάθειας. Η θεωρία της «κατάρας των φυσικών πόρων» (Resource Curse) είναι εμφανής, καθώς τα πετρελαϊκά έσοδα που θα μπορούσαν να χρηματοδοτήσουν την ανάπτυξη, αντίθετα ενίσχυσαν τους ανταγωνισμούς και τη διαφθορά, καθιστώντας την οικονομία ευάλωτη και πολιτικά διαιρεμένη.

Η διεθνής κοινότητα, μέσω θεσμών όπως το ΔΝΤ, η Παγκόσμια Τράπεζα, και οργανώσεις όπως ο ΟΗΕ, προσπάθησε να στηρίξει τη χώρα με οικονομική βοήθεια και τεχνική υποστήριξη, ωστόσο τα αποτελέσματα ήταν περιορισμένα. Οι μεταρρυθμίσεις που προωθήθηκαν δεν μπόρεσαν να εφαρμοστούν αποτελεσματικά εξαιτίας της αδυναμίας του κράτους να δημιουργήσει λειτουργικούς θεσμούς και να επιβάλει κανόνες διαφάνειας και λογοδοσίας. Εδώ συνάδει η ρεαλιστική προσέγγιση των διεθνών σχέσεων, η οποία υπογραμμίζει ότι τα κράτη λειτουργούν σε ένα περιβάλλον όπου η κυριαρχία και τα συμφέροντα διατηρούνται με όρους ισχύος και ασφάλειας, και

οι εξωτερικοί παράγοντες, όσο θετικοί κι αν είναι, περιορίζονται από την πολιτική βούληση και τη σταθερότητα εντός του κράτους. Με άλλα λόγια, οι διεθνείς πρωτοβουλίες συχνά συγκρούονται με τις εσωτερικές πολιτικές δυναμικές που καθορίζουν την πραγματική ισχύ και διαχείριση των πόρων.

Επιπλέον, το φαινόμενο του πολέμου δια αντιπροσώπων (proxy war) και η ανάμειξη γειτονικών κρατών έχουν επιβαρύνει την κατάσταση, αναζωπυρώνοντας και διατηρώντας συγκρούσεις που αλλιώς θα μπορούσαν να είχαν επιλυθεί ή να περιοριστούν. Οι θεωρίες του κονστρουκτιβισμού εξηγούν ότι οι ταυτότητες, οι αντιλήψεις και οι ιστορικές διαιρέσεις που καλλιεργούνται σε περιφερειακό επίπεδο επηρεάζουν την συμπεριφορά και τη στρατηγική των κρατών και των εθνοτικών ομάδων, εμποδίζοντας τη συνεργασία και ειρηνική συνύπαρξη. Η ανάμειξη των γειτόνων δεν βασίζεται μόνο σε υλικά συμφέροντα αλλά και σε ιδεολογικές και πολιτισμικές διαφορές, γεγονός που καθιστά τη διένεξη διαχρονική και σύνθετη.

Ο φιλελευθερισμός, που εστιάζει στο ρόλο των διεθνών οργανισμών και τη δυνατότητα συλλογικής δράσης για την ειρήνη και ανάπτυξη, δείχνει επίσης τα όρια των διεθνών μηχανισμών στην περίπτωση του Νοτίου Σουδάν. Αν και οι διεθνείς οργανώσεις κατέβαλαν προσπάθειες ειρηνευτικών αποστολών και προώθησαν πολιτικές διαμεσολάβησης, η αδυναμία επιβολής ενός μόνιμου και ουσιαστικού πολιτικού διαλόγου μεταξύ των τοπικών δρώντων οδήγησε σε διακοπές των ειρηνευτικών διαδικασιών και σε περιορισμένα οφέλη για τον πληθυσμό.

Συνολικά, τα συμπεράσματα καταδεικνύουν ότι η αποτυχία του Νοτίου Σουδάν να εξελιχθεί σε λειτουργικό και σταθερό κράτος οφείλεται σε μια πολύπλοκη αλληλεπίδραση εσωτερικών συγκρούσεων, ανταγωνισμών για τους φυσικούς πόρους, αδύναμων θεσμών και ανακατατάξεων σε περιφερειακό και διεθνές επίπεδο. Η θεωρητική προσέγγιση που ενσωματώνει ρεαλισμό, κονστρουκτιβισμό, φιλελευθερισμό και θεωρίες συγκρούσεων αποδεικνύεται χρήσιμη για την κατανόηση τόσο των αιτίων όσο και των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι διεθνείς προσπάθειες σταθεροποίησης.

Επιπλέον, αναδεικνύεται η σημασία της προσεκτικής διαχείρισης των φυσικών πόρων και της αναγκαιότητας ενίσχυσης της διαφάνειας και λογοδοσίας ως προϋποθέσεις για την αποφυγή περαιτέρω συγκρούσεων. Οι διεθνείς οργανισμοί οφείλουν να προσαρμόσουν τις στρατηγικές τους λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαιτερότητες και τις κοινωνικοπολιτικές δυναμικές του κάθε κράτους, επιδιώκοντας

μια πιο ευέλικτη και μακροπρόθεσμη στήριξη που ξεπερνά την απλή οικονομική βοήθεια.

Τέλος, η περίπτωση του Νοτίου Σουδάν επιβεβαιώνει την αναγκαιότητα μιας ολιστικής προσέγγισης που συνδυάζει την πολιτική, οικονομική και κοινωνική διάσταση, προκειμένου να δημιουργηθούν οι βάσεις για βιώσιμη ειρήνη και ανάπτυξη. Η απλή εφαρμογή οικονομικών προγραμμάτων ή η διπλωματική παρέμβαση από μόνα τους δεν αρκούν, αν δεν υπάρξει εσωτερική πολιτική βούληση, κοινωνική συνοχή και ενίσχυση της κρατικής ικανότητας. Η μάχη για το Νότιο Σουδάν παραμένει συνεπώς ένα ζωντανό παράδειγμα των προκλήσεων που θέτουν τα αποτυχημένα κράτη στην παγκόσμια πολιτική και οικονομία. Ωστόσο, παρά τα σοβαρά προβλήματα, υπάρχουν προοπτικές για σταθεροποίηση και ανάπτυξη. Οι βασικοί άξονες που μπορούν να καθορίσουν το μέλλον της χώρας είναι η πολιτική σταθεροποίηση, η οικονομική ανάκαμψη, η ενίσχυση των κρατικών θεσμών και η διεθνής συνεργασία.

Η πολιτική σταθερότητα αποτελεί την πιο κρίσιμη παράμετρο για τη βιώσιμη ανάπτυξη του Νοτίου Σουδάν. Οι συνεχιζόμενες εντάσεις μεταξύ των εθνοτικών ομάδων, ιδιαίτερα των Ντίνκα και Νουέρ, καθιστούν την ειρήνη εύθραυστη. Η ΑΕ αποτελεί κρίσιμο διπλωματικό παράγοντα, καθώς έχει καταφέρει να προωθήσει διαπραγματεύσεις που αποτρέπουν προσωρινά μια γενικευμένη εθνοτική σύρραξη, αλλά χωρίς την εφαρμογή των συμφωνιών, το Νότιο Σουδάν παραμένει παγιδευμένο σε έναν κύκλο αστάθειας και βίας. Η εφαρμογή της Συμφωνίας Ειρήνης του 2018 πρέπει να επιταχυνθεί, με έμφαση στην ενοποίηση του στρατού και τη διαμόρφωση ενός αντιπροσωπευτικού πολιτικού συστήματος. Για να υπάρξει βιώσιμη ειρήνη, απαιτούνται πιο αυστηρές διεθνείς πιέσεις στους ηγέτες που υπονομεύουν τη R-ARCSS. Η διεθνής κοινότητα, μέσω του ΟΗΕ, της Αφρικανικής Ένωσης και των γειτονικών κρατών, μπορεί να διαδραματίσει ουσιαστικό ρόλο στη διαμεσολάβηση και την παρακολούθηση της ειρηνευτικής διαδικασίας και στην εφαρμογή της ενοποίησης των ενόπλων δυνάμεων για την αποφυγή νέου εμφυλίου πολέμου και την ενίσχυση της τοπικής αυτοδιοίκησης ώστε να μην εξαρτάται αποκλειστικά από την κεντρική εξουσία.

Επιπλέον, το Νότιο Σουδάν πρέπει να ενισχύσει τη συνεργασία του με τις γειτονικές χώρες, καθώς και με διεθνείς οργανισμούς, για να βελτιώσει την ασφάλεια και την οικονομική του κατάσταση. Η περιφερειακή σταθερότητα μπορεί να επιτευχθεί μέσω συμφωνιών συνεργασίας με χώρες όπως η Κένυα, η Ουγκάντα και η Αιθιοπία. Η ένταξη της χώρας σε περιφερειακούς οργανισμούς, όπως η Διακυβερνητική Αρχή για

την Ανάπτυξη (IGAD), μπορεί να προσφέρει διπλωματική και οικονομική στήριξη. Επιπλέον, η συνεργασία με διεθνείς ΜΚΟ μπορεί να βελτιώσει την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας και την ανάπτυξη προγραμμάτων κοινωνικής προστασίας. Παράλληλα, η αποκέντρωση της εξουσίας και η ενίσχυση της τοπικής διακυβέρνησης θα μπορούσαν να συμβάλουν στη μείωση των συγκρούσεων, καθώς οι διαφορετικές κοινότητες θα έχουν μεγαλύτερη αυτονομία στη λήψη αποφάσεων.

Η οικονομία του Νοτίου Σουδάν εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το πετρέλαιο, γεγονός που την καθιστά ευάλωτη σε διεθνείς διακυμάνσεις των τιμών. Η διαφοροποίηση της οικονομίας είναι απαραίτητη για τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της χώρας. Το Νότιο Σουδάν διαθέτει εύφορα εδάφη και υδάτινους πόρους που μπορούν να στηρίξουν μια ισχυρή αγροτική οικονομία. Η ενίσχυση της αγροτικής παραγωγής, μέσω εκσυγχρονισμένων μεθόδων καλλιέργειας και αρδευτικών έργων, θα μπορούσε να μειώσει την επισιτιστική κρίση και να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας. Οι ελλείψεις όμως, σε βασικές υποδομές, όπως οδικό δίκτυο, ηλεκτρική ενέργεια και συστήματα ύδρευσης, εμποδίζουν την οικονομική ανάπτυξη. Η προσέλκυση επενδύσεων σε υποδομές μπορεί να επιταχύνει την οικονομική ανάκαμψη. Διεθνείς οργανισμοί, όπως η Παγκόσμια Τράπεζα, μπορούν να παρέχουν τεχνική και οικονομική υποστήριξη για έργα υποδομής.

Επιπλέον, το κράτος του Νοτίου Σουδάν αντιμετωπίζει σοβαρές προκλήσεις στη διακυβέρνηση, με φαινόμενα διαφθοράς και έλλειψης λογοδοσίας. Η θεσμική ανασυγκρότηση απαιτεί τη δημιουργία ανεξάρτητων ελεγκτικών μηχανισμών, τη μεταρρύθμιση του δικαστικού συστήματος και την ενίσχυση του κράτους δικαίου. Η εκπαίδευση της δημόσιας διοίκησης είναι επίσης κρίσιμη για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κρατικών υπηρεσιών. Η διεθνής τεχνική βοήθεια μπορεί να υποστηρίξει τη διαμόρφωση μιας λειτουργικής κρατικής μηχανής που θα υπηρετεί τις ανάγκες του πληθυσμού.

Το μέλλον του Νοτίου Σουδάν εξαρτάται από την ικανότητά του να ξεπεράσει τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει και να ακολουθήσει μια πορεία βιώσιμης ανάπτυξης. Η πολιτική σταθερότητα, η οικονομική διαφοροποίηση, η ενίσχυση των θεσμών και η διεθνής συνεργασία αποτελούν τα θεμέλια για ένα πιο ειρηνικό και ευημερούν μέλλον. Η δέσμευση τόσο της εγχώριας ηγεσίας όσο και της διεθνούς κοινότητας είναι απαραίτητη για την οικοδόμηση ενός σταθερού και λειτουργικού κράτους στο Νότιο Σουδάν.

Η ενσωμάτωση θεωρητικών προσεγγίσεων, όπως ο ρεαλισμός, ο φιλελευθερισμός, ο κονστρουκτιβισμός και οι θεωρίες συγκρούσεων, συνέβαλε ουσιαστικά στον προβληματισμό που αναπτύχθηκε αναφορικά με το Νότιο Σουδάν. Οι θεωρίες αυτές δεν παρείχαν απλώς ένα αναλυτικό εργαλείο, αλλά προσέφεραν ένα πρίσμα κατανόησης της πολυπλοκότητας του κράτους και των παραγόντων αποσταθεροποίησης. Ιδιαίτερα, η θεωρία της «κατάρας των φυσικών πόρων» προσδιόρισε την αρνητική επίδραση των πετρελαϊκών εσόδων στη διαιώνιση της βίας και της διαφθοράς, ενώ η θεωρία των αποτυχημένων κρατών φώτισε τη δομική ανεπάρκεια των θεσμών και την αδυναμία επιβολής κρατικής κυριαρχίας σε όλη την επικράτεια. Ο ρεαλισμός, με την έμφαση στην ισχύ και στην εσωτερική δυναμική, εξηγεί γιατί οι διεθνείς παρεμβάσεις δεν κατάφεραν να επιφέρουν ουσιαστική αλλαγή χωρίς την ύπαρξη σταθερής εγχώριας πολιτικής βούλησης.

Παράλληλα, οι φιλελεύθερες και κονστρουκτιβιστικές θεωρίες προσέφεραν ερμηνευτικά εργαλεία για την αποτίμηση των διεθνών προσπαθειών και της περιφερειακής αλληλεπίδρασης. Μέσα από αυτές, κατανοείται πώς η έλλειψη αποτελεσματικού πολιτικού διαλόγου και η απουσία κοινής εθνικής ταυτότητας υπονομεύουν τις ειρηνευτικές διαδικασίες, ενώ εξηγείται ο ρόλος των αντιλήψεων, των ταυτοτήτων και των ιστορικών μνημών στη συντήρηση των συγκρούσεων. Υπό το πρίσμα αυτό, επιβεβαιώνεται το συμπέρασμα ότι η διεθνής παρουσία, αν και απαραίτητη, ενίοτε συμβάλλει στη διατήρηση της αστάθειας, δημιουργώντας εξάρτηση και μη ενθαρρύνοντας την εσωτερική ανάπτυξη βιώσιμων λύσεων. Η θεωρητική προσέγγιση αναδεικνύεται συνεπώς όχι μόνο ως αναλυτικό εργαλείο, αλλά και ως μέσο αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας των διεθνών στρατηγικών και των προκλήσεων που αντιμετωπίζουν τα κράτη σε μετάβαση.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Χειλά, Ε., (2020) Διεθνής Κοινότητα και εύθραυστα Κράτη, Διλήμματα της Διεθνούς Οργάνωσης. Εκδότης ΠΟΙΟΤΗΤΑ.

Ξενόγλωσση

Books and Book Chapters

- Alier, A. (1990). *Southern Sudan: Too many agreements dishonoured*. Ithaca Press.
- Alden, C., & Large, D. (2017). China's exceptionalism and the challenges of delivering difference in Africa. In *China in Africa* (pp. 128–186). Routledge.
- Beshir, M. O. (1975). *The Southern Sudan: From conflict to peace*. Khartoum University Press.
- Blanchard, L. P. (2014). *The Crisis in South Sudan*. Fredsakademiet.
- Collier, P. (2008). *The bottom billion: Why the poorest countries are failing and what can be done about it*. Oxford University Press.
- Deng, F. M. (1995). *War of visions: Conflict of identities in the Sudan*. Brookings Institution Press.
- De Waal, A. (2015). *The real politics of the Horn of Africa: Money, war and the business of power*. Wiley.
- Gellner, E. (1983). *Nations and nationalism*. Blackwell.
- Hobsbawm, E., & Ranger, T. (Eds.). (2012). *The invention of tradition*. Cambridge University Press.
- Horowitz, D. L. (2000). *Ethnic groups in conflict* (2nd ed.). University of California Press.
- Johnson, D. H. (2011). *The root causes of Sudan's civil wars*. Indiana University Press.
- Johnson, H. F. (2016). *South Sudan: The untold story from independence to civil war*. Hurst.
- Johnson, D. H. (2018). *South Sudan: A new history for a new nation*. Ohio University Press.
- Keohane, R. O. (2005). *After hegemony: Cooperation and discord in the world political economy*. Princeton University Press.
- Leonardi, C. (2013). *Dealing with government in South Sudan: Histories of chiefship, community & state*. Boydell & Brewer.
- LeRiche, M., & Arnold, M. (2012). *South Sudan: From revolution to independence*. Oxford University Press.
- Lesch, A. M. (1998). *The Sudan: Contested national identities*. Indiana University Press.
- Malwal, B. (2014). *Sudan and South Sudan: From one to two*. Palgrave Macmillan.
- Mearsheimer, J. (2019). *The great delusion: Liberal dreams and international realities*. Yale University Press.
- Morgenthau, H. (1948). *Politics among nations: The struggle for power and peace*. Knopf.
- O'Ballance, E. (2000). *Sudan, civil war and terrorism, 1956–99*. Macmillan.
- Patey, L. (2014). *The new kings of crude: China, India, and the global struggle for oil in Sudan and South Sudan*. Hurst.
- Pinaud, C. (2022). *War and genocide in South Sudan*. Cornell University Press.

- Poggo, S. (2008). *The First Sudanese Civil War: Africans, Arabs, and Israelis in the Southern Sudan, 1955–1972*. Palgrave Macmillan.
- Ross, M. L. (2012). *The oil curse: How petroleum wealth shapes the development of nations*. Princeton University Press.
- Rotberg, R. I. (2004). The failure and collapse of nation-states. In R. I. Rotberg (Ed.), *When states fail: Causes and consequences* (pp. 85–97). Princeton University Press.
- Ruay, D. D. A. (1994). *The politics of two Sudans: The south and the north, 1821–1969*. Nordic Africa Institute.
- Sharkey, H. J. (2003). *Living with colonialism: Nationalism and culture in the Anglo-Egyptian Sudan*. University of California Press.
- Verhoeven, H. (2015). *Water, civilisation and power in Sudan: The political economy of military-Islamist state building*. Cambridge University Press.
- Young, J. (2012). *The fate of Sudan: The origins and consequences of a flawed peace process*. Zed Books.

Journal Articles

- Amao, O. B. (2019). The foreign policy and intervention behaviour of Nigeria and South Africa in Africa: A structural realist analysis. *South African Journal of International Affairs*, 26(1), 93–112.
- Andrews, N., & Obi, C. (2024). A new era for African security: Sustaining and expanding opportunities for sustained scholarship and inclusive excellence. *African Security*, 17(1–2), 1–9.
- Arkhangelskaya, A., & Shubin, V. (2013). Russia's Africa policy. *SAIIA Occasional Paper*, 157, 5–27.
- Chol, G. T. (2015). The role played by the United States of America in South Sudan conflicts. *Kampala International University Journal of Social Sciences*, 1(2), 45–60.
- Collier, P., & Hoeffler, A. (2004). Greed and grievance in civil war. *Oxford Economic Papers*, 56(4), 563–595.
- De Waal, A. (2023). Introduction: Making sense of South Sudan. *African Affairs*, 122(486), e1–e9.
- François, M., & Sud, I. (2006). Promoting stability and development in fragile and failed states. *Development Policy Review*, 24(2), 141–160. <https://doi.org/10.1111/j.1467-7679.2006.00319.x>
- Goumıdı, A. (2023). Russian foreign policy towards Africa: Historical background and future prospects. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Dergisi*, 1(4), 13–26.
- Huliaras, A. (2012). The U.S. and South Sudan's separation: Match made in heaven or marriage of convenience? *The International Spectator*, 47(3), 71–87.
- Igboke, S., Nwagbo, S., & Ezeanya, E. (2023). Proxy War and Global Security: A critical analysis. *African Journal of Politics and Administrative Studies*, 16(2), 520–545. <https://doi.org/10.4314/ajpas.v16i2.27>
- Kraxberger, B. M. (2007). Failed states: temporary obstacles to democratic diffusion or fundamental holes in the world political map? *Third World Quarterly*, 28(6), 1055–1071. <https://doi.org/10.1080/01436590701507420>
- Large, D. (2009). China and the contradictions of 'non-interference' in Sudan. *Review of African Political Economy*, 36(120), 93–106.

- Madut, K. K. (2017). Spatiality of ethnic identity and construction of sociopolitical interaction in South Sudan. *Human Geographies*, 11(2), 123–135.
- Newman, E. (2009). Failed states and international order: Constructing a Post-Westphalian world. *Contemporary Security Policy*, 30(3), 421–443. <https://doi.org/10.1080/13523260903326479>
- Patey, L. (2017). Learning in Africa: China's overseas oil investments in Sudan and South Sudan. *Journal of Contemporary China*, 26(104), 243–258.
- Rauta, V. (2021). 'Proxy War' - a reconceptualisation. *Civil Wars*, 23(1), 1–24. <https://doi.org/10.1080/13698249.2021.1860578>
- Santos, D. M. A. (2019). Political breakdown in South Sudan: United Nations and a new challenge to human security (2014–2018). *Revista Brasileira de Estudos Africanos*, 4(7), 45–68.
- Williams, P. D., & Boutellis, A. (2014). Partnership peacekeeping: Challenges and opportunities in the United Nations–African Union relationship. *African Affairs*, 113(451), 254–278.
- Zambakari, C. (2013). South Sudan and the nation-building project: Lessons and challenges. *International Journal of African Renaissance Studies*, 8(1), 5–29.

Reports and Policy Papers

- African Union. (2013). Report of the African Union high-level implementation panel for Sudan and South Sudan.
- African Union. (2022). Hybrid Court for South Sudan: Progress and Challenges. AU Reports.
- Amnesty International. (2023). South Sudan: Conflict and human rights violations. <https://www.amnesty.org>
- Fund for Peace. (2023). Fragile States Index 2023 Report. <https://fragilestatesindex.org>
- Human Rights Watch. (2020). South Sudan: Arbitrary detentions, dire prison conditions. <https://www.hrw.org>
- Human Rights Watch. (2023). World Report 2023: South Sudan. <https://www.hrw.org>
- IFES. (2022). South Sudan: Electoral reform and the 2023 elections.
- Internal Displacement Monitoring Centre. (2022). South Sudan: IDP figures analysis.
- International Crisis Group. (2020). South Sudan: A new struggle for power.
- International Crisis Group. (2021). Ethiopia's crisis and the threat to regional stability.
- International Crisis Group. (2023). South Sudan's uncertain transition.
- Konyukhovskiy, P., V., & Grigoriadis, T. (2018). *Proxy wars*. Discussion Paper, No. 2018/4. <https://hdl.handle.net/10419/175882>
- OCHA. (2023). South Sudan humanitarian needs overview. United Nations.
- Small Arms Survey. (2020). The arms trade and conflict in South Sudan. <https://www.smallarmssurvey.org>
- The Sentry. (2022). "Untouchable": How the South Sudanese elite plunder the country's wealth.
- Transparency International. (2023). Corruption Perceptions Index 2023. <https://transparency.org>
- UNDP. (2012). Human Development Report 2012.
- UNDP. (2022). Human Development Report 2022.
- UNICEF. (2022). The state of the world's children 2022.

UNMISS. (2014). Conflict in South Sudan: A human rights report.

World Bank. (2021). South Sudan Economic Monitor 2021: Towards a resilient recovery.

World Bank. (2022). Economic interdependence in East Africa.

Theses and Dissertations

Madut, A. M. (2019). South Sudan's engagement with China: Foreign policy of a liberation movement in government [Doctoral dissertation, SOAS University of London].

Nkunyngi, F. (2016). The geopolitics of access to oil resources [Master's thesis, Geneva School of Diplomacy].

Online Sources

Columbia University. (n.d.). Gulf 2000 project. <https://gulf2000.columbia.edu/maps.shtml>

Disaster Philanthropy. (n.d.). South Sudan humanitarian crisis. <https://disasterphilanthropy.org>

Ferrebeekeeper. (n.d.). South Sudan capital map. <https://ferrebeekeeper.wordpress.com>

Revitalised Agreement on the Resolution of the Conflict in South Sudan (R-ARCSS). (2018). IGAD. <https://jmecsouthsudan.org>

South Sudan Open Data. (n.d.). Statistical yearbook 2011. <http://southsudan.opendataforafrica.org>

Statista. (n.d.). South Sudan statistics. <https://www.statista.com>

University of Texas. (n.d.). South Sudan maps. <https://maps.lib.utexas.edu>

U.S. Energy Information Administration. (n.d.). Sudan and South Sudan analysis. <https://www.eia.gov>

Vecteezy. (n.d.). South Sudan map vector. <https://www.vecteezy.com>